

159533

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE BİYOGRAFİ ÖĞRETİMİ :
“ATATÜRK’ÜN HAYATI” METNİNİN
ANALİZİ VE YENİ BİR TASARIM**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Harun ER**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Cengiz DÖNMEZ**

ANKARA - 2005

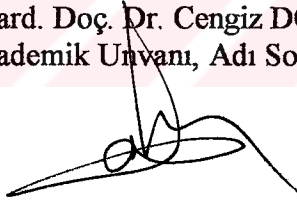
Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne,

Harun ER'e ait "Sosyal Bilgiler Dersinde Biyografi Öğretimi: "Atatürk'ün Hayatı" Metninin Analizi ve Yeni Bir Tasarım" adlı çalışma jürimiz tarafından Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Hamza KELEŞ
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye: Yard. Doç. Dr. Cengiz DÖNMEZ
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye: Yard. Doç. Dr. Kürşat GÖKKAYA
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

ÖZET

Bu araştırmada; İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi, 5. sınıf Sosyal Bilgiler ve 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yer alan “Atatürk’ün Hayatı” metninin biyografi öğretimine dayalı olarak öğrenci seviyesine uygunluk gösterip göstermediği saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın amacı; Sosyal Bilgiler dersinde biyografi öğretiminin olumlu ve olumsuz taraflarını ortaya koyarak; “Atatürk’ün Hayatı” metninin öğrenci seviyesine uygun hale getirilmesini sağlamaya yöneliktir.

Araştırma tarama modeli uygulanarak; anket verileri ışığında oluşturulan tasarım esaslı bir yapıya sahiptir. Bu doğrultuda her alt problem için bir anket oluşturulmuştur. Bu anketler Ankara ili Keçiören ilçesinde bulunan Fevzi Atlioğlu İlköğretim Okulu’ndaki 3 / A, 5 / A ve 8 / A sınıfı öğrencileri ve bu ilçedeki ilköğretim okullarında görev yapan 33 sınıf öğretmeni ve 17 Sosyal Bilgiler öğretmenine uygulanmıştır.

Uygulanan bu anket verilerine dayalı olarak ilköğretim 3, 5 ve 8. sınıflar için ayrı ayrı “Atatürk’ün Hayatı” metni tasarlanmıştır. Bu tasarım yapılırken; öğrenci seviyesine uygunluk arz etmesi, öğrencilerin ihtiyaç ve beklentilerine cevap vermesi ve öğretmenlerin sıkıntılarını gidermesi ve önerilerine yer vermesi noktasında büyük hassasiyet gösterilmiştir.

Araştırma sonucunda; ilköğretim Sosyal Bilgiler dersinde, “Atatürk’ün Hayatı” konusunun, öğrenci seviyesi göz önünde bulundurularak, öğrencilerin ihtiyaç ve beklentilerine öncelik verildiği ve öğretmen görüşlerine başvurulduğu takdirde daha iyi anlaşılabilceği sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT

In this research, articles of ‘Atatürk’s Life’ taking place in Primary School books of 3. class ‘Life Knowledge’, 5. class ‘Social Sciences’ and 8. class ‘Turkish Republic Innovations and Kemalism’ have been tried to be proved whether being suitable to the level of the students or not on the basis of biography teaching.

The aim of the research; is to reveal the positive and negative sides of biography teaching in Social Sciences Lesson and to bring the level of ‘Atatürk’s Life’ article to the level of the students.

The research, being applied survey modal, embodies a structure which is based on a design applied by data interviews. In this direction an interview was formed for each problem underlying. These interviews were applied to the students in classes of 3/A, 5/A, 8/A of Fevzi Atlioğlu Primary School located in Keçiören, district of Ankara and to 33 Class Teachers and 17 Social Lesson Teachers appointed to the Primary Schools in the area.

Basing these interviews, ‘Atatürk’s Life’ article has been designed seperately for the classes 3, 5 and 8 of Primary School. While designing; It has been given a great sensibility to the suitability for the level and for meeting the needs and expectations of the students and at the same time for eliminating the trouble points of the teachers and to include the suggestions of the teachers.

As a consequence of the research; The subject of ‘Atatürk’s Life’ will have a better understanding, taking into account of the students level and by giving priority to their needs and expectations and consulting to the views of the teachers.

ÖNSÖZ

İçinde yaşadığımız dünya giderek küçülmekte, gelişmekte ve aynı zamanda değişmektedir. Bu bağlamda, “insan” kavramı ön plana çıkmakta ve insanlar arası ilişkiler önem kazanmaktadır. Bu önem doğrultusunda; insanların birbirlerini ve çevrelerinde olup bitenleri algılayabilmesi için, eğitim noktasında, sosyal alanlara yönelik disiplinlere büyük bir ihtiyaç bulunmaktadır.

Günümüzde, Sosyal Bilimler dediğimiz çeşitli alanları inceleyen bilim dalları, ilköğretimde, “Sosyal Bilgiler” adıyla tek bir çatı altında toplanarak, bir öğretim programı şekline dönüştürülmüştür. Sosyal Bilgiler dersinin amacı, kısaca, bireye çevresini tanıtarak ve sosyalleşmesini sağlayarak, topluma uyumunu gerçekleştirmektir. İşte bu noktada; Sosyal Bilgiler dersinde neyi, ne kadar ve ne şekilde öğreteceğimizi, doğru bir strateji ile belirlememiz gerekmektedir.

Bu planlamayı yaparken de; ulusal ihtiyaçlara yönelik, amaca hizmet eden ve geleceğe dönük bir projeksiyon oluşturmamız gerekmektedir. Bu şekilde hareket ettiğimizde, hedefe daha çabuk ve daha kısa yoldan ulaşacağımız bir gerçektir.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, Sosyal Bilgiler dersinde; ülkelerin kaderini değiştirmiş, önemli buluşlara imza atmış, toplumlara yön veren büyük şahsiyetlerin hayatlarını anlatmak suretiyle biyografi öğretimini gerçekleştirmiş oluruz. İlköğretim öğrencilerinin seviyelerini düşündüğümüzde; biyografi öğretiminin ne denli önemli bir noktayı teşkil ettiğini görürüz. Kişilik gelişiminin yeni başladığı bu dönemde, çocuklarda, büyük ve önemli insanları model alma olgusunun baskın bir düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

İşte burada dikkat edilmesi gereken husus, büyük ve önemli şahsiyetlerin hayat hikayeleri tasarlanırken, öğrenci seviyesine uygunluk arz etmesidir. Öğrenci seviyesine uygunluk arz etmeyen metinlerin kavranılmasında güçlük çekilmekte hatta anlaşılamamaktadır.

Yapacağımız bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kurucusu ve Türk Milleti’nin kaderini değiştiren büyük şahsiyet, Mustafa Kemal Atatürk’ün

ilköğretim Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri dahilinde anlatılan hayatının, metin tasarımı noktasında öğrenci seviyesine uygunluk arz edip etmediğini araştırarak yeni öneriler ortaya koymaya çalışacağız.

Yapılan literatür taramasında, Sosyal Bilgiler eğitimi dalında şimdiye dek böyle bir çalışmanın yapılmadığı gözlemlenmiştir. Bu çalışmanın alanında ilk olacağını düşünürsek, daha sonraki çalışmalara da örnek teşkil edeceği aşıkardır.

Yaptığım araştırmanın planlanmasından – sunumuna kadar bana her konuda destek olan, kıymetli görüşlerini benimle paylaşan, değerli hocam, danışmanım Yrd. Doç. Dr. Cengiz DÖNMEZ'e, araştırma alanımın belirlenmesinde ve planlanmasında beni yönlendiren ve cesaretlendiren Dr. Bahri ATA'ya, tez çalışmam boyunca fikirlerine başvurduğum, anket uygulamalarım konusunda bana yardımcı olan öğretmen arkadaşlarım Ali İhsan BAYKAL'a, Yaşar SARIASLAN'a ve Dilek YILMAZ ile Büğdüz İlköğretim Okulu müdürü Uğur ACAR'a, anket uyguladığım okullardaki öğretmen ve öğrencilere, burada ismini sayamadığım değerli öğretmen arkadaşlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Harun ER

Ankara - 2005

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar VE ŞEKİLLER CETVELİ	ix

BÖLÜM I

1- SOSYAL BİLGİLERİN ORTAYA ÇIKIŞI VE TÜRKİYE’DEKİ GELİŞİMİ..	1
2- SOSYAL BİLGİLERİN TANIMI VE KAPSAMI	3
3- SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNE YÖNELİK BAŞLICA YAKLAŞIMLAR..	5
3.1- Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler	7
3.2- Sosyal Bilim Olarak Sosyal Bilgiler	7
3.3- Yansıtıcı Problem Çözme Olarak Sosyal Bilgiler	8
4- SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİYLE AMAÇLANAN HUSUSLAR	9
5- SOSYAL BİLGİLER VE BİYOGRAFİ	10
6- BİYOGRAFİ ÖĞRETİMİNİN OLUMLU VE OLUMSUZ TARAFLARI	12
7- İLKÖĞRETİM OKULLARI I. KADEME HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER II. KADEME T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERS PROGRAMINDA YER ALAN “ATATÜRK’ÜN HAYATI” METNİ İLE İLGİLİ ATATÜRKÇÜLÜK KONULARINA İLİŞKİN HEDEF VE DAVRANIŞLAR	14

7.1- 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi “Atatürk’ün Hayatı” Metni İle İlgili Atatürkçülük Konularına İlişkin Hedef ve Davranışlar	14
7.2- 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Atatürk’ün Hayatı” Metni İle İlgili Atatürkçülük Konularına İlişkin Hedef ve Davranışlar	17
7.3- 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi “Atatürk’ün Hayatı” Metni İle İlgili Atatürkçülük Konularına İlişkin Hedef ve Davranışlar	21

BÖLÜM II

2- PROBLEM DURUMU	28
2.1- Problem Cümlesi	28
2.2- Alt Problemler	28
2.3- Amaç	29
2.4- Önem	30
2.5- Varsayımlar	31
2.6- Kapsam ve Sınırlılıklar	31
2.7- İlgili Araştırmalar	32

BÖLÜM III

3- YÖNTEM	38
3.1- Araştırmanın Modeli	38
3.2- Evren ve Örneklem	38
3.2.1- Evren	38
3.2.2- Örneklem	39
3.3- Veri Toplama Araçları	39
3.3.1- Öğrenci Anketi	40

3.3.2- Öğretmen Anketi	40
3.4- Verilerin Toplanması	41
3.5- Verilerin Analizi	41

BÖLÜM IV

4- BULGULAR VE YORUMLAR	42
4.1 - 1. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	42
4.2 - 2. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	51
4.3 - 3. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	59
4.4 - 4. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	66
4.5 - 5. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	70
4.6 - 6. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	72
4.7 - 7. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	74
4.8 - 8. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	80
4.9 - 9. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	86

BÖLÜM V

5- SONUÇLAR VE ÖNERİLER	93
5.1- Sonuçlar	93
5.2- Öneriler	101

KAYNAKÇA	103
-----------------------	------------

EKLER

EK – 1 Tasarımlar.....	112
EK – 2 Tanımlar	128
EK – 3 Veri Toplama Araçları	131
EK – 4 George Washington’un Hayatı Metni.....	144
EK – 5 Uygulama İzin Belgeleri	148

TABLOLAR CETVELİ

Tablo 1.1- Sosyal Bilgilerin Üç Geleneği.....	9
Tablo 3.1- Araştırmanın Örneklemi (Öğrenci)	39
Tablo 3.2- Araştırmanın Örneklemi (Öğretmen)	39
Tablo 4.1- 3. Sınıf Öğrencilerinin “Selanik’in Nerede” Olduğunu Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	42
Tablo 4.2- 3. Sınıf Öğrencilerinin “Naas” Kavramını Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	43
Tablo 4.3- 3. Sınıf Öğrencilerinin “Mahalle Mektebi” Kavramını Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	44
Tablo 4.4- 3. Sınıf Öğrencilerinin “Harp Okulu” Kavramını Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	45
Tablo 4.5- 3. Sınıf Öğrencilerinin “Harp Akademisi” Kavramını Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	46
Tablo 4.6- 3. Sınıf Öğrencilerinin “Kurmay Yüzbaşı” Kavramını Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	47
Tablo 4.7- 3. Sınıf Öğrencilerinin “Cumhuriyet” Kavramını Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	48
Tablo 4.8- 3. Sınıf Öğrencilerinin “Uygarlık” Kavramını Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	49
Tablo 4.9- 3. Sınıf Öğrencilerinin “İnkılap” Kavramını Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	50

Tablo 4.10- 5. Sınıf Öğrencilerinin “Gümrük Memurluğu” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	51
Tablo 4.11- 5. Sınıf Öğrencilerinin “Makedonya’nın Neresi Olduğu” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	52
Tablo 4.12- 5. Sınıf Öğrencilerinin “Mülkiye Rüştüyesi” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	53
Tablo 4.13- 5. Sınıf Öğrencilerinin “Askeri Rüştüye” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	54
Tablo 4.14- 5. Sınıf Öğrencilerinin “Askeri İdadi” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	55
Tablo 4.15- 5. Sınıf Öğrencilerinin “Harp Akademisi” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	56
Tablo 4.16- 5. Sınıf Öğrencilerinin “Açık Sözlülük” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	57
Tablo 4.17- 5. Sınıf Öğrencilerinin “İleri Görüşlülük” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	58
Tablo 4.18- 8. Sınıf Öğrencilerinin “Rumeli’nin Neresi Olduğunu”	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	59
Tablo 4.19- 8. Sınıf Öğrencilerinin “Mülkiye Rüştüyesi” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	60
Tablo 4.20- 8. Sınıf Öğrencilerinin “Askeri İdadi” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	61
Tablo 4.21- 8. Sınıf Öğrencilerinin “Trablusgarp’ın Neresi Olduğunu”	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	62

Tablo 4.22- 8. Sınıf Öğrencilerinin “Fırka” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	63
Tablo 4.23- 8. Sınıf Öğrencilerinin “Kurmay Yüzbaşı” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	64
Tablo 4.24- 8. Sınıf Öğrencilerinin “Askeri Deha” Kavramını	
Kavrama Düzeyine İlişkin Dağılımı	65
Tablo 4.25- İlköğretim 3. Sınıf Öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” Konusunda	
Merak Ettikleri Unsurlara İlişkin Görüşleri Dağılımı	66
Tablo 4.26- İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” Konusunda	
Merak Ettikleri Unsurlara İlişkin Görüşleri Dağılımı	70
Tablo 4.27- İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” Konusunda	
Merak Ettikleri Unsurlara İlişkin Görüşleri Dağılımı	72
Tablo 4.28- 3. Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	74
Tablo 4.29- 3. Sınıf Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Dağılımları	75
Tablo 4.30- 3. Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Oldukları	
Okullara Göre Dağılımları	76
Tablo 4.31- 3. Sınıf Öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” Konusunun Öğretiminde	
Yaşadıkları Sıkıntılara İlişkin Görüşleri Dağılımı	77
Tablo 4.32- 3. Sınıf Öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” Konusunun	
Öğretiminde Ortaya Koydukları Önerilere İlişkin Görüşleri Dağılımı.	78
Tablo 4.33- 5. Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	80
Tablo 4.34- 5. Sınıf Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Dağılımları	81
Tablo 4.35- 5. Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Oldukları	
Okullara Göre Dağılımları	82

Tablo 4.36- 5. Sınıf Öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” Konusunun	
Öğretiminde Yaşadıkları Sıkıntılara İlişkin Görüşleri Dağılımı	83
Tablo 4.37- 5. Sınıf Öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” Konusunun	
Öğretiminde Ortaya Koydukları Önerilere İlişkin Görüşleri Dağılımı.	84
Tablo 4.38- 8 Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	86
Tablo 4.39- 8. Sınıf Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Dağılımları	87
Tablo 4.40- 8. Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Oldukları	
Okullara Göre Dağılımları	88
Tablo 4.41- 8. Sınıf Öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” Konusunun	
Öğretiminde Yaşadıkları Sıkıntılara İlişkin Görüşleri Dağılımı	89
Tablo 4.42- 8. Sınıf Öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” Konusunun	
Öğretiminde Ortaya Koydukları Önerilere İlişkin Görüşleri Dağılımı.	91

ŞEKİLLER CETVELİ

Şekil 1.1- Sosyal Bilgilerin Kapsamı	4
--	---

BÖLÜM I

1- SOSYAL BİLGİLERİN ORTAYA ÇIKIŞI VE TÜRKİYE'DEKİ GELİŞİMİ

20. yüzyılın başlarında sosyal yaşantıların giderek karmaşıklaşması, toplumsal değişimlerin ve çatışmaların artması, eğitimin, sosyal hayatın süreklilik arz eden yönlerini anlamlı bir biçimde değişime açık yönlerini de tutarlı bir biçimde sergileyebileceği bir nitelikte olmasını gerektirmiştir. Bu sebeple eğitim de “milli ve ahlaki” değerlerle öncelikler çerçevesinde, tarih ve coğrafya gibi dersler konmuş, zamanla ortak alanlar ve sosyal etmenlerin etkileşimini içeren konulara programlarda yer verilmiştir. Bu durumun “Sosyal Bilgiler” adı verilen konu alanının doğuş gerekçesi ve eğitimin bahsedilen toplumsal yönünün yani “Sosyal Bilgiler” in çıkış sebebi olarak açıklanması mümkündür (Dönmez, 2003:34).

Sosyal Bilgiler kavramı ilk kez Amerika Birleşik Devletleri’nde, 1892 yılında toplanan Milli Eğitim Konseyi tarafından ele alınmıştır. Bu konsey, milli toplum anlayışını oluşturmak ve Amerika’ya dünyanın dört bir yanından göç eden milyonlarca göçmenin, Amerikan toplumsal hayatına bir vatandaş olarak entegrasyonunu hızlandırmak amacıyla Sosyal Bilgiler dersini düzenlemiştir. Sosyal Bilgiler dersinin programı; Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinden oluşturulmuş ve toplumun gereksinimlerine göre içerik yeniden yapılandırılmıştır.

Bu kavramın kabulü ise; ilk kez yine Amerika Birleşik Devletleri’nde 1916 yılında Milli Eğitim Derneği’nin “Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi” tarafından gerçekleştirilmiştir. Komite bu kavramı; “konusu doğrudan insan toplumunun teşkilatına ve gelişmesine toplumsal birliklerin bir parçası olması dolayısıyla insana dair bilgiler, Sosyal Bilgilerdir” şeklinde tanımlanmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde başlatılan Sosyal Bilgiler alanındaki gelişmeler diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de etkili olmuştur. Türkiye’de

cumhuriyet döneminden itibaren ilkokullarla ilgili çeşitli düzenlemelere gidilmiştir. 1926 programında “ilk mektebin başlıca maksadı genç nesli muhitine faal bir halde intibak ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmektir” ilkesi temel alınmış; Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi derslerine her biri ikişer saatten haftada altı saat olmak üzere 4. ve 5. sınıflarda yer verilmiştir. 1962 program taslağında ilkokulun amacı “kişisel, insanlık münasebeti, ekonomik ve toplumsal hayat” bakımlarından belirlenmiş, Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinin yerine toplum ve ülke incelemeleri dersi konulmuş; ders saatleri 4. sınıfta altı, 5. sınıfta beş saat olarak saptanmıştır. 1968 programında ise, dersin adı Sosyal Bilgiler olarak tekrar değiştirilmiş, 4. ve 5. sınıflarda beş saat olarak okutulmuştur. 1924, 1927, 1930, 1931, 1938, 1949, 1967 programlarında Tarih, Coğrafya dersleri aynı adla okutulmuş, 1968 – 1969 öğretim yılında ise Tarih, coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri Sosyal Bilgiler adı altında okutulmaya başlanmıştır (Dönmez, 2003:39).

Görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler dersi, okullarımızda pek eski olmayan bir derstir. 1968 – 1969 öğretim yılında bütün ilkokullara, 1970 -1971 öğretim yılında da deneme niteliğinde ortaokullara resmen girmiştir. Bu ilk zamanlarda dersin niteliğinin tam olarak kavranamadığı durumlar olmuş ve değişik anlayışlar oluşmuştur. Sosyal Bilgiler dersi okullarımızda okutulmaya başlandığı zamanlarda dersin niteliği hakkında bazı yanlış anlayışlar ortaya çıkmıştır. Bunlar;

- Sosyal Bilgiler vatandaşlık bilgileridir.
- İnsan topluluklarının organizasyonuna ait bilgilerdir.
- Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgilerinin oluşumuyla meydana getirilen bir derstir ki, bu en yaygın olarak kabul edilen görüştür.

Sosyal Bilgiler kavramının yanlış anlaşılmasının doğal bir sonucu olarak, Sosyal Bilgiler programları da tatmin edici değildir. Çünkü bu programlar Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi konularının birleştirilmesiyle meydana getirilmiştir. Bunun nedenlerinden biri ülkemizde Sosyal Bilgiler alanında uzman elemanların bulunmaması olabilir.

Türkiye’deki Sosyal Bilgiler programı, temelde etkin ve üretken vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlar. Bu amaçları gerçekleştirmede şu an ülkemizdeki Sosyal Bilgiler vatandaşlık eğitiminde hakim olan üç ayrı yaklaşım tarzı bulunmaktadır; Hayat Bilgisi 1 – 3. sınıflar, Sosyal Bilgiler 4 – 5. sınıflar, milli Bilgiler 6- 7. sınıflar, Vatandaşlık ve İnsan Hakları, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ile Devrimler ve Atatürk ilkeleri 8. sınıfta okutulan derslerdir.

Türk eğitim sisteminde Sosyal Bilgiler öğretiminin amaçları, köklü geleneğimiz ve eğitim sistemimizin dayandığı temellerle, ilkeler doğrultusunda belirlenmiştir. Milli Eğitim Kanunu, ilköğretim 1. ve 2. basamaklarındaki Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarıyla açıklamaları ve ortaöğretim kurumlarındaki Tarih, Coğrafya ve Felsefe grubu derslerinin programları incelendiğinde değişen toplum içinde insanın gelişimi ve yurttaşlık eğitimi gibi temel boyutların açılarak ele alındığı ve vurgulandığı görülmektedir (Dönmez, 2003:40).

Sonuç olarak Sosyal Bilgiler dersi ülkemizde 1968 yılından itibaren ilkökullar programlarında yerini almış, 1975 – 1976 öğretim yılında da ortaokullarda okutulmaya başlanmıştır. 1985 – 1986 öğretim yılında ise ortaokullardan kaldırılan bu ders 1998 – 1999 öğretim yılında tekrar programa konmuştur (Safran ve Ata, 2003:340).

2- SOSYAL BİLGİLERİN TANIMI VE KAPSAMI

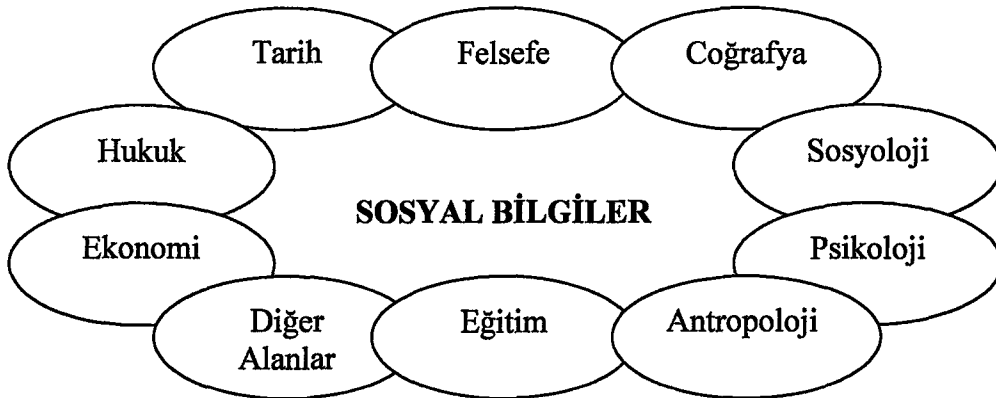
Sosyal Bilgiler teriminin kısa ve herkes tarafından kabul edilebilir bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Bunun en önemli nedeni; Sosyal Bilgilerin sosyal bilimlerin içinde yer alan farklı tanımlara sahip bir çok disiplinden oluşmasıdır. Amerika Birleşik Devletleri’nde Sosyal Bilgiler eğitimi alanında en etkin kurumlardan biri olan National Council For The Social Studies [NCSS]’e göre; Sosyal Bilgiler; “sosyal bilim alanlarını, insan şeref ve haysiyetini korumak amacıyla oluşturulan demokratik bir toplumda bireyin rolünü inceleyen, sosyal olayları ve insan ilişkilerini irdeleyen faaliyet alanlarını kapsamaktadır.”(Evans ve Brueckner, 1990:9).

Barth (1991:7) ise Sosyal Bilgileri “belli başlı sosyal konularda vatandaşlık becerilerinin kullanılması için sosyal ve beşeri bilimlere ait kavramların disiplinler arası entegrasyonu” olarak tanımlar. Edgar B. Wesley’e göre ise Sosyal Bilgiler “eğitimsel amaçlar için basitleştirilmiş sosyal bilimlerdir.”(Schug ve Beery, 1987:7).

Türkiye’de ise Sosyal Bilgiler, konunun uzmanları tarafından değişik şekillerde tanımlanmaktadır. Köstüklü (1997:11)’ye göre Sosyal Bilgiler, “ öğretim amacıyla sosyal bilimlerden seçilmiş, basitleştirilmiş ve düzenlenmiş konular, bilgiler bütünü” olarak tanımlanır. Erden (1995:8)’e göre ise “ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı” olarak tanımlanmaktadır.

Sosyal Bilgilerin kaynağı sosyal bilimlerden oluşmaktadır. Tarih, Coğrafya, Hukuk, Sosyoloji, Psikoloji, Antropoloji, Eğitim, Ekonomi, Felsefe Sosyal Bilgiler içindedir. Sönmez (1997:9)’e göre ilköğretimdeki Sosyal Bilgiler tüm bu derslerin kesiştiği alandır.

Bu açıklamaların ışığında Sosyal Bilgiler; sosyal bilimlerin bulgularını entegre edip, öğrencilerin düzeyine göre basitleştiren, bunları kullanarak öğrencilere sosyal yaşama uyum sağlamada ve sosyal sorunlara çözüm üretmede ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir yurttaşlık eğitim programı olarak tanımlanabilir (Öztürk ve Otluoğlu, 2003:6).

Şekil 1.1- Sosyal Bilgilerin Kapsamı

Gerçekte Sosyal Bilgiler, eğitim alanının yarattığı bir kavramdır. Bu disiplinler arası alan, sosyal bilimler alanındaki kavramsal ve bilimsel gelişmelerin eğitim süreci içinde ele alınarak bireyin toplum içinde gelişmesini, yetiştirilmesini amaçlar.

Sosyal Bilgiler; tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi (vatandaşlık) gibi günümüzde ilköğretim programlarında yer alan ancak gerçekte sosyal bilimler denilen sosyoloji, ekonomi, psikoloji, antropoloji v.b. disiplinlerden seçilerek o yaşlardaki öğrencilerin düzeyine uygun, daha somut ve daha yakın özelliklere sahip duruma getirilen konuları içerir. Temel kültür öğelerini, bir çok alandaki çalışmalardan sağlanan bulgulardan, disiplinler arası bir yaklaşımla seçilip yoğunlaştırılarak oluşturulmuş bilgileri içinde bütünleştiren, ilköğretim düzeyinde (bilişsel, duyuşsal) ve çocuğun küresel algılama özelliğine uygun duruma getirilmiş bir derstir (Dönmez, 2003:32-33).

Özetle Sosyal Bilgiler, sosyal bilimlerin bulgu ve ayrıştırılmalarının (analizlerinin) bir toplumda yaşayan insanlar için gerekli olan temel ve ortak öğelerini kapsar.

3- SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNE YÖNELİK BAŞLICA YAKLAŞIMLAR

Sosyal Bilgilerin anlam ve amaçlarına açıklık getirmeye çalışan “yeni Sosyal Bilgiler” üzerindeki ilgi giderek azalmaktadır. Konuyla ilgili olarak, 1970 yılında James Barth ve Samuel Shermis tarafından yayınlanmış olan, “Sosyal Bilgilerin tanımlanması: üç gelenek üzerine bir araştırma” adlı makale büyük önem taşımaktadır. 1977 yılında ise; bu konu üzerine Robert Barr tarafından bir kitap yazılarak yayınlanmıştır. Sosyal Bilgilerin tanımlanması görevi, eşine az rastlanacak şekilde kanıtlanmıştır. Ancak bu konuyu ele alan çok sayıda makale, kitap ve bildiri yayınlanmasına rağmen, bilim adamları arasındaki fikir ayrılıkları devam etmektedir.

Sosyal Bilgiler eğitimcilerinin büyük bir kısmı, Sosyal Bilgilerin öncelikli hedefinin vatandaşlık eğitimi olduğunu kabul ettikleri halde, bunu açıklamaya çalışırken ve hedefleri uygulamaya koyarken farklı gruplara ayrılabilir.

Irving Morrisett ve Jhon Haas (1982)'in Sosyal Bilgiler eğitimcilerinin farklı gruplara ayrılmasına neden olan sorunlar ve genel fikir birliği sağlanan konular üzerinde yaptıkları yorum dikkat çekicidir:

“Kuşkusuz hedeflerin en yaygın genel sınıflandırması bilgi, beceriler, tutumlar ya da değerler ve katılım şeklinde bölünmesiyle elde edilmektedir. Farklı biçimlerde düzenlenen bilgi, özellikle de güncel bilgi, genellikle Sosyal Bilgilerin ana unsuru olarak değerlendirilmektedir. Fakat bu bilginin içeriğinin ne olması gerektiği ile ilgili pek çok farklı görüş ortaya çıkmaktadır. Beceriler ya da yetenekler uzun zamandan beri bilgiye eşlik etmektedir. Değerler ya da tutumlar temel bireysel ve toplumsal değerlere yönelik tam vatanseverlik ve kontrol edilmesi kolay sınıf davranışlarına kadar değişen, farklı zamanlarda oldukça farklı şeyleri açıklamaktadır. Katılım, yeni katılanların oranını verir. Katılım, hem sınıf içi aktiviteleri hem de sınıf dışındaki toplumsal eylemleri içeren farklı anlamlara da gelebilmektedir.” (Dönmez, 2003:35).

Başlıca farklılıkları gidermeye yönelik girişimleri ile dikkatleri üzerlerine çeken Barr, Barth ve Shermis (1977) Sosyal Bilgiler öğretimine rehberlik eden üç temel yaklaşım ya da geleneği şöyle tanımlamışlardır: (1) vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgiler, (2) sosyal bilim olarak Sosyal Bilgiler ve (3) yansıtıcı problem çözme olarak Sosyal Bilgiler. Bu yaklaşımların her birinde Sosyal Bilgilere vatandaşlık eğitimi olarak vurgu yapılırken ve benzer içeriklere (bilgi, beceriler, değerler) sahip oldukları vurgulanırken, araştırmacıların vatandaşlığa en etkili hazırlamanın nasıl gerçekleştirilebileceği konusundaki fikirleri farklılaşmaktadır.

3.1- Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler

Vatandaşlık aktarımı A.B.D. okullarında verilen Sosyal Bilgiler derslerinde ele alınan en eski ve en yaygın yaklaşımdır. Bu kavramın kökeni koloniler dönemine kadar gitmektedir. “Yaşama hakkı ilkelerinin algılanmasını ifade etme” olarak Pierce’nin koloniyal eğitim tanımlaması vatandaşlık aktarımına uygun bir şekilde uygulanmıştır. Barr, Barth ve Shermis (1977) bu yaklaşımı aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

“Öğretmenler, kendi toplumlarıyla ilgili bir dizi varsayım, inanç ve beklentilerle derse başlarlar. Önemli felsefi hedefleri bilirler; insanların diğer insanlara nasıl davranması gerektiğini, istenen davranışların nasıl düşünüleceğini ve kültürün neleri ödüllendirip neleri cezalandıracağını bilirler; son olarak en iyi sosyal katılım biçimini kazanabilmek için kültürün nasıl değerlendirileceğini bilirler.”

Vatandaşlık aktarımı yaklaşımı geçmişteki bilgi ve bilgilerin öğrenilmesi üzerine vurgu yapar. Vatandaşlık aktarımı temel toplumsal kuruluşlar, değerler, inançlar ve yönelimlere yönelik garantileri aşılayarak mevcut statükoyu korumaya çalışır. Barr, Barth ve Shermis (1977)’in ifadeleriyle “nakledicinin amacı, inanç ve güvenleri tekrarlayarak tam olarak öğrencilerin kafasına yerleştirmektir. Amaç, kültürel mirası garanti edebilecek, gelecek nesillere taşıyabilecek vatandaşlar yetiştirmektir.” (Dönmez, 2003:35).

3.2- Sosyal Bilim Olarak Sosyal Bilgiler

Diğerlerinin aksine bir sosyal bilim yaklaşımı olarak Sosyal Bilgiler, etkili vatandaşlığa en iyi hazırlanan sosyal bilim disiplinlerinden bilgi, beceri ve değerleri elde etme varsayımına dayanır. Bu yaklaşım, öğrencilerin sosyal bilim disiplinlerinin yapısını öğrenmelerinin önemini vurgular. Bu disiplinlerin anahtar kavramları, genellemeleri ve teorileri ile sosyal bilimcilerin bilgiyi ortaya çıkarmaları ve

onaylamaları süreçlerini kapsar. Böylece temel bulgular, ilgiler ve problemler Sosyal Bilgiler programının içeriğini belirleyen ve şekillendiren farklı disiplinlerde görev yapan sosyal bilimciler tarafından tanımlanmıştır. Bu tip çalışmalarla meşgul olan öğrencilerin kendi kompleks ve şaşırtıcı dünyalarının etkili bir şekilde üstesinden gelebilecekleri temel bilgi, beceri ve değerlere sahip olmaları gerektiği öne sürülmektedir.

3.3- Yansıtıcı Problem Çözme Olarak Sosyal Bilgiler

Uygunluk ve statükonun vurgulanmasına zıt olarak, yansıtıcı problem çözme üzerine yapılan vurgu, öğrencilere sağlıklı bir şüphecilik kazandırmak ve egemen olan inanç, değer, politika ve uygulamaları incelemektedir (Dönmez, 2003:35-36).

	1- Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi	2- Sosyal Bilim Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi	3- Yansıtıcı Problem Çözme Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi
AMAÇ	Vatandaşlık, en iyi karar verme yoluyla bir sistem olarak doğru değerleri telkin ederek geliştirilir.	Vatandaşlık, en iyi sosyal bilim kavramları, süreçleri ve problemlerinde uzmanlaşmaya dayanan karar verme yoluyla geliştirilir.	Vatandaşlık, en iyi vatandaşların karar verme ve problem çözme sırasında bilme gereksinimi duydukları bilgileri araştırma süreçleri yoluyla geliştirir.
YÖNTEM	Aktarma: Ders kitabı, anlatım yöntemi, soru-cevap yöntemi, planlı problem çözme alıştırmaları gibi tekniklerle kavram ve değerlerin aktarılmasıdır.	Buluş yoluyla öğrenme: sosyal bilimlerin her birinin kendine has bilgi toplama ve değerlendirme yöntemleri vardır. Öğrenciler, her bir sosyal bilime uygun olan yöntemi	Yansıtıcı problem çözme: karar verme, görüşlerin test edilmesi yoluyla karışıklıkların giderilmesi ve problemlerin tanımlanmasına yönelik yansıtıcı bir problem çözme

		bulmalı ve uygulamalıdır.	süreci vasıtasıyla yapılandırılmış ve disipline edilmiştir.
İÇERİK	İçerik, bir otorite tarafından seçilen ve öğretmen tarafından yorumlanan ve değer, inanç ve tutumların işleve sahip olmasıdır.	Uygun içerik, hem ayrı ayrı hem de sosyal bilim disiplinlerinin bir bütün halinde yapı, problem ve süreçleridir.	Vatandaşların bireysel değerlerinin analizi, öğrencilerin kendi problemlerini seçebilmesine dayanan ilgi ve ihtiyaçlardan meydana gelir.

Tablo 1.1- Sosyal Bilgilerin Üç Geleneği

4- SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİYLE AMAÇLANAN HUSUSLAR

Hızla değişen ve gelişen dünyamız, her geçen gün beraberinde karmaşık sorunları ve buna bağlı olarak da çeşitli ihtiyaçları beraberinde getirmektedir. Bu noktada sosyal bilimlere bireylerin ihtiyaçları ile toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, insanlara gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma konusunda büyük sorumluluklar düşmektedir. Dolayısıyla Sosyal Bilgiler bu sorumlulukları yerine getirme konusunda disiplinler arası ve çok yönlü bir yaklaşım izleyerek kişilere bilgi edinme yollarını ve belli becerileri kazandırma amaçlarına öncelik vermektedir.

Sosyal Bilgiler insan topluluklarının içinde yaşadıkları dünya ve halk hakkındaki anlayışlarını genişletmek maksadıyla sosyal görüşlerin oluşmasını takip eder. Eğitimin başlıca hedeflerinden biri sosyal etki ve iyi bir vatandaş yetiştirmektir. Dolayısıyla amacı da demokratik yaşayışın değerini anlayabilmeleri için öğrencilerin zihinlerini ve karakterlerini kuvvetlendirmek olacaktır. İlmi ve teknik yetenek değerli olabilir, fakat sosyal bilgi çok daha önemlidir. İnsan ve topluma verilen önem artmıştır. Sosyal Bilgilerin gayesi vatandaşlığı güçlendirmek ve ferdin kendisine, ailesine ve devlete karşı olan sorumluluğunu daha kuvvetli hissettirmektir.

Bu doğrultuda, Sosyal Bilgiler öğretimiyle amaçlanan hususları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Kişilik gelişimi
- İnsanların birbirleriyle ilişkileri
- Ekonomik verimlilik
- Yurttaşlık görevleri ve sorumlulukları
- Değişim ve hayatla başa çıkma
- Dünyayı, yurdu ve çevreyi tanımak için bilgi birikiminden yararlanma

Yukarıda yer alan hususlar incelendiğinde Sosyal Bilgiler dersinin öğrenciyi toplumsal yaşama hazırlamayı amaçladığı ve Sosyal Bilgiler alanındaki hemen hemen tüm disiplinler ile ilişkili olduğu kolayca görülmektedir. Amaçlar çok genel olarak ifade edilmekle birlikte, Sosyal Bilgiler alanında kazanılması gereken önemli bilgi ve becerilere işaret etmektedir (Dönmez, 2003:40).

5- SOSYAL BİLGİLER VE BİYOGRAFİ

Yaşayışları ve yaptıklarıyla ün kazanmış önemli kişilerin hayatlarını belgelere dayalı olarak inceleyen eserlere “biyografi” denir (Oğuzkan, 1997:141). Ağca (1999:174)’ya göre de biyografi; toplumların çeşitli alanlardaki gelişim ve değişiminde önemli roller üstlenmiş olan kişilerin, yetişme tarzları, yaşadıkları olaylar, bu olaylardaki lider veya grup üyesi olarak etkinlikleri fikir, duygu ve hayal dünyalarıyla eserlerinin ele alınıp anlatıldığı bir yazılı anlatım türü olarak kabul edilir. Bu eserlerin olabildiğince tarafsız bir gözle ve belgelere dayalı olarak yazılması gerekmektedir. Bu eserlerin önemli bir özelliği de, incelenen kişinin çevresinde oluşan olayların beslendiği kaynakların birinci elden tespiti ve gelecek kuşaklara aktarılmasıdır.

Çocuklar, belli gelişme dönemlerinde çevrelerinde yaşayan ve serüvenleri kitaplara geçmiş ünlü kişileri kendileri için örnek seçme ihtiyacı duyarlar.

Biyografiler, çocuklara başkalarının hayat kavgalarını, karşılaştıkları türlü sorunları ve başarılarının nedenlerini anlatmakla, onları, ileride karşılaşacakları durumlara hazırlar. Bu gibi eserleri okuyan çocuklar, büyük adamlara karşı hayranlık ve saygı duymaya başlarlar, yurt severlik duyguları güçlenir (Oğuzkan, 1997:141).

Biyografiler, kişisel anılara ya da araştırma sonucu elde edilmiş yazılı ve sözlü malzemenin düzenlenmesine ve yorumlanmasına dayandığı için, tarihin bir dalı olarak görülebilir. Bu özellikleri dolayısıyla yaşam öyküleri Sosyal Bilgiler öğretimi için çok işlevsel birer materyal olarak kabul edilebilir (Öztürk ve Otluoğlu, 2003:140).

Çağdaş biyografilerde bir takım özellikler aranır. Bunlardan ilki, geçerlilik ve belgelere dayalı olma durumudur. Herhangi bir şahsiyetin hayatını yazmayı tasarlayan yazar, kahramanlarıyla ilgili her türlü eser ve belgeleri önceden incelemek zorundadır.

İyi inceleme yapılmamasından veya gereken dikkatin gösterilmemesinden meydana gelen yanlışlar, okurların belleğinde yanlış veya eksik izlenimler bırakır. Küçük yaşlarda edinilen bu gibi izlenimleri silmek, düzeltmek veya tamamlamak hiç de kolay değildir.

Biyografilerde aranılacak ikinci bir özellik nesnelliktir. Biyografi yazarının görüşleri, yorumları ve çıkardığı sonuçlar, her zaman sağlam kaynaklara dayanmalıdır. Tarihi gerçeklere ters düşmemek için hayatı anlatılan kişi veya kişilerin ancak söyledikleri sözleri söylemiş, yaptıkları işleri yapmış ve düşündükleri şeyleri düşünmüş gibi göstermek gerekir. Böyle bir davranış çocuklarda doğruya ve gerçeğe bağlılık duygularını geliştirir. İyi bir biyografide aranan bir başka özellik de yararlanılan kaynakların belgelerin doğru ve eksiksiz olmasıdır. Anlatılan kişinin hayatını canlandıran olaylar, görüşlerini ve düşüncelerini yansıtan açıklamalar sağlam belgelere dayanmalıdır.

Biyografik eserlerde yazarların anlatımı konunun elverdiği ölçüde renkli ve çekici olmalıdır. Canlı, hareketli ve yalın bir anlatımla kaleme alınan biyografilerin çocuklarca beğenilmesi ve okuma olasılığı daha çoktur (Oğuzkan, 1997:142).

6- BİYOGRAFİ ÖĞRETİMİNİN OLUMLU VE OLUMSUZ TARAFLARI

Biyografi öğretimi tarih incelemesinde doğal bir tutum olmak üzere, genellikle önerilen bir yöntemdir. Büyük adamların, liderlerin, kahramanların yaşamları, soyut ve anlaşılamayan olaylara somutluk ve yaşam kazandırır. Ancak yüksek öğrenim görmüş bir insan; izleyen, ayırt edebileceği basamaktan geniş yer kaplayan, zamanı doldurmuş karmaşık, iç içe olayları canlı tablolar içinde yoğunlaştırır. Ruh bilim yönünden bu ilke, sağlam bir dayanaktır. Ama bir kaç kişinin etkinliği içinde bulundukları sosyal durumlarından soyutlayarak, sırf abartmak için kullanılırsa, kötüye kullanılmış olur. Biyografi, insanı uyandıran, ayaklandıran içinde bulunduğu koşulları görmezden gelerek, yalnızca yaptıklarını anlatır ve yapılanların uygulanana tepki olduğunu düşünmezse, buna bir tarih incelemesi diyemeyiz. Toplum içindeki bireylerin etkinliklerinden oluşan sosyal yaşamı incelememiş oluruz (Dewey, 1996:201).

Tarihte büyük adamlar kuramından ilham alanlar, tarih derslerinde biyografilere büyük bir önem verilmesini zorunlu görürler. İngiliz tarihçi Carlyle; “İnsanın bu dünyada yaptığı şeylerin tarihi, gerçekte büyük adamların burada yaptığı şeylerin tarihidir.” diyor. Bu sözde büyük bir gerçeklik payı bulunduğu inkar edilemez. Bu cümleden olarak, tarih derslerinde sırası geldikçe büyük adamların hayatlarına da temas edilmesi çok yararlı olur. Bir kere, çocukluk ve gençlik kahramanlığı saygı dönemidir. Çocuklar ve gençler, büyük adamların hayatını taklit etmekten zevk alırlar.

İkinci olarak, bir dönemin tarihi olayları ne kadar mantıksal bir şekilde düzenlenmiş olursa olsun, çocuklar; olayları, bir kişinin hayatı kadar gerçek ve somut olarak göremezler. Büyük adamların hayatları anlatıldıkça, bir dönemin adetleri, özellikleri ve ruhu adeta çocukların gözünde yaşatılmış olur.

Üçüncü olarak, büyük adamlar çok defa bir dönemin temsilcisidirler. Kişiliklerinde bir milletin bütün ümitlerini, bütün ideallerini ve bütün fedakarlıklarını temsil ederler.

Dördüncü olarak, bir adamın hayatı, bir adamın maceraları, bir adamın yaptığı hareketler çocukları daima ilgilendirir.

Özetle; tarih derslerinde büyük adamların hayatına ve icraatına önemli bir yer verilmesi gereklidir. Bir dönem veya akımı izah ederken, o dönemi ya da o akımı temsil eden büyük adamların hayatı gösterilmedikçe o dönem ya da akım hakkında etraflı bir fikir verilmiş olmaz. Bununla beraber tarih derslerinin yalnız biyografilere sıkıştırılması da eğitimcilerce uygun görülmemektedir.

Birinci olarak; tarih derslerini yalnız biyografiler tarzında verirsek, çocukların zihninde birbirlerine bağlı olmayan bir takım izlenimlerden başka bir iz bırakmaması mümkündür.

İkinci olarak; bir dönemi izah ederken, bir tip olarak alınan birey, çocukları ilgilendirmeyebilir. Yahut ilgilendiren bireyi zamanını temsil etmeyebilir. Çocuklar komutanlarla, hükümet adamlarının maceracıların hayatına ilgi gösterirler. Tarihi biyografilere sıkıştırdığımız takdirde çocukları ilgilendiren kişilere yer verilmesi zorunluluğu ortaya çıkar. Öte yandan düşünürler, mucitler, alimler ihmal edilmiş olur. Tarih ise; savaş alanından başka yerlerde kazanılan şan ve şereften de söz etmeli ve silahtan başka araçlarla kazanılan zaferleri de incelemelidir.

Üçüncü olarak, bir kişinin hayatı bazen bütün olayları yorumlamak için yeterli olmaz. Bir adamın biyografisinin bir çok noktaları zamanın canlı olayları ile pek az ilgili olabilir.

Dördüncü olarak; olayları bireylerin etrafında toplayacağımıza çok defa bireyleri, olayların etrafında toplamak daha kolay olur.

Şu açıklamadan anlaşılıyor ki, tarihte değişik akımların, değişik dönemlerin, değişik sosyal grupların temsilcisi olan büyük adamların hayatından söz edilmesi çok lazım ve faydalıdır. Yalnız, tarihi biyografilerle öğretmeye sıkıştırmak doğru değildir (Ata, 2002:153-154).

7- İLKÖĞRETİM OKULLARI I.KADEME HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER II.KADEME T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERS PROGRAMINDA YER ALAN “ATATÜRK’ÜN HAYATI” METNİ İLE İLGİLİ ATATÜRKÇÜLÜK KONULARINA İLİŞKİN HEDEF VE DAVRANIŞLAR

7.1- 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi “Atatürk’ün Hayatı” Metni İle İlgili Atatürkçülük Konularına İlişkin Hedef ve Davranışlar

Konular:

ATATÜRK’ÜN HAYATI

- Doğum tarihi ve yeri
- Anne ve babası (ailesi)
- Ölüm tarihi ve yeri

Hedef:

Atatürk’ün hayatı ile ilgili olaylar ve olgular bilgisi

Davranışlar:

- Atatürk’ün doğum tarihini söyleme / yazma
- Atatürk’ün doğum yerini söyleme / yazma
- Atatürk’ün annesinin adını söyleme / yazma
- Atatürk’ün babasının adını söyleme / yazma
- Atatürk’ün kardeşinin adını söyleme / yazma

- Atatürk'ün ölüm tarihini söyleme / yazma
- Atatürk'ün öldüğü yeri söyleme / yazma
- Atatürk'ün geçici kabrinin Ankara Etnografya Müzesi olduğunu söyleme / yazma
- Atatürk'ün kabrinin daha sonra Anıtkabir'e nakledildiğini söyleme / yazma

Konular:

- ÖĞRENİM HAYATI

Hedef:

Atatürk'ün öğrenim hayatı bilgisi

Davranışlar:

- Atatürk'ün ilk öğrenimini yaptığı okulların adlarını söyleme / yazma
- Atatürk'ün bitirdiği okulların adlarını (bugünkü adlarıyla) söyleme / yazma
- Atatürk'ün öğrenim hayatını kurmay subay olarak tamamladığını söyleme / yazma

Konular:

- ATATÜRK'ÜN KARŞILAŞTIĞI GÜÇLÜKLER

Hedef:

Atatürk'ün güçlükler karşısında yılmadığını fark edebilme

Davranışlar:

- Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı sırasında karşılaştığı güçlükleri söyleme
- Atatürk'ün güçlükler karşısında ümitsizliğe yer vermediğini söyleme
- Güçlükler karşısında yılmamanın önemini açıklama

Konular:

- ATATÜRK'ÜN HİZMETLERİ VE İNKILAPLARI

Hedef:

Atatürk'ün Türk milletine yaptığı hizmetleri fark edebilme

Davranışlar:

- Atatürk'ün yurdumuzu düşmanlardan kurtardığını söyleme / yazma
- Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Atatürk'ün önderliğinde kurulduğunu söyleme / yazma
- Atatürk'ün, Türk milletinin gelişmesi ve mutlu yaşaması için yaptığı yenilikleri açıklama

Konular:

ATATÜRK'ÜN KİŞİLİĞİ VE ÖZELLİKLERİ

- Vatan ve millet sevgisi
- Önder oluşu

Hedef:

Atatürk'ün kişiliğini ve özelliklerini tanımaya ilgi duyuş

Davranışlar:

- Atatürk'ün vatanını ve milletini çok sevdiğini söyleme / yazma
- Atatürk'ün yurdumuzun düşmanlardan kurtarılmasında önder olduğunu söyleme / yazma

7.2- 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Atatürk'ün Hayatı” Metni İle İlgili Atatürkçülük Konularına İlişkin Hedef ve Davranışlar

Konular:**ATATÜRK'ÜN HAYATI**

- Fikir hayatı
- Askerlik hayatı
- Siyasi hayatı
- Eserleri

Hedef:

Atatürk'ün hayatı ile ilgili olayları ve olguları kavrayabilme

Davranışlar:

- Akılcılığın ve bilimselliğin neden Atatürk'ün fikir hayatını oluşturan temel ilkeler arasında yer aldığını açıklama
- Dayanışma ve barışçılığın neden Atatürk'ün fikir hayatını oluşturan temel ilkeler arasında yer aldığını açıklama

- İnsan sevgisi ve everenselliğin neden Atatürk'ün fikir hayatını oluşturan temel ilkeler arasında yer aldığını açıklama
- Atatürk'ün Trablusgarp Savaşı'nda kazandığı başarıyı açıklama
- Atatürk'ün Çanakkale zaferinin kazanılmasındaki rolünü açıklama
- Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nda kazandığı başarılarla örnek verme
- TBMM'nin kimin önderliğinde açıldığını söyleme
- Cumhuriyetin kimin önderliğinde ilan edildiğini söyleme
- İlk cumhurbaşkanımızın Atatürk olduğunu söyleme
- Atatürk'ün cumhurbaşkanı olarak devleti en iyi şekilde yönettiğini söyleme
- Atatürk'ün en büyük eserinin neden Türkiye Cumhuriyeti olduğunu açıklama
- Atatürk'ün önderliğinde çeşitli alanlardaki inkılapları açıklama

Konular:

- ATATÜRK'ÜN SON GÜNLERİ

Hedef:

Atatürk'ün son günleri ile ilgili olaylar ve olgular bilgisi

Davranışlar:

- Atatürk'ün hastalığı sırasında bile görev ve sorumluluğunu yerine getirdiğini söyleme
- Son günlerinde bile memleketin iç işleri ile ilgilendiğini söyleme
- Hastalığı sırasında katıldığı yurt içi gezilerin hangileri olduğunu açıklama

- Memleketin dış işleri ile ilgilendiğini söyleme
- Atatürk'ün, Hatay'ın Türkiye'ye katılması için çok çalıştığını söyleme
- Atatürk'ün son günlerinde vasiyetini yazdığını ve servetinin büyük bir kısmını Türk milletine bıraktığını söyleme

Konular:

- ATATÜRK İLE İLGİLİ ANILAR

Hedef:

Atatürk ile ilgili anılardan zevk alış

Davranışlar:

- Atatürk'ün siyasi hayatı / son günleri ile ilgili bir anıyı okuma
- Anıda geçen önemli olayları açıklama
- Anıda geçen olayların günümüz için önemini açıklama

Konular:

ATATÜRK'ÜN KİŞİLİĞİ VE ÖZELLİKLERİ

- Çok yönlülüğü
- Önder oluşu
- Öğreticilik yönü
- Yöneticiliği
- İleri görüşlülüğü
- Açık sözlülüğü

- Birleştirme ve bütünleştirme gücü

Hedefler:

Atatürk'ün kişiliği ve özelliklerini tanımaya ilgi duyuş

Davranışlar:

- Atatürk'ün çok yönlü bir önder olduğunu söyleme
- Atatürk'ün öğreticilik yönünü açıklama
- Atatürk'ün iyi bir yönetici olduğunu açıklama
- Atatürk'ün ileri görüşlülüğüne örnekler verme
- Atatürk'ün gerçekleri millete açıkça anlattığına örnekler verme
- Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nda Türk milletini nasıl aynı amaç etrafında birleştirdiğini açıklama

Konular:

- TÜRK MİLLETİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİNİ VURGULAYAN TÜRK BÜYÜĞÜ OLUŞU
- VATAN VE MİLLET SEVGİSİ
- İNSAN SEVGİSİ

Hedef:

Atatürk'ün kişiliğini ve özelliklerini kavrayabilme

Davranışlar:

- Atatürk'ün Türk milletinin temel özelliklerini vurgulayan bir Türk büyüğü olduğunu açıklama
- Atatürk'ün vatan ve millet sevgisini örneklerle açıklama
- Atatürk'ün insan sevgisine örnekler verme

**7.3-8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi “Atatürk'ün Hayatı”
Metni İle İlgili Atatürkçülük Konularına İlişkin Hedef ve Davranışlar**

Konular:**ATATÜRK'ÜN HAYATI**

- Doğum tarihi ve yeri
- Annesi ve babası (ailesi)
- İçinde yaşadığı sosyal ortam
- Yetişme tarzı

Hedef:

Atatürk'ün hayatı ile ilgili olaylar ve olguları kavrayabilme

Davranışlar:

- Atatürk'ün çocukluk döneminde içinde bulunduğu sosyal ve kültürel durumunu açıklama
- Atatürk'ün ailesinin özelliklerini açıklama

- Atatürk'ün aile hayatına verdiği önemi açıklama

Konular:

- ÖĞRENİM HAYATI

Hedef:

Atatürk'ün öğrenim hayatıyla ilgili olayları ve olguları kavrayabilme

Davranışlar:

- Atatürk'ün ilk öğrenime başlamasıyla ilgili olarak anne ve babasının düşüncelerini açıklama
- Atatürk'ün bitirdiği ilk, orta ve yüksek öğrenim kurumlarının adlarını söyleme / yazma
- Atatürk'ün kurmay subay olarak mezun olduğu öğrenim kurumunun adını ve yerini söyleme / yazma

Konular:

- FİKİR HAYATI

Hedef:

Atatürk'ün fikir hayatını kavrayabilme

Davranışlar:

- Atatürk'ün fikir hayatını oluşturan etkenler

- Atatürk'ün fikir hayatını oluşturan etkenler arasında Türk tarihinin ve kültürünün yerini açıklama
- Atatürk'ün fikir hayatında aklın ve bilimin yerini açıklama
- Atatürk'ün düşüncelerinin ilkelerinde de yer aldığını açıklama

Konular:

- ASKERLİK HAYATI

Hedef:

Atatürk'ün askerlik hayatıyla ilgili olayları ve olguları kavrayabilme

Davranışlar:

- Atatürk'ün askerlik hayatının ne zaman başladığını açıklama
- Atatürk'ün öğrenim hayatını hangi rütbeyle tamamladığını söyleme
- Atatürk'ün komutan olarak ilk askeri başarısını hangi savaşta kazandığını açıklama
- Atatürk'ün Çanakkale Savaşı'nın kazanılmasındaki başarısıyla askeri yeteneğini ortaya koyduğunu açıklama
- Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasındaki rolünü açıklama
- Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nda kazandığı muharebelerin adlarını söyleme
- Atatürk'ün Kuruluş Savaşı'nın "Başkumandan"ı olduğunu söyleme

Konular:

- SİYASİ HAYATI

Hedef:

- Atatürk'ün siyasi hayatıyla ilgili olayları ve olguları kavrayabilme

Davranışlar:

- Atatürk'ün siyasi hayatının Kurtuluş Savaşı'nın hazırlık döneminde ön plana çıktığını örneklerle açıklama
- Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı sırasında karşılaştığı zorlukları TBMM'den aldığı güçle nasıl aştığını örneklerle açıklama
- Atatürk'ün askeri zaferleri siyasi başarılarla tamamladığına örnekler verme
- Atatürk'ün TBMM tarafından Cumhurbaşkanı seçildiği tarihi söyleme
- İlk Cumhurbaşkanımız olan Atatürk'ün iç ve dış siyasi gelişmelerde Türk milletinin yararını esas aldığını örneklerle açıklama

Konular:

- ESERLERİ

Hedef:

Atatürk'ün eserlerinin neler olduğunu kavrayabilme

Davranışlar:

- Atatürk'ün en büyük eserinin neden Türkiye Cumhuriyeti olduğunu açıklama
- Türkiye Cumhuriyeti'nin dayandığı temelleri açıklama
- Çeşitli alanlarda yapılan inkıpların Atatürk'ün eseri olduğunu açıklama

Konular:

- ATATÜRK'ÜN KARŞILAŞTIĞI GÜÇLÜKLER

Hedef:

Atatürk'ün karşılaştığı güçlükleri kavrayabilme

Davranışlar:

- Atatürk'ün, I.Dünya Savaşı sırasında karşılaştığı güçlükleri örneklerle açıklama
- Atatürk'ün, Kurtuluş savaşı sırasında karşılaştığı güçlükleri örneklerle açıklama
- Atatürk'ün hayatı boyunca karşılaştığı güçlüklerden yılmadığını örneklerle açıklama

Konular:

- ATATÜRK'ÜN SON GÜNLERİ
- ÖLÜM TARİHİ VE YERİ

Hedef:

Atatürk'ün son günleri ve ölümüyle ilgili olayları ve olguları kavrayabilme

Davranışlar:

- Atatürk'ün hasta olduğu halde devletin iç işleriyle yakından ilgilendiğini açıklama

- Atatürk'ün hasta olduğu halde çıktığı yurt gezilerini açıklama
- Atatürk'ün hastalığı sırasında Hatay sorunuyla yakından ilgilendiğini açıklama
- Atatürk'ün son günlerinde vasiyetini yazdığı ve servetinin büyük bir kısmını Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu'na bıraktığını söyleme
- Atatürk'ün çok arzu ettiği halde cumhuriyetin on beşinci yılı kutlama törenlerine neden katılmadığını açıklama
- Atatürk'ün ölmeden kısa bir süre önce Türk ordusu için yayımladığı mesajda yer alan düşüncelerini açıklama
- Atatürk'ün 1938 yılında Meclisin açılışına hastalığı nedeniyle katılmadığı için gönderdiği açış konuşma metnindeki eğitim ve kültürle ilgili görüşlerinden örnekler verme
- Atatürk'ün öldüğü yeri ve tarihi söyleme / yazma
- Atatürk'ün geçici kabrinin, Ankara Etnografya Müzesi olduğunu söyleme / yazma
- Atatürk'ün kabrinin Anıtkabir'e nakledildiği tarihi söyleme / yazma

Konular:

ATATÜRK'ÜN KİŞİLİĞİ VE ÖZELLİKLERİ

- Vatan ve millet sevgisi
- İdealist oluşu
- Mantıklı ve gerçekçi oluşu
- Yaratıcı düşüncesi
- Sabır ve disiplin anlayışı
- İleri görüşlülüğü
- Açık sözlülüğü

- Çok yönlülüğü
- Öğreticilik yönü
- Sanat severliği
- Yöneticiliği
- Önder oluşu
- Kararlı ve mücadeleci oluşu
- Planlı çalışması
- İnkılapçılığı
- Birleştirici ve bütünleştirici oluşu
- İnsan sevgisi

Hedef:

Atatürk'ün kişiliğini ve özelliklerini kavrayabilme

Davranışlar:

- Atatürk'ün kişiliğini ve özelliklerini söyleme
- Atatürk'ün kişiliğini ve özelliklerini örneklerle açıklama (Tebliğler Dergisi, 1999:620-651).

BÖLÜM II

2- PROBLEM DURUMU

Bu bölümde; araştırmanın problem cümlesi, alt problemleri, amacı, önemi, varsayımları, kapsam ve sınırlılıkları ile, araştırmada yer alan tanımlar ve daha önce yapılan benzer çalışmalardan bahsedilmektedir.

2.1- Problem Cümlesi

İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi, 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ve 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yer alan “Atatürk’ün Hayatı” metni, biyografi öğretimine dayalı olarak öğrenci seviyesine uygunluk gösteriyor mu ?

2.2 Alt Problemler

- 1- İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” metnini kavrama düzeyleri hangi seviyededir ?
- 2- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” metnini kavrama düzeyleri hangi seviyededir ?
- 3- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” metnini kavrama düzeyleri hangi seviyededir ?

- 4- İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunda merak ettikleri unsurlar nelerdir ?
- 5- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunda merak ettikleri unsurlar nelerdir ?
- 6- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunda merak ettikleri unsurlar nelerdir ?
- 7- İlköğretim 3. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılar ve ortaya koydukları öneriler nelerdir ?
- 8- İlköğretim 5. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılar ve ortaya koydukları öneriler nelerdir ?
- 9- İlköğretim 8. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılar ve ortaya koydukları öneriler nelerdir ?

2.3- Amaç

Bu araştırmanın amacı; Sosyal Bilgiler dersinde biyografi öğretiminin olumlu ve olumsuz taraflarını ortaya koyarak; “Atatürk’ün Hayatı” metninin öğrenci seviyesine uygun hale getirilmesini sağlamaya yöneliktir.

Bu amaçla; “Atatürk’ün Hayatı” metninin değişik açılardan analizi yapılarak, ortaya çıkan sonuçlar çerçevesinde, öğrenci seviyelerine uygun yeni tasarlanmış metinler oluşturulmuştur.

2.4- Önem

İçinde yaşadığımız dünya, küreselleşme olgusu içinde giderek küçülmekte ve büyük bir değişim süreci yaşamaktadır. Bu süreç dahilinde, insanlar arası ilişkiler artmakta ve toplumsal bilimlere olan eğilim hız kazanmaktadır. Akabinde bilimler arası mesafeler kısalarak insan ihtiyaçları ortaklık arz etmektedir.

Tüm bu yönelimler ışığında; sosyal alanlara yönelik bilimler, değerinin arttırmakta ve milletlerin geleceklerini kurgulamasında temel yapı taşı rolünü üstlenmektedirler. Bu rolün gerçek anlamda yerine getirilebilmesi için iyi programlanmış, zengin ve anlamlı bir muhteviyatın öğrencilere sunulması gerekmektedir.

Bu sunum gerçekleştirilirken de; milletlerin kaderini değiştirmiş, liderlik özelliği taşıyan büyük şahsiyetlerin hayat hikayelerinin stratejik bir önemi olduğu göz ardı edilemez hale gelmiştir.

Özellikle ilköğretim kademesinde; toplumla yeni tanışan küçük bireylere bu denli büyük ve önemli insanların hayat hikayeleri, bireylerin seviyeleri ve beklentileri düşünülerek oluşturulmalıdır. Böylelikle; açık, anlaşılır ve bireylerin ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte bir biyografi tasarlanmış oluruz.

Tüm bu değerlendirmelerden yola çıkarak; bu araştırmada, ilköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi, 5. sınıf Sosyal Bilgiler ve 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde varolan “Atatürk’ün Hayatı” metninin değişik açılardan analizini yaparak, çıkan sonuçlar dahilinde öğrenci düzeylerine uygun yeni tasarlanmış metinler oluşturulması amaç edinilmiştir.

Alanında yapılan ilk denilebilecek bu çalışmanın; hür nesillere ve çağdaş eğitimcilere yeni bir bakış açısı getirmesi beklenmektedir.

2.5- Varsayımlar

- 1- Araştırma için seçilen örneklem evreni temsil etmektedir.
- 2- Veri toplama aracının amacına hizmet ettiği düşünülmektedir.
- 3- Uygulanan anketler araştırmanın sonuçlarına katkıda bulunacak nitelikte, uzman görüşleri esas alınarak hazırlanmıştır.
- 4- Öğrenci ve öğretmenler, uygulanan anketleri tarafsız ve samimi olarak cevaplandırmışlardır.

2.6- Kapsam Ve Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 2004 / 2005 eğitim – öğretim yılı ile,
- Ankara ili Keçiören ilçesi Fevzi Atlıoğlu İlköğretim Okulu 3/A, 5/A ve 8/A sınıfı ile,
- Ankara ili Keçiören ilçesi ilköğretim okullarında görev yapan 33 Sınıf Öğretmeni ve 17 Sosyal Bilgiler Öğretmeni ile,
- İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi, 5. sınıf Sosyal Bilgiler ve 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi “Atatürk’ün Hayatı” konusuyla sınırlıdır.

2.7- İlgili Araştırmalar

“Sosyal Bilgiler dersinde biyografi öğretimi: Atatürk’ün Hayatı metninin analizi ve yeni bir tasarım”, adlı tez çalışması esnasında yapılan literatür taramasında, doğrudan bu konu üzerinde yapılmış bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte; özellikle yurt dışında, metin tasarımı noktasında; tarih metinlerini yeniden tasarlamak ve öğrenci düzeyine uygun hale getirme konusunda bir çok araştırma yapılmıştır. Türkiye’de ise bu alanda yapılmış birkaç örnek çalışma bulunmaktadır.

Bu araştırmalar:

- Yurt Dışında Yapılanlar:

McKeown ve Beck (1994), pek çok çalışması ile Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki tarih metin içeriğinin inşasını ve bunların öğrenmeyi kolaylaştıracak şekilde nasıl değiştirilebileceğini araştırmışlardır. Boylamsal (longitudinal) bir çalışma yapan araştırmacılar, başlangıçta 5. sınıf Amerikan tarih metinlerini analiz etmiştir. Okuyucuda metin içeriklerinin zihinsel tasarımlarının nasıl geliştiği ile ilgilenen, bilişsel teoriye uygun olarak tarih metinlerinin nasıl yeniden düzenlenebileceği üzerinde durmuşlardır. Bilişsel teoriye göre metnin kendi içinde sabit bir anlamı yoktur. Okuyucunun metni anlaması için metin bilgisi ile etkileşim içinde olması gerekir. Buna göre anlam, sadece metinden ortaya çıkmaz. Bir birey olarak okuyucu; sunulan bilgiyi seçerek, değerlendirerek zihni temsillerini (representations) inşa eder. Araştırmalar öğrencilerin metin ile bir çeşit aktif etkileşim tipi geliştirdiklerine işaret etmektedir. Araştırmacılar, üç önemli özelliği taşıyan gözden geçirilmiş bir tarih metni yazmışlardır. Bu özellikler etkililik, sözlü ifade, ilişkililiktir. Etkililik özelliğine göre; metin, metin karakterlerinin etkinliğini pasif değil de aktif bir şekilde belirtmektedir. İkinci özellik, sözlü dil ifadeleriyle metni desteklemeyi gerektirmektedir. İlişkililik de, metin ve okuyucuyu içeren farklı ilişkileri vurgulamaktadır.

McKeown ve Beck, bir metnin olgun bir okuyucu ile genç bir öğrenene ne kadar farklı görünebileceğini örnekledi. Yetenekli yetişkin bir okuyucu, alt yapısı ile

metni anlamlı kılacak ifadelerin ayrıntısına inerek metinden anlam çıkarmaktadır. Bazı bilgilerin metinde olmadığına farkındadır ve kayıp bilgiyi ait olduğu yere zihnine koymaktadır.

McKeown ve Beck yaptıkları görüşmelerle öğrencilerin ders kitaplarından anlam çıkarmada ve öğrendiklerini hatırlama konusunda bir takım zorluklar yaşadıklarını göstermişlerdir. Üstelik ders kitapları yazarları, konu için öğrencilerin gerekli ön bilgiye sahip olduklarını düşünmeye eğilimli olup, metin içeriğinden öğrencileri uzaklaştıran bir “nesnellik dili” kullanmakta ve metinsel tutarlılıktan yoksun paragraflar yazmaktadırlar.

McKeown ve Beck, ders kitaplarının bu yapısından kaynaklanan problemleri önlemek ve öğrencilerin daha fazla tarihsel anlayışlarını geliştirmek için tarih metinlerini onarma stratejilerini uygulamaya başlamışlardır. Onarma stratejileri, kabaca iki alanda gerçekleştirilmiştir. Birincisi, öğrencilerin, sınırlı ön bilgisini ortadan kaldırmaya yönelik olarak paragraflara ön bilgi sağlanması, ikincisi de, özellikle sebep-sonuç ilişkileriyle ilgili olarak daha tutarlı bir metin oluşturmak için bölümlerin tekrar yazılmasıdır. McKeown ve Beck’e göre, ders kitaplarının kötü kalitesinden kısmen kronolojik program suçludur. Bu iki araştırmacıya göre öğrenciler daha az, ama daha derinlemesine işlenen ve tutarlılığı arttıran ve daha bağlamsal bilgiye sahip, tarih konu başlığını kapsayan program ile karşılaştıklarında kazançlı olacaklardır.

McKeown ve Beck, bilişsel metin tasarımı ilkelerine uygun bir şekilde pasajları tasarlamaya yönelik olarak metin tasarımı ile de ilgilenmişlerdir. Örneğin, ders kitaplarında Fransa ve Kızılderililer savaşı konusu “1763’te Britanya ve kolonileri, Fransa ve Kızılderililerle 7 yıllık savaşa son verdi” cümlesi “Yaklaşık 250 yıl önce Britanya ve Fransa’nın her ikisi de Kuzey Amerika’da burada bir kısım toprak üzerine hak iddia ettiler” şeklinde düzenlenmiştir. Araştırmacılar 4 ve 5. sınıftaki toplam 85 öğrencinin her iki biçimde de sunulan benzer cümleleri hatırlama yeteneklerine bakmış ve ikinci cümlelerin lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulmuşlardır.

Tarih metinlerinde zayıf öğrenmeye yol açan iki faktör, konuya ilişkin ön bilginin ve metinde tutarlılığın olmamasıdır. 1970’lerden beri yapılan çalışmalar, çalışılan konuya ilişkin ön bilginin, metni anlama ve kavramada çok önemli bir değişken olduğuna işaret etmektedir. Bir konuya ilişkin bilgi eksikliği anlamayı güçleştirirken ön bilginin genişliği ve derinliği bir metinden çıkarılan anlamın kalitesini etkilemektedir. Ön bilgiye sahip bir öğrenci, ön bilgiye sahip olmayan bir öğrenciye göre bir metinden daha fazla yararlanabilmektedir. Diğer bir ifadeyle konuya ilişkin bilgisi olan öğrenci metinden daha anlamlı ve tutarlı bir anlatı çıkarabilmektedir. Bir konuya ilişkin bilgi zihinde şema görevi görmektedir. Kolay metinler üzerine düşük düzey becerileri uygulamaları yapıp daha sofistike metinsel materyallere geçilebilir.

Sonuç olarak, McKeown ve Beck, Amerika’daki Sosyal Bilgiler metinleri, çocukların ön bilgisi ile yeni bilgi arasında köprüyü kurmada yeterli değildir. Metin sunumları öğrencilere tarihten anlam çıkarmazlarına yardımcı olmamaktadır. Onlara göre metne ses vermek gerekir. Yani sözlü dilin aktif özellikleri kullanılmalıdır.

Paxton (1997), “görülebilir yazar” yazma stiliyle yazılmış metinlerin öğrenciler üzerine etkisine ilişkin çalışmalar yapmıştır. “Görülebilir yazar” metni, birinci şahıs dilinde yazı yazılan metindir. Burada yazar varlığını ve görüşünü belirtmek için sık sık metin içinde kendini göstermekte, kendisi ile okuyucu arasında ben-sen ilişkisini kurmaktadır. Paxton, ders kitaplarındaki bir kısım anonim metni, görülebilir yazarlı metne dönüştürmektedir. Örneğin,

Anonim Yazarlı Metin: “Mısır’a çok az yağmur düşer ve ülkenin çoğu çöldür.”

Görülebilir Yazarlı Metin: “Mısır’ın bir çöl ülkesi olduğunu aklında tutmalısın ve buraya nadiren yağmur yağar.”

Paxton, altı öğrenciden dördünün anonim metinleri ansiklopedilere benzettiğini yazmaktadır. Buradan hareketle monoton kitaplar ile öğrencilerin tarihi sıkıcı bulmaları arasında belki de bir ilişki olduğunu ileri sürmektedir.

Hallden (1998), yaptığı araştırmada tarihsel betimlemelerde ve açıklamalarda çocukların kişiselleştirmesinin üç farklı yönü olduğunu göstermektedir.

- Tarih çarkını döndüren büyük adam ve kadınlar kişiselleştirmesi (mentalizasyon). Öğrenciler tarihsel olayların açıklanmasında büyük adamların hissi ve güdüsel durumlarını ön plana çıkarmaktadır.
- Toplumdaki politik ve diğer kurumlara insan olma nitelikleri yükleme (personifikasyon). Parlamento gibi kurumlar içinde görev yapan bireylerle eşit olarak ele alınmaktadır.
- Yapıların kişiselleştirilmesi (personalization).

Barton'un (1997), 4 ve 5. sınıf öğrencilerin tarihsel düşünmesi üzerine nitel araştırmalar, bu öğrencilerin hükümet ve ekonomi gibi toplumsal kurumları görmezden gelerek, tarihsel olayları kişilerin niyetleri ve kişiler arası etkileşim açısından görmeyi eğilimli olduklarını göstermektedir. Aynı şekilde çocuklar teknoloji ve moda değişimlerindeki açıklamalarında sosyal ve ekonomik eğilimden çok mucitlerin niyet ve güdülerine bakmaktadır. Bu durum sadece 4. ve 5. sınıflarla sınırlı değildir. 6. ve 8. öğrencileri de siyasal ve ekonomik yapı süreçleri yerine kişisel faktörleri ön plana çıkarmaktadır. Barton, "vergi" ve "temsili yöntem" gibi kavramları anlamayan öğrencilerin, Amerikan Devrimi'ni de anlamayacağını ileri sürerek tarihin Sosyal Bilgiler çerçevesi içerisinde öncelikli olarak bu terimlerin öğretilmesini, sonra tarih konularına geçilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Bu iki çalışma, tarih metinlerinde tarihsel açıklamalarda bulunurken, öğrencinin seviyesini göz önüne alıp üst düzey açıklamaları daha sonraki dönemlere bırakmanın önemine işaret etmektedir.

Biyografi öğretimine ilişkin olarak, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 3. sınıf ders kitaplarında yer alan "GEORGE WASHINGTON"un hayatı metni incelenmiş ve bu modern biyografi örneğinden yararlanılmıştır. (EK-4)

- Türkiye’de Yapılanlar:

Ruhi ve Kocaman (1996), 140 öğrenci üzerinde yaptığı, ilköğretim Sosyal Bilgiler ders kitapları metnlerinin etkisi konulu bir araştırmada, tarih metnlerinde dil kullanımı ile ilgili kelime ve metin düzenlemelerindeki sorunları tespit etmişlerdir.

Kelime düzleminde öğrencilerin bilgi ve deneyimlerinden yola çıkılmadığını, öz Türkçe ve eski Türkçe kelimelerin yan yana kullanıldığına işaret etmektedir. “Fetih, istila, adil ve sur” kelimelerinin ilköğretim I. kademe tarafından bilinmeyen kelimeler olarak işaretlendiğini, “fetih” dışında aynı kelimelerin ilköğretim II. kademe tarafından da işaretlendiğini belirtmektedir. Alan terimlerinin metin içinde kimi zaman açıklayıcı biçimde kullanılmadığını göstermektedir. Örnek olarak da bir ders kitabı metninde öğrencilerin, “kapitülasyonun” ne olduğunu anlamak için “imtiyaz” kelimesini bilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Öğrencilerin % 85’inin kapitülasyon kavramını açıklayan “imtiyaz” kelimesinin anlamını bilmediklerini belirtmişlerdir. Gerçekten, metinde bilinmeyen bir kelime, yine öğrencilerin bilmediği bir kelime ile açıklanmaya çalışılmaktadır.

Bir sonraki baskılarda (2001) “imtiyaz” kelimesinin kaldırıldığı, yerine “ayrıcalık”, “ayrıcalık haklar” açıklamasının getirildiği görülmektedir. Buradaki asıl problem, bu ayrıcalıklı hakların neler olduğunu kitabın tam olarak söylememesi ve belki de öğretmenin ek açıklama yapmasını istemesidir.

Öğrenciler için metinlerin yeterince açıklayıcı biçimde yazılmadığına dikkat çekmektedirler. Metin düzleminde aksaklıkları; bilgisellik, bağdaşıklık, biçem ve başlıkları altında incelemektir. Bilgisellik ilkesinin tersine, metinler yeterince açıklayıcı ve destekleyici bilgiler içermemektedir. Bağdaşıklık (bağıntılılık) ilkesinin tersine, metinler ana konudan ayrılıp, birbirinden ayrı tartışılması gereken alt konuları bir arada ele almaktadır.

Ülger (2003), Sosyal Bilgiler dersi kavramlarının kazanılmışlık düzeyine bakarken, öğrencilerin % 81’inin “kapitülasyon” kelimesini tanıdıklarını göstermektedir. Ancak, kitaptaki ilgili metni verip, “ayrıcalık” kelimesinin eş anlamı sorulduğunda öğrencilerin % 52.8’inin “kapitülasyon” kelimesini seçip işaretlediği

görülmüştür. Buna rağmen, 545 öğrenciden yarısı “kapitülasyon” ile “ayrıcalık” kelimelerinin eş anlamlı olduğunu bilmemektedir.

Sonuç olarak şunu diyebiliriz: Tarih metnlerinde geçmişten günümüze karşılaşılan en önemli sorunlardan biri; tarih metnini çocuklar düzeyine indirgemekte başarısız olunmasıdır. Çocukların düzeylerini, beklenti ve önceliklerini dikkate almadan yazılan tarihi metinlerin kavranılmasında güçlük çekilmektedir.

Tarih metinleri, çağın değişen koşullarına göre öğrenci seviyesine uygun anlaşılabilir bir nitelikte tasarlanmalıdır. Tarih metin tasarımı ve analizleri üzerine yapılan çalışmalar, bilişsel kuramın tarih metinlerini daha okunabilir yapmada kullanılabileceğini göstermektedir. Öte yandan öğretmenlere, öğrencilerin metinden anlam çıkarmalarına yardımcı olmak konusunda büyük sorumluluk düşmektedir. Bu noktada öğretmenler en azından, öğrencilerin kelime dağarcıklarını geliştirmeyi amaç edinmeli ve sözlük kullanmalarını sağlamalıdır.

BÖLÜM III

3- YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili konular bulunmaktadır.

3.1- Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama modeli uygulanarak; anket verileri ışığında oluşturulan tasarım esaslı bir yapıya sahiptir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1999:77).

3.2- Evren Ve Örneklem

3.2.1- Evren:

Ankara ili, Keçiören ilçesi, 3. sınıf ve 5. sınıf öğrencileri ve bu sınıfların öğretmenleri ile, 8. sınıf öğrencileri ve bu öğrencilerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerine giren Sosyal Bilgiler öğretmenleri araştırma evrenini teşkil etmektedir.

3.2.2- Örneklem:

Ankara ili, Keçiören ilçesinde bulunan Fevzi Atlıoğlu İlköğretim Okulu'ndaki 3/A, 5/A ve 8/A sınıfları öğrencileri ve bu ilçedeki ilköğretim okullarında görev yapan 33 sınıf öğretmeni ve 17 Sosyal Bilgiler öğretmeni araştırmanın örneklemini teşkil etmektedir.

Okul	Sınıf	Öğrenci Sayısı
Fevzi Atlıoğlu İ.Ö.O.	3 / A	45
Fevzi Atlıoğlu İ.Ö.O.	5 / A	57
Fevzi Atlıoğlu İ.Ö.O.	8 / A	38

Tablo 3.1 Araştırmanın Örneklemi (Öğrenci)

Sınıf	Öğretmen Sayısı
3. Sınıf	16
5. Sınıf	17
8. Sınıf	17

Tablo 3.2 Araştırmanın Örneklemi (Öğretmen)

3.3- Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

3.3.1- Öğrenci Anketi

Araştırmanın 1. alt problemi olan, “3. sınıf öğrencilerinin Atatürk’ün Hayatı metnini kavrama düzeyleri hangi seviyededir ?” önermesi, 2. alt problemi olan, “5. sınıf öğrencilerinin Atatürk’ün Hayatı metnini kavrama düzeyleri hangi seviyededir ?” önermesi ve 3. alt problemi olan, “8. sınıf öğrencilerinin Atatürk’ün Hayatı metnini kavrama düzeyleri hangi seviyededir ?” önermesini test etmek için öğrencilere, her bir sınıfa ait kavram anketi uygulanmıştır. (Ek-3)

Öğrencilerin “Atatürk’ün Hayatı” metnini kavrama düzeylerini belirlemek için geliştirilen kavram anketindeki terimlerin tanımlamaları kaynaklar esas alınarak oluşturulmuştur. (Ek-2)

Araştırmanın 4. alt problemi olan “3. sınıf öğrencilerinin Atatürk’ün Hayatı konusunda merak ettikleri unsurlar nelerdir ?” sorusuna, 5. alt problemi olan “5. sınıf öğrencilerinin Atatürk’ün Hayatı konusunda merak ettikleri unsurlar nelerdir ?” sorusuna ve 6. alt problemi olan “8. sınıf öğrencilerinin Atatürk’ün Hayatı konusunda merak ettikleri unsurlar nelerdir ?” sorusuna cevap bulabilmek için, öğrencilere her biri sınıfa ait tek soruluk ucu açık bir anket uygulanmıştır. (Ek-3)

3.3.2- Öğretmen Anketi

Araştırmanın 7. alt problemi olan, “3. sınıf öğretmenlerinin Atatürk’ün Hayatı konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılar ve ortaya koydukları öneriler nelerdir ?” önermesi, 8. alt problemi olan, “5. sınıf öğretmenlerinin Atatürk’ün Hayatı konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılar ve ortaya koydukları öneriler nelerdir ?” önermesi ve 9. alt problem olan, “8. sınıf öğretmenlerinin Atatürk’ün Hayatı konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılar ve ortaya koydukları öneriler nelerdir ?” önermesi test edebilmek için de, her bir sınıfın öğretmeni için tek sorudan oluşan ucu açık bir anket uygulanmıştır.

3.4- Verilerin Toplanması

Araştırmacı tarafından verilerin toplanması işlemine, geliştirilmiş olan veri toplama aracı (anket) ile, yasal izinin alınmasından sonra başlanmıştır.

Araştırmacı, araştırma anketini kendisi okullara ulaştırmış ve toplamıştır.

3.5- Verilerin Analizi

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt problemlere yönelik olarak, her bir alt problem için hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan anketler, araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir.

Araştırmanın 1.2. ve 3. alt problemleri olan “öğrenci kavrama anketleri”, 4.5.ve 6. alt problemleri olan “öğrenci görüş anketleri”, 7.8. ve 9. alt problemleri olan “öğretmen görüş ve öneri” anketlerinin değerlendirilmesinde frekans (f) ve yüzdeler (%) hesaplanmıştır. Elde edilen frekans ve yüzdeler kategorilendirilerek, tablolar halinde rapor edilmiştir.

Elde edilen verilerin yorumlanması, frekans dağılımları ve yüzdelik hesaplamalar üzerinden yapılmıştır.

BÖLÜM IV

4- BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde; araştırmanın alt problemlerini test etmek amacıyla, araştırmada elde edilen bulgular sunulmakta, bu sunumlara ilişkin açıklamalar ve yorumlamalar bulunmaktadır.

4.1- 1. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar: İlköğretim 3.sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” metnini kavrama düzeyleri hangi seviyededir ?

TABLO 4.1

3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “SELANİK’İN NEREDE” OLDUĞUNU KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI

İSTATİSTİK	f	%
Selanik Nerededir ?		
Atatürk’ün doğduğu yer	32	71.1
Yunanistan’da bir yer	13	28.8
TOPLAM	45	100

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi anketi cevaplandıran öğrenciler; Selanik’in nerede olduğu sorusuna, % 71.1’i Atatürk’ün doğduğu yer, % 28.8’i de Yunanistan’da bir yer olduğunu belirtmiştir.

Bu duruma göre, 3. sınıf öğrencilerinin Selanik’in nerede olduğu bilgisini kısmi ölçüde kavradıkları söylenebilir.

TABLO 4.2

**3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “NAAŞ” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK “Naaş” ne demektir ?	f	%
Ölen kimsenin cesedi	21	46.6
Cenaze	10	22.2
Tabuta koyulmuş ölü	6	13.3
Mezar	6	13.3
TOPLAM	43	95.4

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi, “naaş ne demektir ?” sorusuna anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 46.6’sı ölen kimsenin cesedi, % 22.2’si cenaze, % 13.3’ü tabuta koyulmuş ölü, % 13.3’ü de mezar yanıtını vermiştir.

Bu duruma göre, 3. sınıf öğrencilerinin büyük bir kısmının naaş kavramını öğrenmiş olduklarını söylenebilir.

TABLO 4.3

**3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “MAHALLE MEKTEBİ” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK Mahalle Mektebi ne anlama gelmektedir ?	f	%
Mahalle okulu	19	42.2
Atatürk'ün gittiği okul	7	15.5
Dini şeyler öğreten okul	6	13.3
İlkokul	5	11.1
TOPLAM	37	82.1

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi “mahalle mektebi ne demektir ?” sorusuna anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 42.2’si mahalle okulu, % 15.5’i Atatürk’ün gittiği okul, % 13.3’ü de dini şeyler öğreten okul, % 5’i de ilkokul cevabını vermiştir.

Bu duruma göre, 3. sınıf öğrencilerinin yaklaşık yarısına yakınının, mahalle mektebinin ne anlama geldiğini öğrenmiş olduklarını söyleyebiliriz.

TABLO 4.4

**3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “HARP OKULU” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK	f	%
Harp Okulu ne demektir ?		
Askeri okul	20	44.4
Ortaokul	7	15.5
Savaş okulu	4	8.8
TOPLAM	31	68.7

Tablo 4.4’de görüldüğü gibi, “harp okulu ne demektir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 44.4’ü askeri okul, % 15.5’i ortaokul, % 8.8’i de savaş okulu yanıtını vermiştir.

Bu duruma göre 3. sınıf öğrencilerinin yaklaşık yarısının harp okulu kavramını kavradıkları ileri sürülebilir.

TABLO 4.5

**3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “HARP AKADEMİSİ” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK Harp Akademisi ne anlama gelmektedir ?	f	%
Askeri akademi	10	22.2
Askeri bir okul	8	17.7
Lise	5	11.1
TOPLAM	23	51

Tablo 4.5’de görüldüğü gibi, “harp akademisi ne demektir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 22.2’si askeri akademi, % 17.7’si askeri bir okul, % 11.1’i de lise tanımını yapmıştır.

Bu duruma göre 3. sınıf öğrencilerinin kısmi olarak, harp akademisi kavramını kavradıklarını söyleyebiliriz.

TABLO 4.6

**3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “KURMAY YÜZBAŞI” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK Kurmaya Yüzbaşı ne anlama gelmektedir ?	f	%
Askerlerin komutanı	19	42.2
Askeri bir rütbe	5	11.1
TOPLAM	24	53.3

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi, “kurmay yüzbaşı ne anlama gelmektedir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 42.2’si askerlerin komutanı, % 11.1’i de askeri bir rütbe cevabını vermiştir.

Bu duruma göre 3. sınıf öğrencilerinin küçük bir kısmının, kurmay yüzbaşı kavramını öğrenmiş olduklarını söyleyebiliriz.

TABLO 4.7

**3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “CUMHURİYET” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK	f	%
Cumhuriyet ne demektir ?		
Halkın kendi kendini yönetmesidir	20	44.4
Özgürlük	8	17.7
Demokratik yaşam	4	8.8
TOPLAM	32	70.9

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi, “cumhuriyet ne demektir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 44.4’ü halkın kendi kendini yönetmesi, % 17.7’si özgürlük, % 8.8’i de demokratik yaşam tanımını yapmıştır.

Bu duruma göre 3. sınıf öğrencilerinin yarısına yakınının cumhuriyet kavramını kavradıklarını söyleyebiliriz.

TABLO 4.8

**3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “UYGARLIK” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK Uygarlık ne anlama gelmektedir ?	f	%
Çağdaş, gelişmiş	21	46.6
Özgürlük	12	26.6
Bilim kültür ve yaşamda üst düzey	9	20
TOPLAM	42	93.2

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi, “uygarlık ne anlama gelmektedir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 46.6’sı çağdaş, gelişmiş, % 26.6’sı özgürlük, % 20’si bilim, kültür ve yaşamda üst düzey cevabını vermiştir.

Bu duruma göre 3. sınıf öğrencilerinin büyük bir kısmının, uygarlık kavramını öğrenmiş olduğu söylenebilir.

TABLO 4.9

**3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “İNKILAP” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK İnkılap ne demektir ?	f	%
Yenilik	15	33.3
Devrim	7	15.5
Atatürk'ün yenilikleri	7	15.5
Demokrasi ve bağımsızlık	4	8.8
TOPLAM	33	73.1

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi, “İnkılap ne demektir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 33.3’ü yenilik, % 15.5’i devrim, % 15.5’i Atatürk’ün yenilikleri, % 8.8’i demokrasi ve bağımsızlık yanıtını vermiştir.

Bu duruma göre 3. sınıf öğrencilerinin yarısına yakınının, inkılap kavramını kavradıkları söylenebilir.

4.2- 2. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar: İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” metnini kavrama düzeyleri hangi seviyededir ?

TABLO 4.10

5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “GÜMRÜK MEMURLUĞU” KAVRAMINI KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI

İSTATİSTİK	f	%
Gümrük Memurluğu ne demektir ?		
Gümrük kapılarına bakan memur	18	32
Ülkeye giren çıkan eşyaları kontrol eden kimse	7	12
TOPLAM	25	44

Tablo 4.10’da görüldüğü üzere “gümrük memurluğu ne demektir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 32’si gümrük kapılarına bakan memur, % 12’si ülkeye giren çıkan eşyaları kontrol eden kimse cevabını vermiştir.

Bu sonuca göre 5. sınıf öğrencilerinin gümrük memurluğu kavramını kısmi olarak öğrenmiş oldukları söylenebilir.

TABLO 4.11

**5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “MAKEDONYA’NIN NERESİ OLDUĞU”
KAVRAMINI KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK	f	%
Makedonya neresidir ?		
Trakya’da bir yerdir	9	15.8
Bir Avrupa ülkesidir	7	12.3
Selanik’te bir yerdir	5	8.8
Atatürk’ün evinin bulunduğu yerdir	4	7
TOPLAM	25	44

Tablo 4.11’de görüldüğü üzere, “Makedonya neresidir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 15.8’i Trakya’da bir yer, % 12.3’ü bir Avrupa ülkesi, % 8.8’i Selanik’e yakın bir yer, % 7’si Atatürk’ün evinin bulunduğu yerdir yanıtını vermiştir.

Bu sonuca göre 5. sınıf öğrencilerinin büyük bir kısmı Makedonya’nın neresi olduğunu tam olarak kavrayamamışlardır.

TABLO 4.12

**5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “MÜLKİYE RÜŞTİYESİ” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK Mülkiye Rüştüyesi ne anlama gelmektedir ?	f	%
Askeri okul	4	7.2
Ortaokul	2	3.5
TOPLAM	6	10.5

Tablo 4.12’de görüldüğü üzere “mülkiye rüştiyesi ne anlama gelmektedir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 7.2’si askeri okul, % 3.5’i ortaokul cevabını vermiştir.

Bu sonuca göre 5. sınıf öğrencilerinin çok büyük bir bölümü mülkiye rüştiyesinin ne anlama geldiğini bilmemektedir.

TABLO 4.13

**5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “ASKERİ RÜŞTİYE” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK	f	%
Askeri Rüştüye Ne anlama gelmektedir ?		
Asker yetiştiren okul	5	8.7
Ortaokul	2	3.5
TOPLAM	7	12.2

Tablo 4.13’de görüldüğü üzere “askeri rüştiye ne anlama gelmektedir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 8.7’si asker yetiştiren okul, % 3.5’i ortaokul yanıtını vermiştir.

Bu sonuca göre 5. sınıf öğrencilerinin çok büyük bir bölümü askeri rüştiye’nin ne demek olduğunu bilmemektedir.

TABLO 4.14

**5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “ASKERİ İDADI” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK	f	%
Askeri İdadi Ne demektir ?		
Askeri okul	5	8.7
Askeri lise	2	3.5
TOPLAM	7	12.2

Tablo 4.14’de görüldüğü üzere “askeri idadi ne demektir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 8.7’si askeri okul, % 3.5’i askeri lise cevabını vermiştir.

Bu sonuca göre 5. sınıf öğrencilerinin çok büyük bir bölümü askeri idadi’nin ne anlama geldiğini bilmemektedir.

TABLO 4.15

**5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “HARP AKADEMİSİ” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK Harp Akademisi Ne anlama gelmektedir ?	f	%
Askeri okul	9	15.7
Asker yetiştiren okul	7	12.2
TOPLAM	16	27.9

Tablo 4.15’te görüldüğü üzere “harp akademisi ne anlama gelmektedir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 15.7’si askeri okul, % 12.2’si asker yetiştiren okul yanıtını vermiştir.

Bu sonuca göre 5. sınıf öğrencilerinin büyük bir kısmı harp akademisi’nin ne demek olduğunu kavrayamamışlardır.

TABLO 4.16

**5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “AÇIK SÖZLÜLÜK” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK Açık Sözlülük ne demektir ?	f	%
Sözlerini açıkça söylemek	18	31.5
Her şeyi insanların yüzüne karşı söylemek	9	15.7
Her şeyi doğru söylemek	5	8.7
TOPLAM	32	55.9

Tablo 4.16’da görüldüğü üzere “açık sözlülük ne demektir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 31.5’i sözlerini açıkça söylemek, % 15.7’si her şeyi insanların yüzüne karşı söylemek, % 8.7’si her şeyi doğru söylemek yanıtını vermiştir.

Bu sonuca göre 5. sınıf öğrencilerinin yarısına yakını açık sözlülüğün ne anlama geldiğini kavrayamamışlardır.

TABLO 4.17

**5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “İLERİ GÖRÜŞLÜLÜK” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK İleri Görüşlülük ne anlama gelmektedir ?	f	%
Geleceği görmek	12	22.3
Fikirlerini doğrudan açıklayan kimse	5	8.7
Her şeye hazırlıklı olmak	3	5.2
TOPLAM	20	36.2

Tablo 4.17’de görüldüğü üzere “ileri görüşlülük ne anlama gelmektedir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 22.3’ü geleceği görmek, % 8.7’si fikirlerini doğrudan açıklayan kimse, % 5.2’si de her şeye hazırlıklı olmak yanıtını vermiştir.

Bu sonuca göre 5. sınıf öğrencilerinin büyük bir kısmının ileri görüşlülüğün ne demek olduğunu kavrayamadıkları söylenebilir.

4.3- 3. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar: İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” metnini kavrama düzeyleri hangi seviyededir ?

TABLO 4.18

**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “RUMELİ’NİN NERESİ OLDUĞUNU”
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK	f	%
Rumeli neresidir ?		
İstanbul’dur	12	31.5
İstanbul’da bir yer	10	26.3
İstanbul’da tarihi bir kale	5	13.1
TOPLAM	27	70.9

Tablo 4.18’de görüldüğü şekliyle “Rumeli neresidir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 31.5’i İstanbul, % 26.3’ü İstanbul’da bir yer, % 13.1’i İstanbul’da tarihi bir kale cevabını vermiştir.

Bu tabloya göre 8. sınıf öğrencilerinin yarısından fazlasının Rumeli kavramının ne anlama geldiğini bilmedikleri söylenebilir.

TABLO 4.19

**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “MÜLKİYE RÜŞTİYESİ” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK Mülkiye Rüştüyesi ne anlama gelmektedir ?	f	%
Askeri orta okul	9	23.6
Lise	7	18.4
Askeri okul	5	13.1
Ortaokul	4	10.5
TOPLAM	25	65.6

Tablo 4.19’da görüldüğü şekliyle “mülkiye rüştiyesi ne anlama gelmektedir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 23.6’sı askeri ortaokul, %18.4’ü lise, % 13.1’i askeri okul, % 10.5’i ise ortaokul yanıtını vermiştir.

Bu tabloya göre 8. sınıf öğrencilerinin büyük bir kısmının mülkiye rüştiyesinin ne demek olduğunu kavrayamadıkları ileri sürülebilir.

TABLO 4.20

**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “ASKERİ İDADI” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK	f	%
Askeri idadi ne anlama gelmektedir ?		
Askeri lise	15	39.4
Asker yetiştiren okul	7	18
TOPLAM	22	57.4

Tablo 4.20’de görüldüğü şekliyle “askeri idadi ne anlama gelmektedir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 39.4’ü askeri lise, % 18’i de asker yetiştiren okul cevabını vermiştir.

Bu tabloya göre 8. sınıf öğrencilerinin yarısına yakını askeri idadi’nin ne anlama geldiğini kavrayamamışlardır.

TABLO 4.21

**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “TRABLUSGARP’IN NERESİ OLDUĞUNU”
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK	f	%
Trablusgarp neresidir ?		
Kuzey Afrika’da bir ülke	23	60.5
Osmanlı Devleti’nin son toprağı	5	13.1
Bir Arap ülkesi	4	10.5
TOPLAM	32	90.1

Tablo 4.21’de görüldüğü şekliyle “Trablusgarp neresidir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 60.5’i Kuzey Afrika’da bir ülke, % 13.1’i Osmanlı Devleti’nin son toprağı, % 10.5’i bir Arap ülkesi yanıtı vermiştir.

Bu tabloya göre 8. sınıf öğrencilerinin bir kısmının, Trablusgarp’ın neresi olduğunu kavrayamadıkları söylenebilir.

TABLO 4.22

**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “FIRKA” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK	f	%
Fırka ne demektir ?		
Parti	22	57.8
İnsanları güldüren ve düşündüren yazı ve sözlere denir	5	13.1
Madde	3	7.8
Bölük	3	7.8
TOPLAM	33	86.5

Tablo 4.22’de görüldüğü şekliyle “Fırka ne demektir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 57.8’si parti, % 13.1’i insanı güldüren ve düşündüren yazı ve sözler, % 7.8’i madde, % 7.8’i de bölüm cevabını vermiştir.

Bu tabloya göre 8. sınıf öğrencilerinin yarısına yakınının, fırkanın ne demek olduğunu kavrayamadıkları anlaşılmaktadır.

TABLO 4.23

**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “KURMAY YÜZBAŞI” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK Kurmay Yüzbaşı ne demektir ?	f	%
Askeriyede en yüksek rütbe	8	21
Savaşta önderlik yapan kimse	5	13.1
Önemli bir rütbe	4	10.5
TOPLAM	17	44.6

Tablo 4.23’de görüldüğü şekliyle “kurmay yüzbaşı ne demektir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 21’i askeriyede en yüksek rütbe, % 13.1’i savaşta önderlik yapan kimse, % 10.5’i de önemli bir rütbe yanıtını vermiştir.

Bu tabloya göre 8. sınıf öğrencilerinin büyük bir kısmının, kurmay yüzbaşı’nın ne anlama geldiğini tam anlamıyla ifade edemedikleri anlaşılmaktadır.

TABLO 4.24

**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “ASKERİ DEHA” KAVRAMINI
KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN DAĞILIMI**

İSTATİSTİK	f	%
Askeri deha ne demektir ?		
Askeri alanda eğitilmiş ve donanımlı kimse	15	39.4
Savaşlarda üstün hizmet veren kimse	3	7.8
Askeri alanda büyük başarı	2	5.2
TOPLAM	20	52.4

Tablo 4.24’de görüldüğü şekliyle “askeri deha ne demektir ?” sorusuna, anketi cevaplandıran öğrencilerin, % 39.4’ü askeri alanda eğitilmiş ve donanımlı kimse, % 7.8’i savaşlarda üstün hizmet veren kimse, % 5.2’si de askeri alanda büyük başarı yanıtını vermiştir.

Bu tabloya göre 8. sınıf öğrencilerinin yarısından fazlasının askeri deha kavramını tam manasıyla kavrayamadıkları görülmüştür.

4.4- 4. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar: İlköğretim 3.sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunda merak ettikleri unsurlar nelerdir ?

TABLO 4.25

**İLKÖĞRETİM 3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “ATATÜRK’ÜN HAYATI”
KONUSUNDA MERAK ETTİKLERİ UNSURLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
DAĞILIMI**

NO	ÖĞRENCİLERİN MERAK ETTİKLERİ UNSURLAR	f	%
1	Atatürk’ün çocukluk hayatı nasıldı ?	9	20
2	Atatürk’ün annesi hangi tarihte doğdu ve öldü ?	7	15.5
3	Atatürk’ün babasının ölüm nedeni nedir ?	5	11.1
4	Atatürk’ün eşi kaç yılında ölmüştür ?	5	11.1
5	Atatürk’ün kardeşi hangi tarihte doğdu ve öldü ?	4	8.8
6	Atatürk’ün annesinin ölüm nedeni nedir ?	4	8.8
7	Atatürk’e Kemal adını veren öğretmenin soyadı nedir ?	3	6.6
8	Atatürk’ün çocuğu var mıdır ?	3	6.6
9	Atatürk hangi hastalıktan ölmüştür ?	3	6.6
10	Atatürk’ün babası nerede doğdu ve nerede öldü ?	3	6.6
11	Atatürk’ün annesi nerede doğdu ve nerede öldü ?	3	6.6

12	Atatürk'ün günlük planı var mıydı ?	2	4.4
13	Atatürk'ü öğretmeni neden seviyordu ?	2	4.4
14	Selanik nerededir ?	2	4.4
15	Atatürk kaç yılında evlendi ?	2	4.4
16	Atatürk hangi hastalığa yakalanmıştır ?	2	4.4
17	Atatürk'ün babası hangi tarihte doğdu ve öldü ?	2	4.4
18	Atatürk'ün kardeşinin mezarı nerededir ?	2	4.4
19	Atatürk'ün annesi, Atatürk'ün neden mahalle mektebine, babası ise neden başka okula gitmesini istiyordu ?	2	4.4
20	Atatürk'e soyadını kim verdi ?	1	2.2
21	Atatürk'ün çocukluk anıları nelerdir ?	1	2.2
22	Atatürk'ün eşinin adı nedir ?	1	2.2
23	Atatürk'ün manevi kızlarının ismi nedir ?	1	2.2
24	Atatürk en çok ne yapmayı severdi ?	1	2.2
25	Atatürk'ün vasiyeti var mıydı ?	1	2.2
26	Atatürk'ün öğretmenlerinin ismi nedir ?	1	2.2
27	Atatürk futbol oynamayı sever miydi ?	1	2.2
28	Atatürk kaç yaşında evlendi ?	1	2.2
29	Atatürk'ün kaç yaşında göreve başladı ?	1	2.2

30	Atatürk'ün eşi var mıdır ?	1	2.2
31	Atatürk'ün eşinin adı nedir ?	1	2.2
32	Atatürk'ün çocukluk arkadaşı var mıydı ?	1	2.2
33	Atatürk azmi ve çalışkanlığını nasıl korudu ?	1	2.2
34	Atatürk okulda arkadaşlarıyla hangi oyunları oynardı ?	1	2.2
35	Atatürk saat kaçta doğdu ?	1	2.2
36	Atatürk İnönü ile ne zaman tanıştı ?	1	2.2
37	Atatürk'ün babası ne iş yapıyordu ?	1	2.2
38	Atatürk'ün annesi ne iş yapıyordu ?	1	2.2
39	Atatürk'ün kardeşinin adı nedir ?	1	2.2
40	Öğretmeni Mustafa'ya niçin "Kemal" adını koymak istedi ?	1	2.2
41	Öğretmeni Mustafa'ya "Kemal" adını hangi tarihte verdi ?	1	2.2

İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin "Atatürk'ün Hayatı" konusunda merak ettikleri unsurlar incelendiğinde; öğrencilerin % 20'si Atatürk'ün çocukluk hayatının nasıl olduğunu, % 15.5'i Atatürk'ün annesinin hangi tarihte doğduğu ve hangi tarihte öldüğünü, % 11'i Atatürk'ün babasının ölüm nedeninin ne olduğunu, % 11.1'i Atatürk'ün eşinin kaç yılında öldüğünü, % 8.8'i Atatürk'ün kardeşinin hangi tarihte doğduğu ve hangi tarihte öldüğünü, % 8.8'i Atatürk'ün annesinin ölüm nedeninin ne olduğunu, % 6.6'sı Atatürk'e "Kemal" adını veren öğretmenin soyadının ne

olduğunu, % 6.6'sı Atatürk'ün çocuğu olup olmadığını, % 6.6'sı Atatürk'ün hangi hastalıktan öldüğünü, % 6.6'sı Atatürk'ün babasının nerede doğduğu ve nerede öldüğünü, % 6.6'sı Atatürk'ün annesinin nerede doğduğu ve nerede öldüğünü, % 4.4'ü Atatürk'ün günlük planının olup olmadığını, % 4.4'ü öğretmeninin Atatürk'ü neden sevdiğini, % 4.4'ü Selanik'in nerede olduğunu, % 4.4'ü Atatürk'ün kaç yılında evlendiğini, % 4.4'ü Atatürk'ün hangi hastalığa yakalandığını, % 4.4'ü Atatürk'ün babasının hangi tarihte doğduğu ve hangi tarihte öldüğünü, % 4.4'ü Atatürk'ün kardeşinin mezarının nerede olduğunu, % 4.4'ü Atatürk'ün annesinin, Atatürk'ü neden mahalle mektebine, babasının ise neden başka bir okula gitmesini istediğini, % 2.2'si Atatürk'e soyadını kimin verdiğini, % 2.2'si Atatürk'ün çocukluk anılarının neler olduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün eşinin adının ne olduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün manevi kızlarının isimlerinin neler olduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün en çok ne yapmayı sevdiğini, % 2.2'si Atatürk'ün vasiyetinin olup olmadığını, % 2.2'si Atatürk'ün öğretmenlerinin isimlerinin neler olduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün futbol oynamayı sevip sevmediğini, % 2.2'si Atatürk'ün kaç yaşında evlendiğini, % 2.2'si Atatürk'ün kaç yaşında göreve başladığını, % 2.2'si Atatürk'ün eşinin olup olmadığını, % 2.2'si Atatürk'ün eşinin isminin ne olduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün çocukluk arkadaşının olup olmadığını, % 2.2'si Atatürk'ün azmi ve çalışkanlığını nasıl koruduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün okulda arkadaşlarıyla hangi oyunları oynadığını, % 2.2'si Atatürk'ün saat kaçta doğduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün İnönü ile ne zaman tanıştığını, % 2.2'si Atatürk'ün babasının ne iş yaptığını, % 2.2'si Atatürk'ün annesinin ne iş yaptığını, % 2.2'si Atatürk'ün kardeşinin adının ne olduğunu, % 2.2'si öğretmeninin Mustafa'ya niçin "Kemal" adını vermek istediğini, % 2.2'si öğretmeninin Mustafa'ya "Kemal" adını hangi tarihte verdiğini merak eder nitelikte sorular yönelttikleri görülmüştür.

4.5- 5. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar: İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunda merak ettikleri unsurlar nelerdir ?

TABLO 4.26

**İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “ATATÜRK’ÜN HAYATI”
KONUSUNDA MERAK ETTİKLERİ UNSURLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
DAĞILIMI**

NO	ÖĞRENCİLERİN MERAK ETTİKLERİ UNSURLAR	f	%
1	Atatürk’ün çocuğu var mıydı ?	18	31.5
2	Atatürk evli miydi ?	12	21
3	Atatürk’ün ölüm sebebi nedir ?	9	15.7
4	Atatürk hangi ay ve günde doğdu ?	8	14
5	Atatürk’ün en yakın arkadaşı kimdir ?	7	12.2
6	Atatürk’ün eşi varsa adı neydi ?	5	8.7
7	Atatürk hiç savaşa girdi mi ?	5	8.7
8	Atatürk’ün özel zevkleri nelerdir ?	4	7
9	Atatürk’ün en sevdiği hayvan hangisidir ?	4	7
10	Atatürk’ün kız kardeşi evli miydi ?	4	7
11	Atatürk’ün anneanne ve babaannesinin adı nedir ?	4	7

12	Atatürk'ün evinin içi nasıldı ?	4	7
13	Atatürk'ün memleketi neresidir ?	3	5.2
14	Atatürk hiç hata yapmadı ?	3	5.2
15	Atatürk planlarını nasıl hazırlardı ?	3	5.2
16	Atatürk'ün dedelerinin adı nedir ?	3	5.2
17	Atatürk'ün anne ve babası ne zaman ölmüştür ?	2	3.5
18	Atatürk üniversite okudu mu ?	1	1.7
19	Atatürk'ün hoşlanmadığı ders hangisidir ?	1	1.7
20	Atatürk'ün en büyük hayali neydi ?	1	1.7
21	Atatürk'ün kötü alışkanlıkları var mıydı ?	1	1.7
22	Atatürk'ün soyundan gelen insan var mı ?	1	1.7
23	Atatürk'ün kız kardeşi ne zaman öldü ?	1	1.7
24	Atatürk'ün akrabası var mıdır ?	1	1.7
25	Atatürk kaç kardeştir ?	1	1.7

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin “Atatürk'ün Hayatı” konusunda merak ettikleri unsurlar incelendiğinde; öğrencilerin % 31.5'i Atatürk'ün çocuğu olup olmadığını, % 21'i Atatürk'ün evli olup olmadığını, % 15.7'si Atatürk'ün ölüm sebebinin ne olduğunu, % 14'ü Atatürk'ün hangi ay ve günde doğduğunu, % 12.2'si Atatürk'ün en yakın arkadaşının kim olduğunu, % 8.7'si Atatürk'ün eşi varsa isminin ne olduğunu, % 8.7'si Atatürk'ün hiç savaşa girip girmediğini, % 7'si Atatürk'ün özel zevklerinin ne olduğunu, % 7'si Atatürk'ün en sevdiği hayvanın hangisi

olduğunu, % 7'si Atatürk'ün kız kardeşinin evli olup olmadığını, % 7'si Atatürk'ün anneanne ve babaannesinin isimlerinin neler olduğunu, % 7'si Atatürk'ün evinin içinin nasıl olduğunu, % 5.2'si Atatürk'ün memleketinin neresi olduğunu, % 5.2'si Atatürk'ün hiç hata yapıp yapmadığını, % 5.2'si Atatürk'ün planlarını nasıl hazırladığını, % 5.2'si Atatürk'ün dedelerinin isimlerinin ne olduğunu, % 3.5'i Atatürk'ün anne ve babasının ne zaman öldüğünü, % 1.7'si Atatürk'ün üniversite okuyup okumadığını, % 1.7'si Atatürk'ün hoşlanmadığı dersin hangisi olduğunu, % 1.7'si Atatürk'ün en büyük hayalinin ne olduğunu, % 1.7'si Atatürk'ün kötü alışkanlıklarının olup olmadığını, % 1.7'si Atatürk'ün soyundan gelen insan olup olmadığını, % 1.7'si Atatürk'ün kız kardeşinin ne zaman öldüğünü, % 1.7'si Atatürk'ün akrabası olup olmadığını, % 1.7'si Atatürk'ün kaç kardeş olduğunu merak eder nitelikte sorular yönelttikleri görülmüştür.

4.6- 6. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar: İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin “Atatürk'ün Hayatı” konusunda merak ettikleri unsurlar nelerdir ?

TABLO 4.27

**İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “ATATÜRK'ÜN HAYATI”
KONUSUNDA MERAK ETTİKLERİ UNSURLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
DAĞILIMI**

NO	ÖĞRENCİLERİN MERAK ETTİKLERİ UNSURLAR	f	%
1	Atatürk'ün aile hayatı ve yapısı nasıldır ?	7	18.4
2	Atatürk'ün evlilik hayatı nasıldır ?	3	7.8
3	Atatürk evli miydi ?	3	7.8

4	Matematik öğretmeni Mustafa'ya niçin bir başka isim değil de "Kemal" ismini vermiştir ?	3	7.8
5	Atatürk'ün dine yaklaşımı nasıldır ?	2	5.2
6	Mustafa Kemal'e niçin Atatürk soyadı verilmiştir?	2	5.2
7	Atatürk'ün en yakın arkadaşı kimdir ?	2	5.2
8	Atatürk'ün eşi nasıl biriydi ?	1	2.6
9	Atatürk'ün kardeşi var mı ?	1	2.6
10	Atatürk'ün ölüm sebebi nedir ?	1	2.6
11	Atatürk eşinden neden ayrılmıştır ?	1	2.6
12	Atatürk'ün çocuğu var mıdır ?	1	2.6
13	Atatürk'ün harf inkılabından önce Türkçe eğitimi almış mıdır ?	1	2.6
14	Atatürk küçükken ne olmak istiyordu ?	1	2.6
15	Atatürk'ün akrabalarıyla ilişkileri nasıldı ?	1	2.6
16	Atatürk'ün ailesi ile sorunlar yaşad mı ?	1	2.6
17	Atatürk'ün en sevdiği ders hangisidir ?	1	2.6
18	Atatürk'ün hayatındaki özel kişiler kimlerdir ?	1	2.6

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin "Atatürk'ün Hayatı" konusunda merak ettikleri unsurlar incelendiğinde; öğrencilerin % 18.4'ü Atatürk'ün aile hayatı ve yapısının nasıl olduğunu, % 7.8'i Atatürk'ün evlilik hayatının nasıl olduğunu, % 7.8'i Atatürk'ün evli olup olmadığını,% 7.8'i matematik öğretmenin Mustafa'ya

niçin bir başka isim değil de “Kemal” ismini verdiğini, % 5.2’si Atatürk’ün dine yaklaşımının nasıl olduğunu, % 5.2’si Mustafa Kemal’e niçin Atatürk soyadının verildiğini, % 5.2’si Atatürk’ün en yakın arkadaşının kim olduğunu, % 2.6’sı Atatürk’ün eşinin nasıl birisi olduğunu, % 2.6’sı Atatürk’ün kardeşinin olup olmadığını, % 2.6’sı Atatürk’ün ölüm sebebinin ne olduğunu, % 2.6’sı Atatürk’ün eşinden neden ayrıldığını, % 2.6’sı Atatürk’ün çocuğu olup olmadığını, % 2.6’sı Atatürk’ün harf inkılabından önce Türkçe eğitimi alıp almadığını, % 2.6’sı Atatürk’ün küçükken ne olmak istediğini, % 2.6’sı Atatürk’ün akrabalarıyla ilişkilerinin nasıl olduğunu, % 2.6’sı Atatürk’ün ailesi ile sorunlar yaşayıp yaşamadığını, % 2.6’sı Atatürk’ün en sevdiği dersin hangisi olduğunu, % 2.6’sı Atatürk’ün hayatında özel kişilerin kimler olduğunu merak eder nitelikte sorular yönelttikleri görülmüştür.

4.7- 7. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar: İlköğretim 3.sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılar ve ortaya koydukları öneriler nelerdir ?

TABLO 4.28

3. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI

İSTATİSTİK	f	%
Cinsiyet		
Erkek	8	50
Kadın	8	50
TOPLAM	16	100

Tablo 4.28’de görüldüğü gibi ankete katılan 3. sınıf öğretmenlerinin % 50’si erkek, % 50’si kadındır.

TABLO 4.29

3. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KIDEMLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI

İSTATİSTİK Kıdem	F	%
1 – 5 Yıl	2	12.5
6 – 10 Yıl	5	31.2
11 – 15 Yıl	2	12.5
16 – 20 Yıl	3	18.7
21 – Daha Üstü	4	25
TOPLAM	16	100

Tablo 4.29’da görüldüğü gibi ankete katılan 3. sınıf öğretmenlerinin % 12.5’i 1 ile 5 yıl arasında, % 31.2’si 6 ile 10 yıl arasında, % 12.5’i 11 ile 15 yıl arasında, % 18.7’si 16 ile 20 yıl arasında, % 25’i 21 ve üstünde bir kıdeme sahiptir.

TABLO 4.30

3. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MEZUN OLDUKLARI OKULLARA GÖRE DAĞILIMLARI

En Son Mezun Olunan Okul	İSTATİSTİK	f	%
Yüksek Okul		4	25
Eğitim Enstitüsü		2	12.5
Eğitim Fakültesi		6	37.5
Fen Edebiyat Fakültesi		2	12.5
Yüksek Lisans		2	12.5
Diğer		-	-
TOPLAM		16	100

Tablo 4.30’da görüldüğü gibi ankete katılan 3. sınıf öğretmenlerinin % 25’i yüksek okul, % 12.5’i eğitim enstitüsü, % 37.5’i eğitim fakültesi, % 12.5’i fen-edebiyat fakültesi, % 12.5’i de yüksek lisans mezunudur.

TABLO 4.31

**3. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN “ATATÜRK’ÜN HAYATI” KONUSUNUN
ÖĞRETİMİNDE YAŞADIKLARI SIKINTILARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
DAĞILIMI**

Yaşanılan Sıkıntılar	İSTATİSTİK	f	%
1- Atatürk’ün hayatına ilişkin bazı kavram ve ifadeler öğrenci seviyesine uygun değildir.		7	19.4
2- Atatürk’ün hayatı öğrencilere soyut gelmektedir.		6	16.6
3- Atatürk’ün hayatı ile ilgili görsel ve işitsel materyal eksikliği bulunmaktadır.		5	13.8
4- Atatürk ile ilgili mekanlara gezi yapılamamaktadır.		3	8.3
5- Atatürk’ün hayatı dramatize edilerek anlatılmakta güçlük çekilmektedir.		3	8.3
6- Atatürk’ün aile hayatına ilişkin yeterli bilgi bulunmamaktadır.		3	8.3
7- Atatürk’ün doğum ve ölümüne ilişkin yeterli bilgi bulunmamaktadır.		3	8.3
8- Atatürk’ün hayatını anlatan görsel ve işitsel materyaller öğrenci seviyesine uygun değildir.		2	5.5
9- Atatürk’ün özel zevkleri hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır.		2	5.5
10-Atatürk’ün hayatıyla ilgili oldukça fazla tarih bulunmaktadır.		2	5.5

Tablo 4.31’de görüldüğü gibi 3. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılara ilişkin görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin % 19.4’ü Atatürk’ün hayatına ilişkin bazı kavram ve ifadelerin öğrenci seviyesine uygun olmadığını, % 16.6’sı Atatürk’ün hayatının öğrencilere soyut geldiğini, % 13.8’i Atatürk’ün hayatı ile ilgili görsel ve işitsel materyal eksikliği bulunduğunu, % 8.3’ü Atatürk ile ilgili mekanlara gezi yapılmadığını, % 8.3’ü Atatürk’ün hayatının dramatize edilerek anlatılmakta güçlük çekildiğini, % 8.3’ü Atatürk’ün aile hayatına ilişkin yeterli bilgi bulunmadığını, % 8.3’ü Atatürk’ün doğum ve ölümüne ilişkin yeterli bilgi bulunmadığını, % 5.5’i Atatürk’ün hayatını anlatan görsel ve işitsel materyallerin öğrenci seviyesine uygun olmadığını, % 5.5’i Atatürk’ün özel zevkleri hakkında yeterli bilgi bulunmadığını, % 5.5’i Atatürk’ün hayatıyla ilgili oldukça fazla tarih bulunduğunu belirttiği görülmektedir.

TABLO 4.32

**3. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN “ATATÜRK’ÜN HAYATI” KONUSUNUN
ÖĞRETİMİNDE ORTAYA KOYDUKLARI ÖNERİLERE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI**

Öneriler	İSTATİSTİK	f	%
1- Atatürk’ün hayatı ile ilgili öğrenci seviyesine uygun görsel ve işitsel materyaller kullanılabilir.		6	26
2- Atatürk’ün hayatına ilişkin bazı kavram ve ifadeler açıklanabilir.		5	21.7
3- Atatürk’ün hayatına ilişkin mekanlara gezi düzenlenebilir.		4	17.3
4- Atatürk’ün hayatı “hikayeleştirilerek” anlatılabilir.		3	13

5- Atatürk'ün hayatına ilişkin resim ve fotoğraflar güncellenebilir.	2	8.7
6- Atatürk ile ilgili anılara yer verilebilir.	2	8.7
7- Atatürk'ün hayatı konusu ders kitabının bütününe yayılabilir.	1	4.3

Tablo 4.32’de görüldüğü gibi 3. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde ortaya koydukları önerilere ilişkin görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin % 26’sı Atatürk’ün hayatı ile ilgili öğrenci seviyesine uygun görsel ve işitsel materyaller kullanılması gerektiğini, % 21.7’si Atatürk’ün hayatına ilişkin bazı kavram ve ifadelerin açıklanması gerektiğini, % 17.3’ü Atatürk’ün hayatına ilişkin mekanlara gezi düzenlenmesi gerektiğini, % 13’ü Atatürk’ün hayatının “hikayeleştirilerek” anlatılması gerektiğini, % 8.7’si Atatürk’ün hayatına ilişkin resim ve fotoğrafların güncellenmesi gerektiğini, % 8.7’si Atatürk ile ilgili anılara yer verilmesi gerektiğini, % 4.3’ü Atatürk’ün hayatı konusunun ders kitabının bütününe yayılması gerektiğini öneri olarak ortaya koydukları görülmektedir.

4.8- 8. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar: İlköğretim 5.sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılar ve ortaya koydukları öneriler nelerdir ?

TABLO 4.33

5. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI

İSTATİSTİK	f	%
Cinsiyet		
Erkek	6	35
Kadın	11	65
TOPLAM	17	100

Tablo 4.33’de görüldüğü gibi ankete katılan 5. sınıf öğretmenlerinin % 35’i erkek, % 65’i kadındır.

TABLO 4.34

5. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KIDEMLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI

İSTATİSTİK Kıdem	F	%
1 – 5 Yıl	1	5.8
6 – 10 Yıl	5	29.4
11 – 15 Yıl	5	29.4
16 – 20 Yıl	2	11.7
21 – Daha Üstü	4	23.5
TOPLAM	17	100

Tablo 4.34’de görüldüğü üzere ankete katılan 5. sınıf öğretmenlerinin % 5.8’i 1 ile 5 yıl arasında, % 29.4’ü 6 ile 10 yıl arasında, % 29.4’ü 11 ile 15 yıl arasında, % 11.7’si 16 ile 20 yıl arasında, % 23.5’i de 21 ve üstünde bir kıdeme sahiptir.

TABLO 4.35

5. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MEZUN OLDUKLARI OKULLARA GÖRE DAĞILIMLARI

İSTATİSTİK En Son Mezun Olunan Okul	f	%
Yüksek Okul	4	23.5
Eğitim Enstitüsü	2	11.7
Eğitim Fakültesi	8	47
Fen Edebiyat Fakültesi	3	17.6
Yüksek Lisans	-	-
Diğer	-	-
TOPLAM	17	100

Tablo 4.35’de görüldüğü üzere ankete katılan 5. sınıf öğretmenlerinin % 23.5’i yüksek okul, % 11.7’si eğitim enstitüsü, % 47’si eğitim fakültesi, % 17.6’sı fen-edebiyat fakültesi mezunudur.

TABLO 4.36

**5. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN “ATATÜRK’ÜN HAYATI” KONUSUNUN
ÖĞRETİMİNDE YAŞADIKLARI SIKINTILARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
DAĞILIMI**

İSTATİSTİK Yaşanılan Sıkıntılar	f	%
1- Konu ile ilgili görsel ve işitsel materyaller yeterli değildir.	9	27.2
2- Öğrenciler bazı kelime ve kavramları anlamakta güçlük çekmektedirler.	6	18.2
3- Konu monoton, sıradan ve soyut bir şekilde anlatılmaktadır.	3	9.1
4- Konunun I.sınıftan itibaren sürekli işleniyor olması öğrencileri sıkıkmaktadır.	3	9.1
5- Atatürk’ün aile hayatı ile ilgili yeterli bilgi bulunmamaktadır.	2	6.1
6- Atatürk’ün hayatı konusunun bir üniteye sıkıştırılması öğretimi güçleştirmektedir.	2	6.1
7- Atatürk’ün kişisel özellikleri ile ilgili yeterli bilgi bulunmamaktadır.	2	6.1
8- Atatürk ile ilgili mekanlara gezi yapılamamaktadır.	2	6.1
9- Atatürk’ün öğrenim hayatı ile ilgili yeterli bilgi bulunmamaktadır	2	6.1

Tablo 4.36’da görüldüğü üzere 5. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılara ilişkin görüşler incelendiğinde;

öğretmenlerin % 27.2'si konu ile ilgili görsel ve işitsel materyallerin yeterli olmadığını, % 18.2'si öğrencilerin bazı kelime ve kavramları anlamakta güçlük çektiğini, % 9.1'i konunun monoton, sıradan ve soyut bir şekilde anlatılmakta olduğunu, % 9.1'i konunun 1. sınıftan itibaren sürekli işleniyor olmasının öğrencileri sıkıttığını, % 9.1'i Atatürk'ün aile hayatı ile ilgili yeterli bilgi bulunmadığını, % 9.1'i Atatürk'ün hayatı konusunun bir üniteye sıkıştırılmasının öğretimi güçleştirdiğini, % 6.1'i Atatürk'ün kişisel özellikleri ile ilgili yeterli bilgi bulunmadığını, % 6.1'i Atatürk ile ilişkili mekanlara gezi yapılmadığını, % 6.1'i Atatürk'ün öğrenim hayatı ile ilgili yeterli bilgi bulunmadığını belirttiği görülmektedir.

TABLO 4.37

**5. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN “ATATÜRK’ÜN HAYATI” KONUSUNUN
ÖĞRETİMİNDE ORTAYA KOYDUKLARI ÖNERİLERE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI**

Öneriler	İSTATİSTİK	
	f	%
1- Atatürk'ün hayatı sade ve basit bir dille anlatılabilir.	3	15
2- Atatürk'ün hayatı ile ilgili ilginç anı, fotoğraf ve resimlere yer verilebilir.	3	15
3- Atatürk'ün sosyal hayatına ilişkin geniş bir bilgi verilebilir.	3	15
4- Atatürk ile ilgili görsel ve işitsel materyallere daha fazla yer verilebilir.	3	15
5- Atatürk'ün hayatı metnindeki yabancı kelimeler günümüz Türkçe'sine çevrilebilir.	3	15

6- Atatürk ile ilişkili mekanlara gezi düzenlenebilir.	2	10
7- Atatürk'ün hayatı ile öğrencinin kendi hayatını karşılaştırabilmesi için çalışma kağıtları oluşturulabilir.	1	5
8- Atatürk'ün doğumundan ölümüne kadar yaşadığı olaylar kronolojik bir sırayla akış haritasında verilebilir.	1	5
9- Atatürk'ün hayatı ile ilgili AKROSTİŞ çalışması yapılabilir.	1	5

Tablo 4.37’de görüldüğü üzere 5. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde ortaya koydukları önerilere ilişkin görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin % 15’i Atatürk’ün hayatının sade ve basit bir dille anlatılması gerektiğini, % 15’i Atatürk’ün hayatı ile ilgili ilginç anı, fotoğraf ve resimlere yer verilmesi gerektiğini, % 15’i Atatürk’ün sosyal hayatına ilişkin geniş bir bilgi verilemesi gerektiğini, % 15’i Atatürk ile ilgili görsel ve işitsel materyallere daha fazla yer verilmesi gerektiğini, % 15’i Atatürk’ün hayatı metnindeki yabancı kelimelerin günümüz Türkçe’sine çevrilmesi gerektiğini, % 10’u Atatürk ile ilgili mekanlara gezi düzenlenmesi gerektiğini, % 5’i Atatürk’ün hayatı ile öğrencinin kendi hayatını karşılaştırabilmesi için çalışma kağıtları oluşturulması gerektiğini, % 5’i Atatürk’ün doğumundan ölümüne kadar yaşadığı olayların kronolojik bir sırayla akış haritasında verilebilir olması gerektiğini, % 5’i Atatürk’ün hayatı ile ilgili AKROSTİŞ çalışması yapılabilir olması gerektiğini öneri olarak ortaya koydukları görülmektedir.

4.9 9 Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar: İlköğretim 8.sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılar ve ortaya koydukları öneriler nelerdir ?

TABLO 4.38

8 SINIF ÖĞRETMENLERİNİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI

İSTATİSTİK Cinsiyet	f	%
Erkek	5	29.4
Kadın	12	70.6
TOPLAM	17	100

Tablo 4.38’de görüldüğü şekliyle ankete katılan 8 sınıf öğretmenlerinin % 29.4’ü erkek, % 70.6’sı kadındır.

TABLO 4.39

8. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KIDEMLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI

İSTATİSTİK Kıdem	F	%
1 – 5 Yıl	4	23.5
6 – 10 Yıl	6	35.3
11 – 15 Yıl	4	23.5
16 – 20 Yıl	2	11.7
21 – Daha Üstü	1	5.9
TOPLAM	17	100

Tablo 4.39’de görüldüğü şekliyle ankete katılan 8. sınıf öğretmenlerinin % 23.5’i 1 ile 5 yıl arasında, % 35.3’ü 6 ile 10 yıl arasında, % 23.5’i 11 ile 15 yıl arasında, % 11.7’si 16 ile 20 yıl arasında, % 5.9’u da 21 ve üstünde bir kıdeme sahiptir.

TABLO 4.40

8. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MEZUN OLDUKLARI OKULLARA GÖRE DAĞILIMLARI

İSTATİSTİK En Son Mezun Olunan Okul	f	%
Yüksek Okul	1	5.9
Eğitim Enstitüsü	2	11.7
Eğitim Fakültesi	10	58.8
Fen Edebiyat Fakültesi	2	11.7
Yüksek Lisans	2	11.7
Diğer	-	-
TOPLAM	17	100

Tablo 4.40’da görüldüğü şekliyle ankete katılan 8. sınıf öğretmenlerinin % 5.9’u yüksek okul, % 11.7’si eğitim enstitüsü, % 58.8’i eğitim fakültesi, % 11.7’si fen-edebiyat fakültesi, % 11.7’si de yüksek lisans mezunudur.

TABLO 4.41

**8. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN “ATATÜRK’ÜN HAYATI” KONUSUNUN
ÖĞRETİMİNDE YAŞADIKLARI SIKINTILARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
DAĞILIMI**

İSTATİSTİK Yaşanılan Sıkıntılar	f	%
1- Atatürk’ün özel hayatı ile ilgili yeterli bilgi bulunmamaktadır.	6	11.3
2- Atatürk’ün aile hayatı ile ilgili yeterli bilgi bulunmamaktadır.	5	9.4
3- Atatürk’ün çocukluk yıllarına ilişkin yeterli bilgi bulunmamaktadır.	4	7.5
4- Atatürk’ün doğum ve ölümüne ilişkin yeterli bilgi bulunmamaktadır.	4	7.5
5- Atatürk’ün kişisel özellikleri paragraflar şeklinde verildiği için dikkat çekmemektedir.	4	7.5
6- Konu monoton, sıradan ve soyut bir şekilde anlatılmaktadır.	4	7.5
7- Konunun 1. sınıftan itibaren sürekli işleniyor olması öğrencileri sıkıkmaktadır.	4	7.5
8- Öğrenciler bazı kelime ve kavramları anlamakta güçlük çekmektedirler.	4	7.5
9- Konu ile ilgili yeterli derecede görsel ve işitsel materyal bulunmamaktadır.	4	7.5

10- Atatürk'ün hayatı konusu içinde öğrencinin ilgisini çekmeyen fazla bilgi bulunmaktadır.	4	7.5
11- Atatürk'ün hayatı konusu anlaşılır ve öğrenci seviyesine uygun bir dille yazılmamıştır.	3	5.6
12- Öğrenciler konuyu bir ihtiyaç olarak görmemektedirler.	2	3.7
13- Konu içerisinde Atatürk'ün soy ağacı bulunmamaktadır.	2	3.7

Tablo 4.41’de görüldüğü şekliyle 8.sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılara ilişkin görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin % 11.3’ü Atatürk’ün özel hayatı ile ilgili yeterli bilgi bulunmadığını, % 9.4’ü Atatürk’ün aile hayatı ile ilgili yeterli bilgi bulunmadığını, % 7.5’i Atatürk’ün çocukluk yıllarına ilişkin yeterli bilgi bulunmadığını, % 7.5’i Atatürk’ün doğum ve ölümüne ilişkin yeterli bilgi bulunmadığını, % 7.5’i Atatürk’ün kişisel özellikleri paragraflar şeklinde verildiği için dikkat çekmediğini, % 7.5’i konunun monoton, sıradan ve soyut bir şekilde anlatıldığını, % 7.5’i konunun 1. sınıftan itibaren sürekli işleniyor olmasının öğrencileri sıkıttığını, % 7.5’i öğrencilerin bazı kelime ve kavramları anlamakta güçlük çektiğini, % 7.5’i konuyla ilgili yeterli derecede görsel ve işitsel materyal bulunmadığını, % 7.5’i Atatürk’ün hayatı konusu içinde öğrencinin ilgisini çekmeyen fazla bilgi bulunduğunu, % 5.6’sı Atatürk’ün hayatı konusunun anlaşılır ve öğrenci seviyesine uygun bir dille yazılmadığını, % 3.7’si öğrencilerin konuyu bir ihtiyaç olarak görmediklerini, % 3.7’si konu içerisinde Atatürk’ün soy ağacının bulunmamasını belirttiği görülmektedir.

TABLO 4.42

**8. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN “ATATÜRK’ÜN HAYATI” KONUSUNUN
ÖĞRETİMİNDE ORTAYA KOYDUKLARI ÖNERİLERE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI**

Öneriler	İSTATİSTİK	f	%
1- Atatürk’ün kişisel özellikleri hikayeleştirilerek, yaşanmış olaylar ile anlatılabilir.		8	22.8
2- Atatürk’ün kişisel özellikleri, başlıklar ya da alt başlıklar altında anlatılabilir.		6	17.1
3- Atatürk’ün hayatı ile ilgili ilgi çekici anılar ve örneklere yer verilebilir.		5	14.3
4- Atatürk’ün hayatı ile ilgili görsel ve işitsel materyaller daha fazla kullanılabilir.		3	8.5
5- Konu, öğrencilerin Atatürk’ün hayatından bir şey bulabilecekleri şekilde tasarlanabilir.		3	8.5
6- Atatürk’ün hayatı sade ve basit bir dille anlatılabilir.		2	5.7
7- Konu içinde geçen yabancı kelime ve kavramlar Türkçeleştirilebilir.		2	5.7
8- Atatürk’e ait özlü sözler günümüz Türkçe’sine çevrilebilir.		2	5.7
9- Atatürk’ün hayatı tarih kronolojisi içerisine yerleştirilerek anlatılabilir.		1	2.8

10- Atatürk'ün hayatı sebep – sonuç ilişkisi içerisinde maddeleştirilerek anlatılabilir.	1	2.8
11- Atatürk'ün hayatı ile ilgili ilgi çekici ve düşündürücü resimler kullanılabılır.	1	2.8
12- Eleştirci bir bakışla farklılıklar yansıtılabilir.	1	2.8

Tablo 4.42’de görüldüğü şekliyle 8.sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde ortaya koydukları önerilere ilişkin görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin % 22.8’i Atatürk’ün kişisel özelliklerinin hikayeleştirilerek, yaşanmış olaylar ile anlatılması gerektiğini, % 17.1’i Atatürk’ün kişisel özellikleri, başlıklar ya da alt başlıklar altında anlatılması gerektiğini, % 14.3’ü Atatürk’ün hayatı ile ilgili ilgi çekici anılar ve örneklerle yer verilmesi gerektiğini, % 8.5’i Atatürk’ün hayatı ile ilgili görsel ve işitsel materyallerin daha fazla kullanılması gerektiğini, % 8.5’i konunun, öğrencilerin Atatürk’ün hayatından bir şey bulabilecekleri şekilde tasarlanması gerektiğini, % 5.7’si Atatürk’ün hayatının sade ve basit bir dille anlatılması gerektiğini, % 5.7’si konu içinde geçen yabancı kelime ve kavramların Türkçeleştirilmesi gerektiğini, % 5.7’si Atatürk’e ait özlü sözlerin günümüz Türkçe’sine çevrilmesi gerektiğini, % 2.8’i Atatürk’ün hayatının tarih kronolojisi içerisine yerleştirilerek anlatılması gerektiğini, % 2.8’i Atatürk’ün hayatının sebep – sonuç ilişkisi içerisinde maddeleştirilerek anlatılması gerektiğini, % 2.8’i Atatürk’ün hayatı ile ilgili ilgi çekici ve düşündürücü resimler kullanılması gerektiğini, % 2.8’i eleştirci bir bakışla farklılıkların yansıtılması gerektiğini öneri olarak ortaya koydukları görülmektedir.

BÖLÜM V

5- SONUÇLAR VE ÖNERİLER

İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi, 5. sınıf Sosyal Bilgiler ve 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yer alan “Atatürk’ün Hayatı” metni biyografi öğretimine dayalı olarak öğrenci seviyesine uygunluk gösterip göstermediğini saptamayı amaçlayan bu araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlar ışığında sunulan öneriler şunlardır:

5.1- Sonuçlar

1- İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” metnini kavrama düzeylerine ilişkin değerlendirmede öğrenciler; “Selanik’in nerede olduğu” sorusuna % 71.1’i Selanik’in Atatürk’ün doğduğu yer olduğunu, % 28.8’i de Yunanistan’da bir yer olduğunu belirtmiştir. “Naaş”ın ne demek olduğu sorusuna, % 46.6’sı ölen kimsenin cesedi, % 22.2’si cenaze, % 13.3’ü tabuta koyulmuş ölü, % 13.3’ü de mezar yanıtını vermiştir. “Mahalle Mektebi”nin ne anlama geldiği sorusuna % 42.2’si mahalle okulu, % 15.5’i Atatürk’ün gittiği okul, % 13.3’ü de dini şeyler öğreten okul, % 5’i de ilkokul cevabını vermiştir.”Harp Okulu” ne demektir sorusuna, % 44.4’ü askeri okul, % 15.5’i ortaokul, % 8.8’i de savaş okulu yanıtını vermiştir. “Harp Akademisi” ne anlama gelmektedir sorusuna, % 22.2’si askeri akademi, % 17.7’si askeri bir okul, % 11.1’i de lise tanımını yapmıştır. “Kırmızı Yüzbaşı” ne anlama gelmektedir sorusuna, % 42.2’si askerlerin komutanı, % 11.1’i de askeri bir rütbe cevabını vermiştir. “Cumhuriyet” ne demektir sorusuna, % 44.4’ü halkın kendi kendini yönetmesi, % 17.7’si özgürlük, % 8.8’i de demokratik yaşam

yanıtını vermiştir. “Uygarlık” ne anlama gelmektedir sorusuna, % 46.6’sı çağdaş, gelişmiş, % 26.6’sı özgürlük, % 20’si bilim, kültür ve yaşamda üst düzey cevabını vermiştir. “İnkılap” ne demektir sorusuna ise, % 33.3’ü yenilik, % 15.5’i devrim, % 15.5’i Atatürk’ün yenilikleri, % 8.8’i demokrasi ve bağımsızlık yanıtını vermiştir.

Verilere ilişkin değerlendirmede; ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin, “Atatürk’ün Hayatı” metnini kavrama düzeylerinin yüksek olmadığı sonucuna varılabilir.

2- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” metnini kavrama düzeylerine ilişkin değerlendirmede öğrenciler; “gümrük memurluğu”nun ne demek olduğu sorusuna, % 32’si gümrük kapılarına bakan memur, % 12’si ülkeye giren çıkan eşyaları kontrol eden kimse cevabını vermiştir. “Makedonya neresidir” sorusuna, % 15.8’i Trakya’da bir yer, % 12.3’ü bir Avrupa ülkesi, % 8.8’i Selanik’e yakın bir yer, % 7’si Atatürk’ün evinin bulunduğu yer yanıtını vermiştir. “Mülkiye Rüştîyesi” ne anlama gelmektedir sorusuna, % 7.2’si askeri okul, % 3.5’i ortaokul cevabını vermiştir. “Askeri Rüştîye” ne anlama gelmektedir sorusuna, % 8.7’si asker yetiştiren okul, % 3.5’i ortaokul yanıtını vermiştir. “Askeri İdadi” ne demektir sorusuna, % 8.7’si askeri okul, % 3.5’i askeri lise cevabını vermiştir. “Harp Akademisi” ne anlama gelmektedir sorusuna, % 15.7’si askeri okul, % 12.2’si asker yetiştiren okul yanıtını vermiştir. “Açık Sözlülük” sorusuna, , % 31.5’i sözlerini açıkça söylemek, % 15.7’si her şeyi insanların yüzüne karşı söylemek, % 8.7’si her şeyi doğru söylemek cevabını vermiştir. “İleri Görüşlülük” ne anlama gelmektedir sorusuna ise, % 22.3’ü geleceği görmek, % 8.7’si fikirlerini doğrudan açıklayan kimse, % 5.2’si de her şeye hazırlıklı olmak yanıtını vermiştir.

Verilere ilişkin değerlendirmede ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, “Atatürk’ün Hayatı” metnini kavrama düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varılabilir.

3- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin “Atatürk’ün Hayatı” metnini kavrama düzeylerine ilişkin değerlendirmede öğrenciler; “Rumeli neresidir” sorusuna, % 31.5’i İstanbul, % 26.3’ü İstanbul’da bir yer, % 13.1’i İstanbul’da tarihi bir kale cevabını vermiştir. “Mülkiye Rüştîyesi” ne anlama gelmektedir sorusuna, , % 23.6’sı

askeri ortaokul, % 18.4'ü lise, % 13.1'i askeri okul, % 10.5'i ise ortaokul yanıtını vermiştir. “Askeri İdadi” ne anlama gelmektedir sorusuna, % 39.4'ü askeri lise, % 18'i de asker yetiştiren okul cevabını vermiştir. “Trablusgarp neresidir” sorusuna, % 60.5'i Kuzey Afrika'da bir ülke, % 13.1'i Osmanlı Devleti'nin son toprağı, % 10.5'i bir Arap ülkesi yanıtını vermiştir. “Fırka” ne demektir sorusuna, % 57.8'si parti, % 13.1'i insanı güldüren ve düşündüren yazı ve sözler, % 7.8'i madde, % 7.8'i de bölüm cevabını vermiştir. “Kurmaya Yüzbaşı” ne demektir sorusuna, % 21'i askeriyede en yüksek rütbe, % 13.1'i savaşta önderlik yapan kimse, % 10.5'i de önemli bir rütbe yanıtını vermiştir. “Askeri Deha” ne demektir sorusuna ise, % 39.4'ü askeri alanda eğitimli ve donanımlı kimse, % 7.8'i savaşlarda üstün hizmet veren kimse, % 5.2'si de askeri alanda büyük başarı cevabını vermiştir.

Verilere ilişkin değerlendirmede; ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin “Atatürk'ün Hayatı” metnini kavrama düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varılabilir.

4- İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin “Atatürk'ün Hayatı” konusunda merak ettikleri unsurlara ilişkin değerlendirmede öğrencilerin, % 20'si Atatürk'ün çocukluk hayatının nasıl olduğunu, % 15.5'i Atatürk'ün annesinin hangi tarihte doğduğu ve hangi tarihte öldüğünü, % 11'i Atatürk'ün babasının ölüm nedeninin ne olduğunu, % 11.1'i Atatürk'ün eşinin kaç yılında öldüğünü, % 8.8'i Atatürk'ün kardeşinin hangi tarihte doğduğu ve hangi tarihte öldüğünü, % 8.8'i Atatürk'ün annesinin ölüm nedeninin ne olduğunu, % 6.6'sı Atatürk'e “Kemal” adını veren öğretmenin soyadının ne olduğunu, % 6.6'sı Atatürk'ün çocuğu olup olmadığını, % 6.6'sı Atatürk'ün hangi hastalıktan öldüğünü, % 6.6'sı Atatürk'ün babasının nerede doğduğu ve nerede öldüğünü, % 6.6'sı Atatürk'ün annesinin nerede doğduğu ve nerede öldüğünü, % 4.4'ü Atatürk'ün günlük planının olup olmadığını, % 4.4'ü öğretmenin Atatürk'ü neden sevdiğini, % 4.4'ü Selanik'in nerede olduğunu, % 4.4'ü Atatürk'ün kaç yılında evlendiğini, % 4.4'ü Atatürk'ün hangi hastalığa yakalandığını, % 4.4'ü Atatürk'ün babasının hangi tarihte doğduğu ve hangi tarihte öldüğünü, % 4.4'ü Atatürk'ün kardeşinin mezarının nerede olduğunu, % 4.4'ü Atatürk'ün annesinin, Atatürk'ü neden mahalle mektebine, babasının ise neden başka bir okula gitmesini istediğini, % 2.2'si Atatürk'e soyadını kimin verdiğini, % 2.2'si

Atatürk'ün çocukluk anılarının neler olduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün eşinin adının ne olduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün manevi kızlarının isimlerinin neler olduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün en çok ne yapmayı sevdiğini, % 2.2'si Atatürk'ün vasiyetinin olup olmadığını, % 2.2'si Atatürk'ün öğretmenlerinin isimlerinin neler olduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün futbol oynamayı sevip sevmediğini, % 2.2'si Atatürk'ün kaç yaşında evlendiğini, % 2.2'si Atatürk'ün kaç yaşında göreve başladığını, % 2.2'si Atatürk'ün eşinin olup olmadığını, % 2.2'si Atatürk'ün eşinin isminin ne olduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün çocukluk arkadaşının olup olmadığını, % 2.2'si Atatürk'ün azmi ve çalışkanlığını nasıl koruduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün okulda arkadaşlarıyla hangi oyunları oynadığını, % 2.2'si Atatürk'ün saat kaçta doğduğunu, % 2.2'si Atatürk'ün İnönü ile ne zaman tanıştığını, % 2.2'si Atatürk'ün babasının ne iş yaptığını, % 2.2'si Atatürk'ün annesinin ne iş yaptığını, % 2.2'si Atatürk'ün kardeşinin adının ne olduğunu, % 2.2'si öğretmenin Mustafa'ya niçin “Kemal” adını vermek istediğini, % 2.2'si öğretmenin Mustafa'ya “Kemal” adını hangi tarihte verdiğini merak ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu duruma göre 3. sınıf öğrencilerinin “Atatürk'ün Hayatı” konusunda daha çok “Atatürk'ün kişisel özellikleri” ile ilgili unsurları merak ettikleri ardından “aile hayatı” ile ilgili unsurları merak ettikleri son olarak da “öğrenim hayatı” ile ilgili unsurları merak ettikleri sonucuna varılabilir.

5- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin “Atatürk'ün Hayatı” konusunda merak ettikleri unsurlara ilişkin değerlendirmede öğrencilerin, % 31.5'i Atatürk'ün çocuğu olup olmadığını, % 21'i Atatürk'ün evli olup olmadığını, % 15.7'si Atatürk'ün ölüm sebebinin ne olduğunu, % 14'ü Atatürk'ün hangi ay ve günde doğduğunu, % 12.2'si Atatürk'ün en yakın arkadaşının kim olduğunu, % 8.7'si Atatürk'ün eşi varsa isminin ne olduğunu, % 8.7'si Atatürk'ün hiç savaşa girip girmediğini, % 7'si Atatürk'ün özel zevklerinin ne olduğunu, % 7'si Atatürk'ün en sevdiği hayvanın hangisi olduğunu, % 7'si Atatürk'ün kız kardeşinin evli olup olmadığını, % 7'si Atatürk'ün anneanne ve babaannesinin isimlerinin neler olduğunu, % 7'si Atatürk'ün evinin içinin nasıl olduğunu, % 5.2'si Atatürk'ün memleketinin neresi olduğunu, % 5.2'si Atatürk'ün hiç hata yapıp yapmadığını, % 5.2'si Atatürk'ün planlarını nasıl hazırladığını, % 5.2'si Atatürk'ün dedelerinin isimlerinin ne olduğunu, % 3.5'i

Atatürk'ün anne ve babasının ne zaman öldüğünü, % 1.7'si Atatürk'ün üniversite okuyup okumadığını, % 1.7'si Atatürk'ün hoşlanmadığı dersin hangisi olduğunu, % 1.7'si Atatürk'ün en büyük hayalinin ne olduğunu, % 1.7'si Atatürk'ün kötü alışkanlıklarının olup olmadığını, % 1.7'si Atatürk'ün soyundan gelen insan olup olmadığını, % 1.7'si Atatürk'ün kız kardeşinin ne zaman öldüğünü, % 1.7'si Atatürk'ün akrabası olup olmadığını, % 1.7'si Atatürk'ün kaç kardeş olduğunu merak ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu verilere ilişkin, 5. sınıf öğrencilerinin “Atatürk'ün Hayatı” konusunda, çoğunlukla “Atatürk'ün kişisel özellikleri” ile ilgili unsurları merak ettikleri, bir kısmının da “aile hayatı” ile ilgili unsurları merak ettikleri sonucuna ulaşılabilir.

6- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin “Atatürk'ün Hayatı” konusunda merak ettikleri unsurlara ilişkin değerlendirmede öğrencilerin, % 18.4'ü Atatürk'ün aile hayatı ve yapısının nasıl olduğunu, % 7.8'i Atatürk'ün evlilik hayatının nasıl olduğunu, % 7.8'i Atatürk'ün evli olup olmadığını, % 7.8'i matematik öğretmenin Mustafa'ya niçin bir başka isim değil de “Kemal” ismini verdiğini, % 5.2'si Atatürk'ün dine yaklaşımının nasıl olduğunu, % 5.2'si Mustafa Kemal'e niçin Atatürk soyadının verildiğini, % 5.2'si Atatürk'ün en yakın arkadaşının kim olduğunu, % 2.6'sı Atatürk'ün eşinin nasıl birisi olduğunu, % 2.6'sı Atatürk'ün kardeşinin olup olmadığını, % 2.6'sı Atatürk'ün ölüm sebebinin ne olduğunu, % 2.6'sı Atatürk'ün eşinden neden ayrıldığını, % 2.6'sı Atatürk'ün çocuğu olup olmadığını, % 2.6'sı Atatürk'ün harf inkılabından önce Türkçe eğitimi alıp almadığını, % 2.6'sı Atatürk'ün küçükken ne olmak istediğini, % 2.6'sı Atatürk'ün akrabalarıyla ilişkilerinin nasıl olduğunu, % 2.6'sı Atatürk'ün ailesi ile sorunlar yaşayıp yaşamadığını, % 2.6'sı Atatürk'ün en sevdiği dersin hangisi olduğunu, % 2.6'sı Atatürk'ün hayatında özel kişilerin kimler olduğunu merak ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bilgiler ışığında, 8. sınıf öğrencilerinin “Atatürk'ün Hayatı” konusunda, büyük çoğunluğunun “Atatürk'ün kişisel özellikleri” ile ilgili unsurları merak ettikleri, bir kısmının “aile hayatı” ile ilgili unsurları merak ettikleri, küçük bir bölümünün de “öğrenim hayatı” ile ilgili unsurları merak ettikleri sonucuna varılabilir.

7- İlköğretim 3. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılara ilişkin değerlendirmede öğretmenlerin; % 19.4’ü Atatürk’ün hayatına ilişkin bazı kavram ve ifadelerin öğrenci seviyesine uygun olmadığını, % 16.6’sı Atatürk’ün hayatının öğrencilere soyut geldiğini, % 13.8’i Atatürk’ün hayatı ile ilgili görsel ve işitsel materyal eksikliği bulunduğunu, % 8.3’ü Atatürk ile ilgili mekanlara gezi yapılmadığını, % 8.3’ü Atatürk’ün hayatının dramatize edilerek anlatılmakta güçlük çekildiğini, % 8.3’ü Atatürk’ün aile hayatına ilişkin yeterli bilgi bulunmadığını, % 8.3’ü Atatürk’ün doğum ve ölümüne ilişkin yeterli bilgi bulunmadığını, % 5.5’i Atatürk’ün hayatını anlatan görsel ve işitsel materyallerin öğrenci seviyesine uygun olmadığını, % 5.5’i Atatürk’ün özel zevkleri hakkında yeterli bilgi bulunmadığını, % 5.5’i Atatürk’ün hayatıyla ilgili oldukça fazla tarih bulunduğunu belirttiği görülmektedir.

Bu duruma göre, 3. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün hayatı” konusunun öğretiminde, metin tasarımı noktasında, bazı kavram ve ifadeler ile kullanılan dilin öğrenci seviyesine uygunluk arz etmediği, Atatürk’ün hayatı ile ilgili öğrenimi kolaylaştıracak materyal eksikliği bulunduğu ve Atatürk’ün kişisel ve aile hayatına ilişkin yeterli bilgi bulunmadığı noktasında sıkıntı çektikleri sonucuna varılabilir.

İlköğretim 3. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde ortaya koydukları önerilere ilişkin değerlendirmede; öğretmenlerin % 26’sı Atatürk’ün hayatı ile ilgili öğrenci seviyesine uygun görsel ve işitsel materyaller kullanılması gerektiğini, % 21.7’si Atatürk’ün hayatına ilişkin bazı kavram ve ifadelerin açıklanması gerektiğini, % 17.3’ü Atatürk’ün hayatına ilişkin mekanlara gezi düzenlenmesi gerektiğini, % 13’ü Atatürk’ün hayatının “hikayeleştirilerek” anlatılması gerektiğini, % 8.7’si Atatürk’ün hayatına ilişkin resim ve fotoğrafların güncellenmesi gerektiğini, % 8.7’si Atatürk ile ilgili anılara yer verilmesi gerektiğini, % 4.3’ü Atatürk’ün hayatı konusunun ders kitabının bütününe yayılması gerektiğini öneri olarak ortaya koydukları görülmektedir.

Bu duruma göre, 3. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde öğrenci seviyesine uygun materyal geliştirilebileceğini, bazı kavram ve ifadelerin açıklanarak konunun anlaşılabilir bir tarzda geliştirilecek yöntemlerle

öğrencilere sunulması gerektiğini öneri olarak ortaya koydukları sonucuna ulaşılabilir.

8- İlköğretim 5. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılara ilişkin değerlendirmede öğretmenlerin; % 27.2’si konu ile ilgili görsel ve işitsel materyallerin yeterli olmadığını, % 18.2’si öğrencilerin bazı kelime ve kavramları anlamakta güçlük çektiğini, % 9.1’i konunun monoton, sıradan ve soyut bir şekilde anlatılmakta olduğunu, % 9.1’i konunun 1. sınıftan itibaren sürekli işleniyor olmasının öğrencileri sıkıttığını, % 9.1’i Atatürk’ün aile hayatı ile ilgili yeterli bilgi bulunmadığını, % 9.1’i Atatürk’ün hayatı konusunun bir üniteye sıkıştırılmasının öğretimi güçleştirdiğini, % 6.1’i Atatürk’ün kişisel özellikleri ile ilgili yeterli bilgi bulunmadığını, % 6.1’i Atatürk ile ilişkili mekanlara gezi yapılmadığını, % 6.1’i Atatürk’ün öğrenim hayatı ile ilgili yeterli bilgi bulunmadığını belirttiği görülmektedir.

Bu bilgiler ışığında, 5. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde, konuya ilişkin yeterli düzeyde materyal bulunmadığı, bazı kelime ve kavramların anlaşılamadığı, bilgi sunumu noktasında sıkıcı bir dil kullanıldığı ve verilen bilgilerin duyulan ihtiyacı karşılamadığı hususunda sıkıntı çektikleri sonucuna ulaşılabilir.

İlköğretim 5. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde ortaya koydukları önerilere ilişkin değerlendirmede; öğretmenlerin % 15’i Atatürk’ün hayatının sade ve basit bir dille anlatılması gerektiğini, % 15’i Atatürk’ün hayatı ile ilgili ilginç anı, fotoğraf ve resimlere yer verilmesi gerektiğini, % 15’i Atatürk’ün sosyal hayatına ilişkin geniş bir bilgi verilmesi gerektiğini, % 15’i Atatürk ile ilgili görsel ve işitsel materyallere daha fazla yer verilmesi gerektiğini, % 15’i Atatürk’ün hayatı metnindeki yabancı kelimelerin günümüz Türkçe’sine çevrilmesi gerektiğini, % 10’u Atatürk ile ilgili mekanlara gezi düzenlenmesi gerektiğini, % 5’i Atatürk’ün hayatı ile öğrencinin kendi hayatını karşılaştırabilmesi için çalışma kağıtları oluşturulması gerektiğini, % 5’i Atatürk’ün doğumundan ölümüne kadar yaşadığı olayların kronolojik bir sırayla akış haritasında verilebilir olması gerektiğini, % 5’i Atatürk’ün hayatı ile ilgili AKROSTİŞ çalışması yapılabilir olması gerektiğini öneri olarak ortaya koydukları görülmektedir.

Bu bilgiler ışığında, 5. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde metnin sade ve basit bir dille yazılabileceği, metin dışında görsel özelliklere yer verilebileceği, farklı materyaller kullanılabileceği ve bilgi sunumu açısından değişik teknikler geliştirilebileceği sonucuna varılabilir.

9- İlköğretim 8. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde yaşadıkları sıkıntılara ilişkin değerlendirmede öğretmenlerin; % 11.3’ü Atatürk’ün özel hayatı ile ilgili yeterli bilgi bulunmadığını, % 9.4’ü Atatürk’ün aile hayatı ile ilgili yeterli bilgi bulunmadığını, % 7.5’i Atatürk’ün çocukluk yıllarına ilişkin yeterli bilgi bulunmadığını, % 7.5’i Atatürk’ün doğum ve ölümüne ilişkin yeterli bilgi bulunmadığını, % 7.5’i Atatürk’ün kişisel özellikleri paragraflar şeklinde verildiği için dikkat çekmediğini, % 7.5’i konunun monoton, sıradan ve soyut bir şekilde anlatıldığını, % 7.5’i konunun 1. sınıftan itibaren sürekli işleniyor olmasının öğrencileri sıkıldığını, % 7.5’i öğrencilerin bazı kelime ve kavramları anlamakta güçlük çektiğini, % 7.5’i konuyla ilgili yeterli derecede görsel ve işitsel materyal bulunmadığını, % 7.5’i Atatürk’ün hayatı konusu içinde öğrencinin ilgisini çekmeyen fazla bilgi bulunduğunu, % 5.6’sı Atatürk’ün hayatı konusunun anlaşılır ve öğrenci seviyesine uygun bir dille yazılmadığını, % 3.7’si öğrencilerin konuyu bir ihtiyaç olarak görmediklerini, % 3.7’si konu içerisinde Atatürk’ün soy ağacının bulunmamasını belirttiği görülmektedir.

Bu verilere ilişkin, 8. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde, Atatürk’ün özel hayatı, aile hayatı ve çocukluk yıllarına ilişkin yeterli bilgi bulunmadığı, konunun bazı safhalarının anlaşılmasında güçlük çekildiği ve sıkıcı bir dille anlatıldığı, öğrencinin konuya ilgisini çekebilecek yeterli düzeyde materyal bulunmadığı hususunda sıkıntı çektikleri sonucuna erişebiliriz.

İlköğretim 8. sınıf öğretmenlerinin “Atatürk’ün Hayatı” konusunun öğretiminde ortaya koydukları önerilere ilişkin değerlendirmede; öğretmenlerin % 22.8’i Atatürk’ün kişisel özelliklerinin hikayeleştirilerek, yaşanmış olaylar ile anlatılması gerektiğini, % 17.1’i Atatürk’ün kişisel özellikleri, başlıklar ya da alt başlıklar altında anlatılması gerektiğini, % 14.3’ü Atatürk’ün hayatı ile ilgili ilgi çekici anılar ve örneklerle yer verilmesi gerektiğini, % 8.5’i Atatürk’ün hayatı ile ilgili görsel ve işitsel materyallerin daha fazla kullanılması gerektiğini, % 8.5’i

konunun, öğrencilerin Atatürk'ün hayatından bir şey bulabilecekleri şekilde tasarlanması gerektiğini, % 5.7'si Atatürk'ün hayatının sade ve basit bir dille anlatılması gerektiğini, % 5.7'si konu içinde geçen yabancı kelime ve kavramların Türkçeleştirilmesi gerektiğini, % 5.7'si Atatürk'e ait özlü sözlerin günümüz Türkçe'sine çevrilmesi gerektiğini, % 2.8'i Atatürk'ün hayatının tarih kronolojisi içerisine yerleştirilerek anlatılması gerektiğini, % 2.8'i Atatürk'ün hayatının sebep – sonuç ilişkisi içerisinde maddeleştirilerek anlatılması gerektiğini, % 2.8'i Atatürk'ün hayatı ile ilgili ilgi çekici ve düşündürücü resimler kullanılması gerektiğini, % 2.8'i eleştirici bir bakışla farklılıkların yansıtılması gerektiğini öneri olarak ortaya koydukları görülmektedir.

Bu verilere ilişkin, 8.sınıf öğretmenlerinin “Atatürk'ün Hayatı” konusunun öğretiminde, Atatürk'ün özellikle kişisel özelliklerinin anlatımı ve sunumu konusunda değişik yöntemlerin kullanılabileceği, metnin zenginleştirilerek materyallere yer verilebileceği, metnin sade ve anlaşılır bir dil kullanılarak oluşturulması gerektiği ve konunun sunumunda farklı tekniklerin kullanılabileceği sonucuna ulaşılabilir.

5.2- Öneriler

1- Tarihe yön veren yahut da tarihin akışını değiştiren, devletlerin kurucusu ya da kurtarıcısı konumundaki büyük insanların hayat hikayelerinin nasıl ve ne şekilde öğretileceği milletlerin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

2- Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu, büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatının genç dimağlara sağlıklı, onların zihinlerinde yer tutacak ve onlara model olacak şekilde anlatılması gereklidir.

3- Eğitimin ilköğretim kademesinde bulunan öğrencilere “Atatürk'ün Hayatı” konusunun nasıl tasarlanacağı ve ne şekilde sunulacağı konusunda öncelikli dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır :

- “Atatürk’ün Hayatı” konusu öğrenci seviyesine uygun bir tarzda yazılmalıdır.
- “Atatürk’ün Hayatı” konusu öğrencilerin ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilecek nitelikte tasarlanmalıdır.
- “Atatürk’ün Hayatı” konusu yazılırken sade, basit ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır.
- “Atatürk’ün Hayatı” içindeki Türkçe olmayan bazı kavram ve ifadeler ya Türkçe’ye çevrilmeli ya da açıklanmalıdır.
- “Atatürk’ün Hayatı” konusu tasarlanırken özellikle küçük sınıflar için hikayeci bir anlatım tarzı benimsenmelidir.
- “Atatürk’ün Hayatı” konusu metin dışında, görsel ve işitsel materyallerle desteklenmelidir.
- “Atatürk’ün Hayatı” konusu içinde bölümler arası bağlantılara dikkat edilmeli ve kronolojik bir düzen takip edilmelidir.
- “Atatürk’ün Hayatı” metni oluşturulurken, bölümlerin fazla uzun olmamasına ve öğrencinin öğrenimini kolaylaştırıcı bir tarzda hazırlanmasına dikkat edilmelidir.
- “Atatürk’ün Hayatı” konusu, özellikle küçük sınıflar için dramatizasyon, çalışma kağıtları, zihin oyunları v.b. analitik ve bütünsel öğrenme tekniklerine imkan verebilecek şekilde tasarlanmasına özen gösterilmelidir.

Bu araştırmada “Atatürk’ün Hayatı” konusunu içeren ilköğretim 3. 5 ve 8. sınıflara ilişkin ortaya çıkan veriler ve sonuçlar ile sunulan öneriler kapsamında, araştırmacı tarafından her bir sınıf için ayrı ayrı “Atatürk’ün Hayatı” metni tasarlanmıştır. (EK-1)

KAYNAKÇA

- AĞCA, Hüseyin. (1999). **Yazılı Anlatım**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- ALİ, Kılıç. (1955). **Atatürk'ün Hususiyetleri**. İstanbul: Sel Yayınları.
- ALPARGU, Mehmet, İ. ÖZÇELİK, N. YAVUZ. (1998). **Türk İnkılap Tarihi ve Atatürk İlkeleri**. Ankara: Gazi Kitapevi.
- ARAZ, Nezihe. (1999). **Bir Zamanlar O da Çocuktü Adı: Mustafa**. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- ARIBURNU, Kemal. (1976). **Atatürk'ten Anılar**. Ankara: İş Bankası Yayınları.
- A.S.D. II. (1952). Ankara: Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları.
- ATA, Bahri. (1998). *John Dewey ve Türkiye'de İlköğretimde Tarih Öğretimi (1923-1930)*. **Kocaeli Üniversitesi, Atatürk'ün Cumhuriyetin İlanından Sonraki Hedefleri Sempozyumu**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- SAFRAN, Mustafa ve B. ATA. (2003). *Öğrencilerin Tarih Metinlerinden Anlam Çıkmalarına Yönelik Araştırmalara Bir Bakış*. C. Şahin (Ed.), **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- AYDEMİR, Şevket Süreyya. (1999). **Tek Adam Mustafa Kemal**. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- BAKAR, Yaşar. (2001). **Ankara Merkez İlçelerindeki Liselerde T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Öğretmenin Yöntem Seçimini Etkileyen Faktörler**. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

BANOĞLU, Niyazi Ahmet. (1978). **Nükte ve Fıkralarla Atatürk**. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevi.

BANOĞLU, Niyazi Ahmet. (1981). **Yayınlanmamış Belgelerle Atatürk Siyasi ve Özel Hayatı İlkeleri**. İstanbul: Doğan Yayıncılık.

BARTH, James L. (1991). **Elementary and Junior High / Middle School Social Studies Curriculum, Activities and Materials, (Third Edition)**. Lanham: University Press Of America, Inc.

BARTON, Keith C. (1997). *Bossed Around by the Queen: Elementary Students Understanding of Individuals and Institutions in History*. **Journal of Curriculum and Supervision**, 12, (4), 290.

BERKEZ, Niyazi. (1982). **Atatürk ve Devrimler**. İstanbul: Adam Yayınları.

CARLYLE, Thomas. (1973). **Kahramanlar**. (Çev. Reşat Nuri Güntekin), İstanbul:

ÇOTUKSÖKEN, Yusuf. (1999). **Atatürk Kronolojisi**. İstanbul: İnkılap Yayınları.

DEWEY, John. (1996). **Demokrasi ve Eğitim**. (Çev. M.Salih Otaran), İstanbul: Başarı Yayıncılık.

DÖNMEZ, Cengiz. (2003). *Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler*. C. Şahin (Ed.), **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.

ERDEN, Münire. (1995). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Alkım Yayınevi.

EVANS, J.M. ve M.M. BRUECKNER: (1990). **Elementary Social Studies, Teaching for Today and Tomorrow**. Massachusetts: Allyn and Bacon, Advision of Simon & Schuster, Inc.

EMİROĞLU, Gülmisal. (2002). **İlköğretimde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Konularının Öğretimi Üzerine Bir Araştırma**. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Atatürk Serisi Yayınları. (1981). **Askeri Yönüyle Atatürk**. Ankara: Gata Basımevi.

GÜLER, Ali. (1999). **Atatürk'ün Soyu, Ailesi ve Öğrenim Hayatı**. Ankara: Kara Harp Okulu Basım Evi.

HALLDEN, Ola. (1998). *Personalizasyon in Historical Descriptions and Explanations, Learning and Instruction*, 8, (2), 131-139.

İlköğretim Ders Programları. (2002). **Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabı. (?). (Yaz. Şevket Cansu – Nazmi Gören-Ömer Kalender). İstanbul: Başarı Yayıncılık.

İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabı. (2000). (Yaz. Zümre Bilgin – Ülkü Karamustafa). İstanbul: Serhat Yayınları.

İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabı. (2003). (Yaz. Komisyon). İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.

İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabı. (2004). (Yaz. Aliyar Karaca – Seyfinaz Kapulu – Özen Bayram). Ankara: Koza Yayınları.

İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı. (2000). (Yaz. Celal Aydın – Neşet Çağatay – Kemal Görmez – İzzet Öztoprak). Ankara: Doğan Yayınları.

İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı. (2004). (Yaz. Komisyon). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı. (2005). (Yaz. Fuat Sarıalioğlu – Müslüm Karadaş). İstanbul: Cemre Yayıncılık.

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabı. (?). (Yaz. Neşet Çağatay – Muhsin Kaya). Ankara: Doğan Yayıncık.

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabı. (2001). (Yaz. Muhammed Şahin). Ankara: Dörtel Yayıncılık.

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabı. (2002). (Yaz. Komisyon). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabı. (2003). (Yaz. Rıfat Turgut). Ankara: Pasifik Yayınları.

İNAN, Ayşe Afet. (1969). **Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazıları.** Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

KAPTAN, Saim. (1998). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri.** Ankara: Tekışık Web Ofset.

KARASAR, Niyazi. (1999). **Bilimsel Araştırma Yöntemi.** Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.

KINROSS, Lord. (1994). **Atatürk.** (Çev. Nejdett Sander), İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

KÖSTÜKLÜ, Nuri. (1998). **Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretimi.** Konya.

KÜÇÜKAHMET, Leyla. (2001). **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu, Sosyal Bilgiler, Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi ve T.C. İnkılap Tarihi.** Ankara: Nobel Dağıtım.

KOYUTÜRK, Mustafa. (1999). **Atatürk ve Liderlik.** İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

MCKEOWN, Margaret G. ve I.L. BECK. (1994). *Making Sense of Accounts of History: Why Young Students Don't and How They Might.* (G. Leinhardt and Others, Ed.), **Teaching and Learning in History.** New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 1-26.

OĞUZKAN, Ferhan. (1997). **Çocuk Edebiyatı.** Ankara: Emel Matbaacılık.

OKUR, Oğuz. (2000). **İlköğretim Okulları I.Kademe Sosyal Bilgiler Ders Programında Atatürkçülük Konularının Ünitelere Göre Dağılımı ve Hedeflere Ulaşma Becerilerinin İncelenmesi.** Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

OMURTAK, Salih, H.A. YÜCEL ve İ. SUNGU. (1970). **Atatürk.** İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

ÖZTÜRK, Cemil ve R. OTLUOĞLU. (2003). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller.** Ankara: PegemA Yayıncılık.

PAXTON, Richard J. (1997). *Someone With Like a Life Wrote it: The Effect of a Visible Author on High School History Student.* **Journal of Educational Psychology**, 89, (2), 235-250.

RUHİ, Şükriye ve A. KOCAMAN. (1996). **İlköğretim Kitaplarında Dil Kullanımı, Türkiye ve Almanya’da İlköğretim Ders Kitapları**. (Ed. Hasan Çoşkun ve İsmail Kaya),

SAK, Turgut. (1995). **Çağdaş Bir Lider Olarak Atatürk**. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

SAĞLAM, Halil İbrahim. (1997). **İlköğretim Okullarında T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminin Değerlendirilmesi**. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

SCHUK, Mark C. ve R. BEERY. (1987). **Teaching Social Studies in the Elementary School**. Glenview, Illinois: Scott Foresman and Company.

SLEDRIGHT, Van ve B. SLEDRIGHT. (1997). **Teaching and Learning History in Elementary School**. New York: Teachers Collage Press.

SÖNMEZ, Cemil. (1997). **Atatürk’ün Annesi Zübeyde Hanım**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

SÖNMEZ, Veysel. (1999). **Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu**. İstanbul: MEB Yayınları.

SUNGU, İhsan ve (2002). **Tarih Öğretimi Hakkında**, çeviri yazısı: B.ATA **Milli Eğitim Dergisi**.

ŞİMŞEK, İbrahim. (2004). **Mustafa Kemal Atatürk’ten Seçme Sözler, Özdeyişler**. İstanbul: Assos Yayıncılık.

TEBLİĞLER DERGİSİ. (1999). Eylül – 2504. İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.

TOSUN, Hüseyin. (2003). **Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Hayatı**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

TÜRK DİL KURUMU. (1998). **Türkçe Sözlük**. Ankara: TDK Yayınları.

ÜLGER, Fatma. (2003). **İlköğretim Okulu 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kavramlarının Kazanılmışlık Düzeyi**. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

VOLKAN, Vamık D. ve N. ITZKOWITZ. (1998). **Ölümsüz Atatürk**. Ankara: Bağlam Yayıncılık.

WINEBURG, Sam. (2001). **Historical Thinking and Other Unnatural Acts: Charting the Future of Teaching The Past**. Philadelphia: Temple University Press.

YALÇIN, Cevdet. (1985). **Derslerimizde Atatürk**. Ankara: Yalçın Yayınları.

YILMAZ, Önder. (2002). **Mustafa Kemal Atatürk'ün Liderlik Özellikleri ve Yönetim Anlayışı**. İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Merkezi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

- www.kho.edu.tr/atasayfa/index.htm

EK - 1

TASARIMLAR

❖ BU BÖLÜMDE YER ALAN 3, 5 VE 8. SINIFLARA AİT “ATATÜRK’ÜN HAYATI” METNİNİN TASARIMI SIRASINDA KOYU YAZILAN KISIMLAR, ARAŞTIRMACI TARAFINDAN ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMENLERİN İLGİ, İHTİYAÇ VE BEKLENTİLERİNE YÖNELİK OLARAK GELİŞTİRİLEN BÖLÜMLERDİR.

❖ GELİŞTİRİLEN BU TASARIMLAR KAYNAK GÖSTERİLEREK HAZIRLANMIŞTIR. BUNUNLA BERABER TASARIMLARIN DERS KİTAPLARINDA KULLANIMI ESNASINDA BU KAYNAKLAR GÖSTERİLMEMEYECİTİR.

ATATÜRK’ÜN HAYATI**❖ Doğum - Ölüm Tarihi ve Yeri**

Mustafa Kemal Atatürk, 1881 yılında, o zamanlar bir Türk kenti olan Selanik’te doğdu. 10 Kasım 1938 yılında, İstanbul Dolmabahçe Sarayı’nda öldü. (kho.edu.tr: 1)

Mustafa Kemal’in babası Ali Rıza Bey, annesi ise Zübeyde Hanımdır. Kendisinden dört yaş küçük olan, kız kardeşinin ismi ise Makbule’dir. (Şimşek, 2004: 11)

Kesin olmayan bir tarihle birlikte Ali Rıza Efendi’nin 1839’da, annesi Zübeyde Hanımın da 1857’de doğduğu, 1870 ya da 1871’de de evlendikleri söylenir. (Güler, 1999: 83)

Küçük Mustafa’nın çocukluk yılları, Selanik’te, kendisinden küçük kız kardeşi, mahalledeki arkadaşları ve onlarla oynadığı oyunlarla geçer. (Volkan, Itzkowitz, 1998: 50)

❖ Öğrenim Hayatı

Küçük Mustafa ilk öğrenimine bir süre annesinin isteğiyle, mahalle okulunda devam etti; ardından babasının arzusuyla çağdaş eğitim yapan, Şemsi Efendi’nin öğretmeni olduğu okula geçti ve ilkokulu burada bitirdi

Küçük Mustafa yedi yaşındayken babası bağırsak vereminden öldü. (Aydemir, 1999: 41) Bunun üzerine Zübeyde Hanım, çocuklarıyla birlikte erkek kardeşinin çiftliğine yerleşti. Çiftlik hayatı nedeniyle küçük Mustafa’nın öğrenimi bir süre aksamıştı. Fakat çok geçmeden Selanik’e dönerek teyzesinin yanında bıraktığı yerden öğrenimine devam etti.

Küçük Mustafa kendi kararı ile Askeri Ortaokul'a müracaat ederek öğrenimine burada devam etti. Bu okulda **matematik öğretmenliği yapan Yüzbaşı Mustafa Sabri Efendi**, genç öğrencisinin yetenekleri ve zekası karşısında (kho.edu.tr: 1) “Oğlum senin adın Mustafa, benim adım da Mustafa; bu böyle olmayacak. Arada bir fark olmalı. Bundan sonra senin adın Kemal olsun” dedi. Mustafa öğretmenini bu sözleri karşısında çok duygulandı ve bu adı hemen benimsedi. (1894) (Yalçın, 1985: 11)

Mustafa Kemal Selanik Askeri Ortaokulundan sonra Manastır Askeri Lisesi'ni bitirdi. Ardından İstanbul Harp Okulunu ve Harp Akademisini başarıyla tamamlayarak, Kurmay Yüzbaşı rütbesiyle orduya katıldı. (kho.edu.tr: 11)

ATATÜRK’ÜN KİŞİLİĞİ VE ÖZELLİKLERİ

- ❖ Sevilen bir liderdir.
- ❖ Dostça davranır ve yardımseverdir.
- ❖ İşbirliği yapmayı sever, önemli kararları kendisi alır.
- ❖ Çalışma zamanlarında ciddidir, genellikle sempatik davranır.
- ❖ Kendine güvenir.
- ❖ Etkileyici konuşur.
- ❖ Açık sözlü ve inandırıcıdır.
- ❖ Nazik ve saygılı davranır.
- ❖ İçten ve samimidir.
- ❖ İleri görüşlü ve yenilikçidir.

ATATÜRK’ÜN HAYATI

Modern Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, o zamanlar bir Türk kenti olan Selanik’te, 1881 yılının muhtemelen ilk üç ayından birinde doğmuştur. (Sönmez, 1997:16)

Orta halli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Mustafa’nın babası Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım’dır. Makbule adında bir de kız kardeşi vardır. (Tosun, 2003: 9)

Babası Ali Rıza Efendi; okumuş, açık düşünceli, olgun bir kişiliğe sahipti. Ali Rıza Bey bir süre gümrük memurluğunda bulunduktan sonra ayrılmış, daha sonra ticaretle uğraşmaya başlamıştır. (Yalçın, 1985: 8) Annesi Zübeyde Hanım ise; zeki, sağduyulu, dine ve geleneklere bağlı bir ev hanımı idi. (Tosun, 2003: 10)

Mustafa Kemal 29 Ocak 1923’de İzmir’de batılı bir eğitim ve öğrenim görmüş olan Latife Hanımla evlendi. Bir süre sonra çift, Mustafa Kemal’in isteği üzerine 5 Ağustos 1925 günü boşandı, boşandıktan sonra hiçbir zaman yeniden evlenmedi. Çocuğu olmayan Atatürk, hayatı boyunca bir çok çocuğu evlat edindi. (Volkan, Itzkowitz, 1998: 344)

ÖĞRENİM HAYATI

Küçük Mustafa ilk öğrenimine bir süre annesinin arzusuna uyarak, mahalle okulu’nda devam etti, fakat çok geçmeden babasının isteği ile Selanik’te çağdaş eğitim yapan Şemsi Efendi’nin öğretmeni olduğu okula geçti ve ilkokulu burada bitirdi.

Küçük Mustafa yedi yaşındayken babası öldü. (kho.edu.tr: 1) Bunun üzerine Zübeyde Hanım, çocuklarını yanına alarak erkek kardeşinin çiftliğine

yerleşti. Çiftlik hayatı nedeniyle Mustafa öğrenimine bir süre ara vermişti. Ancak çok geçmeden Selanik’e dönerek Teyzesi’nin yanında bıraktığı yerden öğrenimine devam etti. (Güler, 1999: 91)

Çocukluğundan itibaren askerliğe büyük bir ilgi duyan Mustafa, asker olmak istiyordu. Selanik Askeri Ortaokulu’nun sınavlarına girerek başarılı oldu. Burada öğrenimine devam ettiğı sırada, çok sevdiği **Matematik ğretmeni Mustafa Sabri Bey**, onun yetenek, yaratıcılık ve olgunluğunu teşhis ederek, ona “Kemal” adını verdi. (Güler, 1999: 98)

Mustafa Kemal, Selanik Askeri **Ortaokulu**’nu bitirdikten sonra Manastır Askeri **Lisesi**’ni bitirdi. **Burada Ömer Naci ve Ali Fethi (Okyar) ile arkadaşlık etti.** Ardından İstanbul Harp Okulu’nu ve Harp Akademisi’ni başarıyla tamamlayarak, Kurmay Yüzbaşı rütbesiyle orduya katıldı. (kho.edu.tr: 11)

ASKERLİK HAYATI

Mustafa Kemal iyi bir asker, yetenekli ve zeki bir komutandı. Kendine olan güveni ve ileri görüşlülüğü sayesinde askeri alanda büyük başarılar elde etti.

Mustafa Kemal ilk askeri başarısını Trablusgarp Savaşı’nda İtalyanlara karşı elde etti. Balkan Savaşları ve I.Dünya Savaşı’nda görev aldı. Ardından Çanakkale Savaşı’nda üstün askerlik yeteneğıyle elde ettiğı başarı, Türk Milleti’nin kaderinin değışmesinde büyük bir rol oynadı. Kurtuluş Savaşı sırasında kazandığı, Sakarya ve Başkomutanlık zaferiyle de Türk Milletini bağımsızlığına kavuşturdu.

Mustafa Kemal Atatürk, elde ettiğı başarılar ve kazandığı zaferlerle Türk ve dünya tarihinin en büyük komutanlarından birisi olarak kabul edilir.

ATATÜRK'ÜN SON GÜNLERİ VE ÖLÜMÜ

Mustafa Kemal Atatürk, ömrünü Türk ulusuna adanmış büyük bir devlet adamı ve ulusal bir kahramandır. Genç denilebilecek bir yaşta sağlığı bozulmuştu. Ölümüne neden olan hastalık, ölmeden bir yıl kadar önce kendini göstermişti.

Doktorlar O'na dinlenmesini önerdiler. Ne var ki, devlet işlerini titiz bir şekilde yürütmeyi sürdürürken, 1938 yılının sonbaharı'na doğru iyice halsiz düştü. **Yapılan araştırmalara göre, Mustafa Kemal'in hastalığının “siroz” (karaciğer yetmezliği) olduğu ortaya çıktı.** Hastalığının ilerlediğini anlayan Atatürk, vasiyetini hazırladı. Mal varlığının büyük bölümünü Türk milleti'ne bağışladı.

Doktorların büyük çabalarına rağmen, Atatürk, 10 Kasım 1938 Perşembe günü saat dokuzu beş geçte, hayata gözlerini kapadı. Onun ölüm haberi, hem Türk ulusunu hem de tüm dünyayı yasa boğdu. (Şimşek, 2004: 31-32)

Atatürk'ün naaş'ı, Dolmabahçe Sarayı'nda üç gün süreyle, Türk milleti'nin ziyaretine bırakıldı. 20 Kasım da Ankara'ya getirildi. 21 Kasım'da da büyük bir devlet töreniyle Etnoğrafya müzesi'ndeki geçici kabre kondu. Çok sayıda devlet, cenaze törenine özel temsilciler gönderdi.

10 Kasım 1953'te naaş'ı Etnoğrafya müzesi'nden alınarak muhteşem bir törenle Anıtkabir'e nakledildi. (kho.edu.tr: 28)

EK 1.4

5. SINIF “ATATÜRK’ÜN HAYATI” METNİ

ATATÜRK’ÜN KİŞİLİĞİ VE ÖZELLİKLERİ

Atatürk’ün en önemli özelliklerinden birisi de başarabilmek için yöntemli, düzenli ve planlı çalışmasıdır.

“Milli hedef belli olmuştur. Ona ulaşacak yolları bulmak zor değildir. Hiçbir şeye muhtaç değiliz; yalnız tek bir şeye çok ihtiyacımız vardır. Çalışkan olmak, toplumsal hastalıklarımızı incelersek temel olarak işimiz bu hastalığı esaslı bir şekilde tedavi etmektir. Milleti çalışkan yapmaktır. Servet ve onun doğal sonucu olan refah ve mutluluk yalnız ve ancak çalışanların hakkıdır” sözleri, Atatürk’ün çağdaş ve uygarlık seviyesine ulaşmak için, milletin kullanacağı en önemli aracın “çalışmak” olduğunu vurgulaması bakımından önemli sözlerdir. (A.S.D, 1952: 59)

Atatürk’ün halkçılık ve eşitlik anlayışının bir parçası olarak yorumlayabileceğimiz şu anısını yaveri Kılıç Ali hatıralarında aktarır:

“Bir sabah Florya’dan Dolmabahçe Sarayı’na geri dönüyorduk. Yeşilköy istasyonunun önünden geçerken birdenbire, otomobili durdurdu ve başyavere:

-Sorunuz tren var mı? Diye emir verdi. O sırada, tesadüfen hemen hareket etmekte üzere bir tren vardı. Hep birlikte otomobilden inildi ve trene yetişildi. Kondüktör bilet kontrolüne geldiği zaman Atatürk’ün trende olduğunu anladı. Geri çekilmek istedi. Fakat Atatürk bırakmadı, kondüktöre seslendi:

-Vazifeni yap! (bizi göstererek) bu efendilere niçin bilet sormuyorsun? Dedi biz de:

-Paşam, biz mebusuz. Tren bileti almayız. Parasız bineriz, deyince hayretle yüzümüze baktı ve:

-Bu ayrıcalığı hiç beğenmedim, çok ayıp ve acayip bir kural! Çok güzel halkçılık! Diyerek mebuslarla alay etti” (Ali, 1955: 67)

Bir ülkede yaşayan halka değer vermek ve halkın görüşlerini dikkate alarak ülkeyi yönetmek, yönetim ve liderlik ilkelerinin beklide en önemlisidir. Atatürk’ün başarısının en önemli sırlarından biri işte burada saklıdır:

“Ben düşündüklerimi sevdiklerime olduğu gibi söylerim. Aynı zamanda gerekli olmayan bir sırrı kalbimde taşımak gücünde olmayan bir adamım. Çünkü ben bir halk adamıyım. Ben düşündüklerimi daima halkın huzurunda söylemeliyim. Yanlışlık varsa halk beni yalanlar. (Arıburnu, 1976: 331)

Atatürk geniş dünya görüşünü arkadaşları ile çeşitli mekanlarda paylaşmıştır. Verdiği mesajlar ülke yönetiminde etkili olmuştur.

“Ona sorarlar:

-Şef nasıl olmalı, asker mi olmalı yoksa sivil mi? Cevabı mantık doludur:

-Şef, şef gibi olmalı; ister sivil, ister asker...”

Vermek istediği mesaj şudur: Yöneticilik ve liderlik üniformada değildir. Kişinin kafa yapısında ve yönetim gücündedir. Lider bir lider gibi olmalı ve etkisini her zaman hissettirebilmelidir. (Banoğlu, 1978: 6-3)

Mustafa Kemal söz verdiği konuları yerine getirmesi ve yerine getirmek için büyük çaba harcaması, başladığı bir işi yarım bırakmaması en önemli özelliklerindendir. Ayrıca özgüvenini en olumsuz durumlarda bile kaybetmemesi önemli bir kişilik özelliğidir.

“Kurtuluş Savaşı’na başlandığı sıralarda ona şöyle derler:

-Yurttan düşmanı kovmak nasıl mümkün olur? Ordu yok.

-Bulunur!

-İyi ama bunun için para lazım... O da yok.

-Bulunur!

-Diyelim ki bulduk, düşmanlarımız hem büyük hem de çok.

-Olsun yenilir!”

Kendisine olan güvenini bu satırlarla ortaya koyar. (Banoğlu, 1981:148)

ATATÜRK’ÜN HAYATI

Gelecekte Kemal ikinci ismiyle Atatürk soyadını alacak olan küçük Mustafa 1881 yılında Selanik’te dünyaya geldi. (Sönmez, 1997: 16) **Bugün Yunanistan’ın önemli bir liman kenti olan Selanik, o sıralar Osmanlı İmparatorluğu’nun önde gelen merkezlerinden biri konumundaydı. (Volkan, Itzkowitz, 1998: 30) Arşiv kayıtlarına göre, Mustafa Kemal’in 1881 yılının, 1 Ocak ile 12 Mart tarihleri arasında bir günde doğduğu belirtilmektedir. (Güler, 1998: 54)**

Babası Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım’dır. Makbule adında bir de kız kardeşi vardı. **Ali Rıza Efendi, Selanik yerlilerindendi. Annesi Zübeyde Hanım da, Selanik yakınlarında Langaza adı verilen kasabada yerleşmiş, eski bir Türk ailesine mensuptu. (kho.edu.tr: 1)**

Ali Rıza Efendi, Zübeyde Hanımla 1870 veya 1871’de evlendi. Mustafa Kemal, bu evlilikten doğacak olan altı çocuktan dördüncüsü olarak dünyaya geldi. (Karal, 1998:201)

Gelirleri pek fazla olamayan, orta halli bir aileydiler. Huzurlu, mutlu ve düzenli bir hayatları vardı. Babası Ali Rıza Efendi, bir süre gümrük memurluğunda bulunduktan sonra ayrılmış, daha sonra kereste ticaretiyle uğraşmaya başlamıştır. Ali Rıza Efendi o günün şartları ve ölçüleri içinde okumuş, olgun bir kişiliğe sahipti. Annesi Zübeyde Hanım ise, belli bir öğrenim görmemesine rağmen, sağlam karakterli, yuvasına içtenlikle bağlı bir ev kadınıydı. (Yalçın, 1985: 8)

Küçük Mustafa’nın okul hayatından önceki yaşamı Selanik’te, kendisinden küçük kız kardeşi, mahalledeki arkadaşları ve onlarla oynadığı oyunlarla geçer. O dönemde Selanik, farklı dil, din ve kültürden birçok insanın yaşadığı, sık sık çatışmaların yaşandığı, huzur ve güvenden yoksun bir bölge idi. Mustafa Kemal böyle bir ortamda büyüdü.

Mustafa Kemal'in kişiliğinin oluşmasında, ailesinin, aile çevresinin, öğrenim gördüğü ve yaşadığı ortamın etkisi büyüktür.

Mustafa Kemal 29 Ocak 1923'de İzmir'de batılı bir eğitim ve öğrenim görmüş olan Latife Hanımla evlendi. Mustafa Kemal ile Latife Hanım nikah törenine birlikte katıldılar. O gün için, bu büyük bir yenilikti. **Bir süre sonra çift, Mustafa Kemal'in isteği üzerine 5 Ağustos 1925 günü boşandı.** (Volkan, Itzkowitz, 1998: 333-50)

Mustafa Kemal, kadınla erkeğin, yaşamın her alanında birlikte yer almasını ve eşit olmasını istemiştir. Bu sebeple, evliliği süresince, yurt gezilerine çıkarken eşini de yanında götürerek örnek bir davranış sergilemiştir.

ÖĞRENİM HAYATI

Mustafa Kemal ilk anısının okula başlama dönemine denk geldiğini ifade ederek olayı şöyle anlatır:

“Çocukluğuma dair ilk hatırladığım şey okula gitme meselesine dairdir. Bundan dolayı annemle babam arasında şiddetli bir mücadele vardı. Annem ilahilerle okula başlamamı ve mahalle okuluna gitmemi istiyordu. Babam, o zaman yeni açılan Şemsi Efendi Okulu'na devam etmem ve yeni yöntem üzerine okumamam taraftardı. Nihayet babam işi zekice bir yöntemle halletti. İlk olarak merasimle mahalle okuluna başladım. Bu şekilde annemin gönlü yapılmış oldu. Birkaç gün sonra da mahalle mektebinden çıktım. Şemsi Efendi Okulu'na kaydedildim. Az zaman sonra babam vefat etti.” (Aydemir, 1999:44-45)

Ali Rıza Efendi vefat ettikten sonra ailenin durumu sarsıldığı için Zübeyde Hanım çocuklarıyla birlikte çiftlik işleten kardeşi, **Hüseyin Ağa'nın** yanına gitti. **Atatürk'ün “ben de karıştım” dediği köy hayatı, bu çiftlikte geçti.** Oğlunun eğitiminden endişe duyan anne, Mustafa'yı Selanik'e teyzesinin yanına gönderdi. Mustafa burada öğrenimine kaldığı yerden devam etti. (Tosun, 2003: 12)

Mustafa askerliğe büyük bir ilgi duyuyordu. Annesinin karşı çıkmasına rağmen, askeri okul sınavını kazanarak, Selanik Askeri Ortaokulu'na kaydını yaptırdı.(1894) Burada Mustafa öğretmenlerinden oldukça etkilenmiştir. **Matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Efendi ise bunlar arasında biraz daha farklı bir öneme sahiptir. “Olgun, mükemmel, değerli anlamına gelen “Kemal” ikinci ismi, bu öğretmenin ona yakıştırdığı bir sıfattır. Öğretmeni ona bu ismi verir.** (Kinross, 1994: 26)

Tarihe damgasını vuracak olan küçük Mustafa artık Mustafa Kemal'dir. Kendisini **“Türklerin Babası; Atatürk”** yapacak olan süreçte hep Mustafa Kemal olarak anılacaktır. (Yılmaz, 2002: 45)

Mustafa Kemal, Selanik Askeri Ortaokulunu bitirerek, Manastır Askeri Lisesi'ne girer. Manastır Askeri Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul'a gelerek Harp Okulu'na kaydını yaptırır. Harp Okulu'nu bitirdikten sonra da Harp Akademisi'ne girer. 11 Ocak 1905 yılında Harp Akademisi'ni bitirir ve 24 yaşında Kurmay Yüzbaşı olarak orduya katılır. (Şimşek, 2004: 16-17)

SİYASİ HAYATI

Mustafa Kemal hayatı boyunca kendini her alanda yetiştirmiş güçlü bir liderdi. En önemli özelliklerinden biri de, hem iyi bir komutan hem de iyi bir devlet adamı oluşu idi. Mustafa Kemal öncelikle vatanın düşman işgalinden kurtulmasının gerekli olduğuna inanıyor, ardından Millet egemenliğine dayanan yeni bir Türk Devleti kurmak istiyordu. Bu doğrultuda Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açarak yeni Türk Devleti'nin temellerini atmış oldu. Daha sonra Cumhuriyeti ilan ederek, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurmuş oldu. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ilk Cumhurbaşkanı olarak seçildi. “Yurtta barış, dünyada barış “ ilkesiyle hareket ederek dünya barışının kurulması için çalıştı.

ATATÜRK’ÜN KİŞİLİĞİ VE ÖZELLİKLERİ

Atatürk, farklı kişilik özelliklerine sahip, çok yönlü, üstün nitelikli bir liderlik özelliği gösterir.

“Bizim düşüncemizde; çiftçi, çoban, amele, tüccar, sanatkar, asker, doktor, kısacası herhangi bir sosyal kurumda çalışan bir vatandaşın hak, menfaat ve hürriyeti eşittir. Devlete bu anlayış ile azami yardımcı olmak ve milletin güvenci ve iradesini yerinde sarf edebilmek bizce, bizim anladığımız anlamda halk hükümeti idaresi ile mümkün olur. (İnan, 1969: 425)

Sizce, Atatürk’ün bu sözleri, hangi yönünü ifade etmektedir?

Atatürk, Bulgar Türkoloğu İvan Manolof’a 1907 yılında düşüncelerini belirtmiştir.

“Bir gün gelecek, ben hayal zannettiğiniz bütün inkılapları başaracağım. Mensup olduğum millet bana inanacaktır. Bu millet, gerçeği görünce, arkasında tereddütsüz yürür. Dava uğruna ölmesini bilir. Saltanat yıkılmalıdır. Din ve devlet birbirinden ayrılmalı, doğu medeniyetinden benliğimizi sıyrarak, batı medeniyetine aktarmalıyız. Kadın ve erkek arasındaki farklar silinerek yeni bir sosyal düzen kurmalıyız. Batı medeniyetine girmemize engel olan yazıyı atarak, Latin kökünden bir alfabe seçmeli, kılık kıyafetimize kadar, bir çok şeyimizle batılılara uymalıyız. Emin olunuz ki, bunları hepsi bir gün olacaktır.” (Berkez, 1982: 82)

Sizce, Atatürk’ün bu görüşleri, hangi kişilik özelliğini yansıtmaktadır?

“Acı işgal günlerinde, önemli devlet adamlarının bulundukları toplantılarda kişiler kurtuluş çareleri aramaktadırlar. Amerikan ve İngiliz

mandalarından söz edilmektedir. Bir ara Mustafa Kemal'e de ne düşündüğünü sorarlar, kendisi şu kısa cevabı verir:

-Efendiler! Hepiniz konuştunuz, isteklerinizi beyan ettiniz ve birbirinize sordunuz. Fakat... Anadolu'ya bir şey sordunuz mu? Anadolu'yu dinlediniz mi? Ona da soralım, bir de onu dinleyelim. Efendiler!" (Arıburnu, 1976: 334)

Sizce, Atatürk'ün bu düşüncesi hangi yönünü göstermektedir?

"Memleketimizi, toplumumuzu gerçek hedefe, mutluluğa erdirtmek için iki orduya ihtiyaç vardır. Biri vatanın hayatını kurtaran asker ordusu, diğeri milletin geleceğini yoğuran kültür ordusu..."

Bir millet irfan ordusuna sahip olmadıkça, muharebe meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferlerin kalıcı sonuçlar vermesi ancak irfan ordusuna bağlıdır"

Sizce, Atatürk'ün bu ifadeleri hangi kişilik özelliğini ortaya çıkarmaktadır?

"Dünyanın filan yerinde bir rahatsızlık varsa bana ne? Dememeliyiz. Böyle bir rahatsızlık varsa tıpkı kendi aramızda olmuş gibi onunla ilgilenmeliyiz. Olay ne kadar uzak olursa olsun bu esastan şaşmamak lazımdır. İşte bu düşünüş, insanları, milletleri ve hükümetleri bencillikten kurtarır. Bencillik kişisel olsun, milli olsun daima kötü olarak kabul edilmelidir. O halde konuştuklarımızdan şu neticeyi çıkaracağım: Doğal olarak kendimiz için lazım olan bütün şeyleri düşüneceğiz ve gerekeni yapacağız. Fakat bundan sonra bütün dünya ile ilgileneceğiz. (A.S.D, 1952: 278-279)

Sizce, Atatürk'ün bu konuşması hangi noktayı işaret etmektedir?

"Bağımsızlık Savaşı'nın henüz başlangıcında, ordunun olmadığı, sadece çete savaşları ile sonuca ulaşılmaya çalışıldığı bir zamanda, Büyük millet

Meclisi'nde, vatanın kurtulması gerektiği konusunda ateşli konuşmalar yapıldığı bir ortamdır. Ümitsizliğe kapılan bir milletvekili konuşmasının sonunda sözlerini ünlü şair Namık Kemal'in şu sözleri ile bitirir:

Vatanın bağrına düşman dayamış hançerini, yok mudur kurtaracak bahtı kara maderini?

Mustafa Kemal bu beyitin iki kelimesini değiştirerek sert ve kararlı bir sesle cevap vermiştir:

-Vatanın bağrına düşman dayasın hançerini, bulunur kurtaracak bahtı kara maderini!..

-Siz Ankara'dan gidersiniz ben Elmadağı'na çıkar, kurşunum bitinceye kadar vatani tek başıma müdafaa ederim" (Banoğlu, 1978: 497)

Sizce, bu anlamlı sözler Atatürk'ün hangi yönünü vurgulamaktadır?

EK – 2
TANIMLAR

KAVRAM ANKETİNDEKİ TERİMLERİN TANIMLARI

NAAŞ: Ölen kimsenin vücudu, ceset. (T.D.K. Sözlüğü, 2. cilt, s.1623)

MAHALLE MEKTEBİ : Mahallede bulunan ilkokul. (T.D.K. Sözlüğü, 2.cilt, s.1484)

HARP OKULU: Türk Silahlı Kuvvetleri'ne subay yetiştiren yüksek okul, harbiye. (T.D.K. Sözlüğü, 1. cilt, s.950)

HARP AKADEMİSİ: Türk Silahlı Kuvvetlerine kumandan ve kurmay subay yetiştiren okul. (T.D.K. Sözlüğü, 1. cilt, s.950)

KURMAY: Harp akademilerine girerek eğitimlerini başarıyla bitirmiş subay, erkanı harp. Kurmaylık yetkisi ve yeteneği olan subay. (T.D.K. Sözlüğü, 2. cilt, s.1411)

CUMHURİYET: Milletin, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği millet vekilleri aracılığı ile kullandığı devlet biçimi. (T.D.K. Sözlüğü, 1. cilt, s.414)

UYGARLIK: Uygur olma durumu, medeniyet. Bir ülkenin, bir toplumun maddi ve manevi varlıklarının fikir ve sanat çalışmalarıyla ilgili niteliklerinin tümü. (T.D.K. Sözlüğü, 2. cilt, s.2291)

İNKILAP: Bir durumdan başka bir duruma geçiş, dönüşüm. (T.D.K. Sözlüğü, 1. cilt, s.1087)

GÜMRÜK MEMURLUĞU: Gümrük görevlisi. (T.D.K. Sözlüğü, 1. cilt, s.906)

MÜLKİYE RÜŞTİYESİ. İdaricilik öğrenimi yapılan okul. (T.D.K. Sözlüğü, 2. cilt, s.1607)

ASKERİ RÜŞTİYE: Askeri ortaokul. (T.D.K. Sözlüğü, 1. cilt, s.144)

ASKERİ İDADİ: Askeri lise. (T.D.K. Sözlüğü, 1. cilt, s.144)

AÇIK SÖZLÜLÜK: Her şeyi olduğu gibi söyleme. Sözünü esirgememe durumu. (T.D.K. Sözlüğü, 1. cilt, s.16)

İLERİ GÖRÜŞLÜLÜK: Daha sonra olabilecekleri önceden görebilme, düşünebilme. (T.D.K. Sözlüğü, 1. cilt, s.1067)

RUMELİ: Osmanlı İmparatorluğu zamanında Avrupa'daki topraklara verilen isim. (T.D.K. Sözlüğü, 2. cilt, s.1870)

FIRKA: Siyasi parti. (T.D.K. Sözlüğü, 1. cilt, s.780)

ASKERİ DEHA: Askeri alanda insan zekasının, insan kişiliğinin erişebileceği en yüksek kerte, dahilik. (T.D.K. Sözlüğü, 1. cilt, s.542)

TRABLUSGARP: Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'da kaybettiği son toprak parçası. (ALPARGU, Mehmet, İ. ÖZÇELİK, N. YAVUZ. 1998. s.38)

EK – 3

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

EK 3.1**3. SINIF ÖĞRENCİ ANKETİ**

1. "Selanik" nerededir?

2. "Naaş" ne demektir?

3. "Mahalle Mektebi" ne anlama gelmektedir?

4. "Harp Okulu" ne demektir?

5. "Harp Akademisi" ne anlama gelmektedir?

6. "Kurmay Yüzbaşı" ne anlama gelmektedir?

7. "Cumhuriyet" ne demektir?

8. "Uygar" ne anlama gelmektedir?

9. "İnkılap" ne demektir?

EK 3.2**5. SINIF ÖĞRENCİ ANKETİ**

1. "Gümrük Memurluğu" ne demektir?

2. "Makedonya" neresidir?

3. "Mülkiye Rüştıyesi" ne anlama gelmektedir?

4. "Askeri Rüştıye" ne anlama gelmektedir?

5. "Askeri İdadi" ne demektir?

6. "Harp Akademisi" ne anlama gelmektedir?

7. "Açık Sözlülük" ne demektir?

8. "İleri Görüşlülük" ne anlama gelmektedir?

EK 3.3**8. SINIF ÖĞRENCİ ANKETİ**

1. “Rumeli” neresidir?

2. “Mülkiye Rüştüyesi” ne anlama gelmektedir?

3. ”Askeri İdadi” ne anlama gelmektedir?

4. “Trablusgarp” neresidir?

5. “Fırka” ne demektir?

6. “Kurmay Yüzbaşı” ne demektir?

7. “Askeri Deha” ne demektir?

EK 3.4**3. SINIF ÖĞRENCİ ANKETİ****Cinsiyet :****Sınıf :**

Soru : Hayat Bilgisi dersinde, “Atatürk’ün Hayatı” Konusun da Merak Ettiğiniz Unsurlar Nelerdir? (Maddeler Halinde Yazınız)

Cevap :

EK 3.5**5. SINIF ÖĞRENCİ ANKETİ****Cinsiyet :****Sınıf :**

**Soru : Sosyal Bilgiler dersinde, “Atatürk’ün Hayatı” Konusun da Merak
Ettiğiniz Unsurlar Nelerdir? (Maddeler Halinde Yazınız)**

Cevap :

EK 3.6**8. SINIF ÖĞRENCİ ANKETİ**

Cinsiyet :

Sınıf :

Soru : T.C.İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde, “Atatürk’ün Hayatı”

Konusun da Merak Ettiğiniz Unsurlar Nelerdir? (Maddeler Halinde Yazınız)

Cevap :

EK 3.7**3. SINIF ÖĞRETMEN ANKETİ****Öğrenim Durumu :****Cinsiyet :****Kıdem :**

Soru : Hayat Bilgisi dersinde, “Atatürk’ün Hayatı” Konusunun Öğretiminde “Yaşadığınız Sıkıntılar ve Ortaya Koyduğunuz Öneriler” Nelerdir ?

(Maddeler Halinde Yazınız)

Cevap :

EK 3.8**5. SINIF ÖĞRETMEN ANKETİ**

Öğrenim Durumu :

Cinsiyet :

Kıdem :

Soru : Sosyal Bilgiler dersinde, “Atatürk’ün Hayatı” Konusunun Öğretiminde
“Yaşadığınız Sıkıntılar ve Ortaya Koyduğunuz Öneriler” Nelerdir ?

(Maddeler Halinde Yazınız)

Cevap :

EK 3.9**8. SINIF ÖĞRETMEN ANKETİ**

Öğrenim Durumu :

Cinsiyet :

Kıdem :

Soru : T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde, “Atatürk’ün Hayatı” Konusunun Öğretiminde “Yaşadığınız Sıkıntılar ve Ortaya Koyduğunuz Öneriler” Nelerdir ? (Maddeler Halinde Yazınız)

Cevap :

EK – 4

GEORGE WASHINGTON'UN HAYATI METNİ

3. SINIF “GEORGE WASHINGTON’UN HAYATI” METNİ

Uzun uzun yıllar önce, büyük bir nehrin kıyısında, büyük bir evde George Washington adında biri yaşıyordu. Annenizin ve babanızın onun hakkında konuştuğunu hiç işittiniz mi ? Onun hiç resmini gördünüz mü ? İşte burada bir resmi var. Günümüzde Washington’un doğduğu yerin hemen yakınında Washington adında güzel bir şehir bulunmakta.

Bugün ülkemizdeki hemen herkes Washington’u çok sever. Onu sever, çünkü o iyi bir adamdı, büyük bir adamdı ve ülkemize çok hizmeti oldu. Şimdi her yılın Şubat ayı geldiğinde Washington’un doğum gününü kutlarız.

Söyleyin bakalım, kaçınız Şubat ayında doğdu. Gerçi bu ayda doğmuş olmayabilirsiniz, ama Washington’un Şubat ayında doğduğunu hatırlayın.

Size Washington’un büyük bir nehrin kenarında, büyük bir evde yaşadığını söylemiştim. Evin dört odası ve büyük bir bacası vardı. İçeride de geniş bir şömine vardı. Bu büyük şöminede kış geceleri çocukların patlamış mısır yiyerek ne kadar eğlendiğini hayal edebiliyor musunuz ?

George’nin babasının ismi uzun Augustine’dır. Annesinin ismi kısa Mary’dir. Bunları hatırlayabilirsiniz. George üç yaşındayken, ailesi başka bir eve taşındı. Bu ev, nehrin öte yakasındaydı. George’nin yüzmeyi nasıl öğrendiğini bilmiyorum. Ama, iyi bir yüzücü olması uzun zamanını almadı, herhalde ? Belki de ona yüzmeyi ağabeylerinden biri öğretti. George hızlı koşuyor, ata biniyor, güreşiyor ve ağaçlara tırmanıyordu. Yarıştığı herkesi koşuda, yüzmede ve ata binmede geçiyor, güreşte yeniyordu. Fakat herkes onu seviyordu. Çünkü o nazikti ve dürüstçe oynuyordu. Ve o her zaman gerçeği söylüyordu.

Sanırım, George balık yakalamayı da bu büyük nehirde öğrendi. Eminim ağabeylerinin bir kayığı vardı ve birlikte balık avlamaya gidiyorlardı.

George 7 yaşındayken, ailesi tekrar başka bir eve taşındı. George 7 yaşına gelene kadar aile üç ev değiştirmişti. Onu yürürken, şapkası için bir askı ararken, hayal edebiliyorum. “Bu benim yeni evim” diyor.

Bu ev de bir nehrin kıyısında. Bu nehir, önceki nehir kadar büyük değil. Önceki büyük nehrin ismi POTOMAK'tı. Şimdikininki ismi ise, uzun RAPPAHANNOCK. Bu isimleri Kızılderililer vermiş. George küçük bir çocuk iken, bu ülkede yüzlerce Kızılderili yaşamaktaydı. O bir çocukken, bu ülkede yapacak o kadar iş vardı ki, kitap okumaya ve okula gitmeye çok az zaman kalırdı. Bütün yaşamı boyunca George'nin kız ve erkek çocukları için güzel, büyük bir okul binası gördüğünü sanmıyorum. Onun çocukluğunda kızların çoğu okuma yazma öğrenemiyordu. Erkek çocuklar da okuma, yazma ve aritmetikten başka bir şey öğrenemiyorlardı.

George'nin babası zengin bir adamdı. George 11 yaşındayken babasının ölmesi, onun okula uzun süre gidemeyişinin nedenlerinden biridir.

Öğretmenlerinden ikisinin ismini biliyoruz. Birisi Bay Hobby, diğeri ise Bay Williams'dır. Bay Hobby, George'ye kolay kelimeleri yazmayı öğretti ve yazıya başlattı. George'u küçük bir taş tahtada yazı yazmayı öğrenirken, hayal ediyorum. Belki de küçük bir tebeşir parçasıyla kara tahtaya yazı yazarak öğrendi veya belki de mangal kömürü ile beyaz bir tahta üzerinde öğrendi.

Sanırım, Bay Hobby, tüy kalemle yazıyordu. Hiç, sizler tüy kalem gördünüz mü ? Bu kalem genellikle büyük tüyden yapıldı. Sıklıkla, hindi tüyü veya kaz tüyü kullanılırdı.

George'un Bay Hobby'in okuluna giderken tüy kalemle yazmayı öğrenip, öğrenmediğini bilmiyorum. Ama bir kaç yıl içinde çok iyi el yazısını öğrendi. George iyi bir hattat oldu.

Washington, okula giderken, Bay Williams ona aritmetikteki zor işlemleri öğretti. Okulda hayatı boyunca işine yarayacak, tarla ölçme, aldığı ve sattığının hesabını tutma ve daha pek çok şey yapmayı öğrendi.

İşte bu yıllarda her zaman hatırlayacağı bir kitap okudu. Bu kitap, erkeklerin kızların nasıl hareket edeceği ve nasıl yaşayacağı ile ilgiliydi. Burada gençler için pek çok iyi kuraldan söz edilmekteydi. George, müsveddesini çıkardığı bu kurallar hakkında çok düşündü ve bunları sık sık okudu. Bu kuralların onun iyi adam

olmasını sağladığına eminim. Ve büyüyünce, öğretmenlerinin onunla gurur duyduğu büyük bir adam oldu.

Washington, öğretmenleri Bay Hooby ile Bay Williams'ı hiç unutmadığından emin olabilirsiniz. Fakat onun unutmadığı başka bir öğretmeni de vardır. Kim biliyor musunuz ? Annesidir. Washington annesinden çok şey öğrendi.

EK – 5

UYGULAMA İZİN BELGELERİ

10.2004

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

SAYI : B.08.0.APK.0.03.01.01/ 3993
KONU: Araştırma İzni

19/10/2004

ANKARA VALİLİĞİNE
(İl Milli Eğitim Müdürlüğü)

- İLGİ :** a) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 14.09.2004 tarih ve B.30. 2.GÜN.0.F8.00.00/8472 sayılı yazısı.
b) Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 18.10.2004 tarih ve B.08. 0.İGM.0.08.02.05/301.6-11193 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Harun ER'in Ankara merkez ilçelerine bağlı İlköğretim okullarında anket uygulama izin talebi incelenmiştir.

İlköğretim Genel Müdürlüğü, ilgi (b) yazısında çalışmanın yapılmasını uygun gördüğünü belirtmiştir.

Araştırma sonucunun bir örneğinin Bakanlığımıza verilmesi kaydıyla araştırmanın yapılması uygundur.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Nurettin KONAKLI

Bakan a.

Kurul Başkanı V.

EK :

Ek-1 Anket (1 Adet-3 Sayfa)

6
10.2004

10.2004
3179
19.10.2004
K. H.

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM: Kültür

SAYI : B.08.4.MEM.4.06.00.11.070/ 3587 / 9904

KONU : Araştırma Talebi
Harun ER

21.10.2004

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İLGİ : 14.09.2004 tarih ve 00/8472 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Harun ER'in anketini İlimiz merkez ilçelere bağlı İlköğretim okullarında uygulayabilmesine ilişkin Bakanlığımız Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı'nın 19.10.2004 tarih ve 01/3993 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.

Araştırma sonucunun bir örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi hususunda gereğini arz ederim.

Erol ORTAKAYA
Müdür a.

Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

EKLER:

EK 1- Bakanlık Emri

İlgiye kabul edilmiştir.
N. V.